

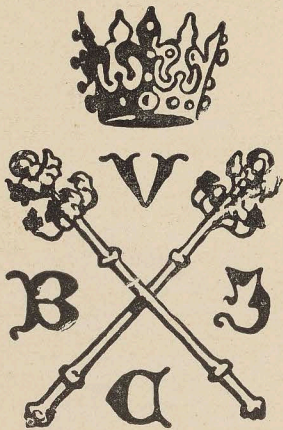
CIMELIA

0

439

kat.kom

AE

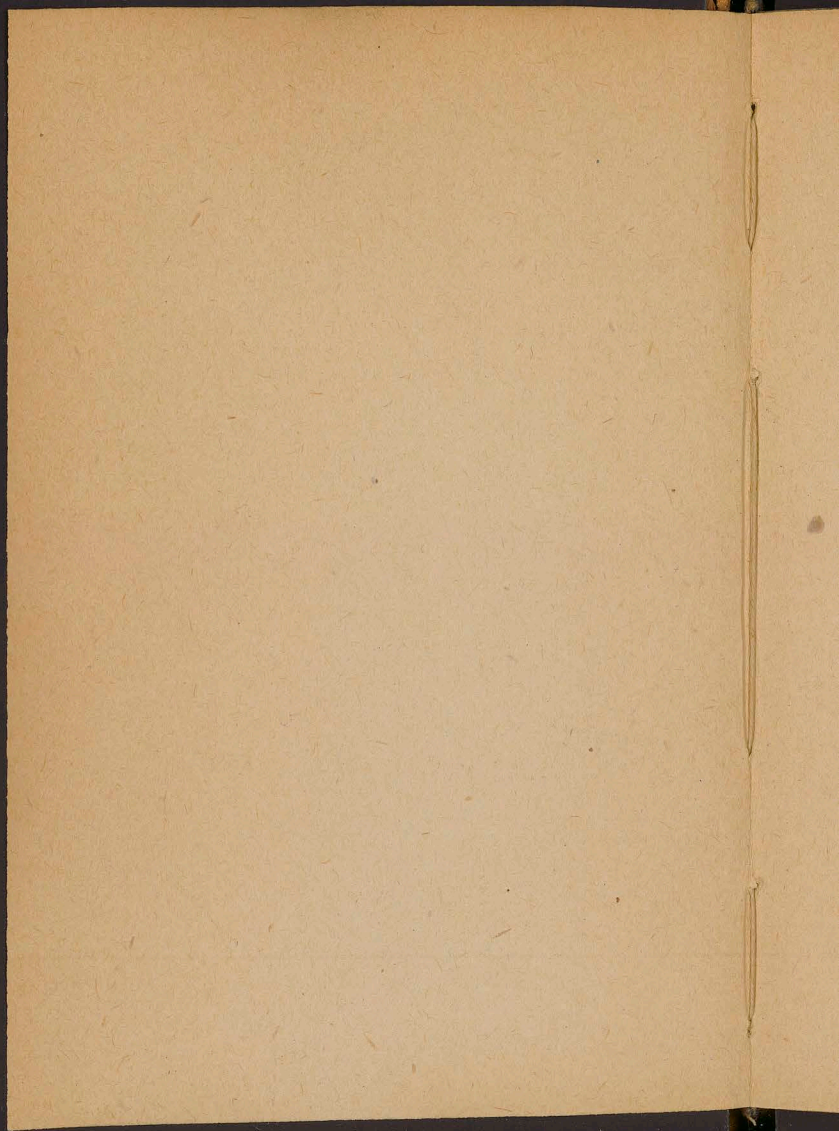

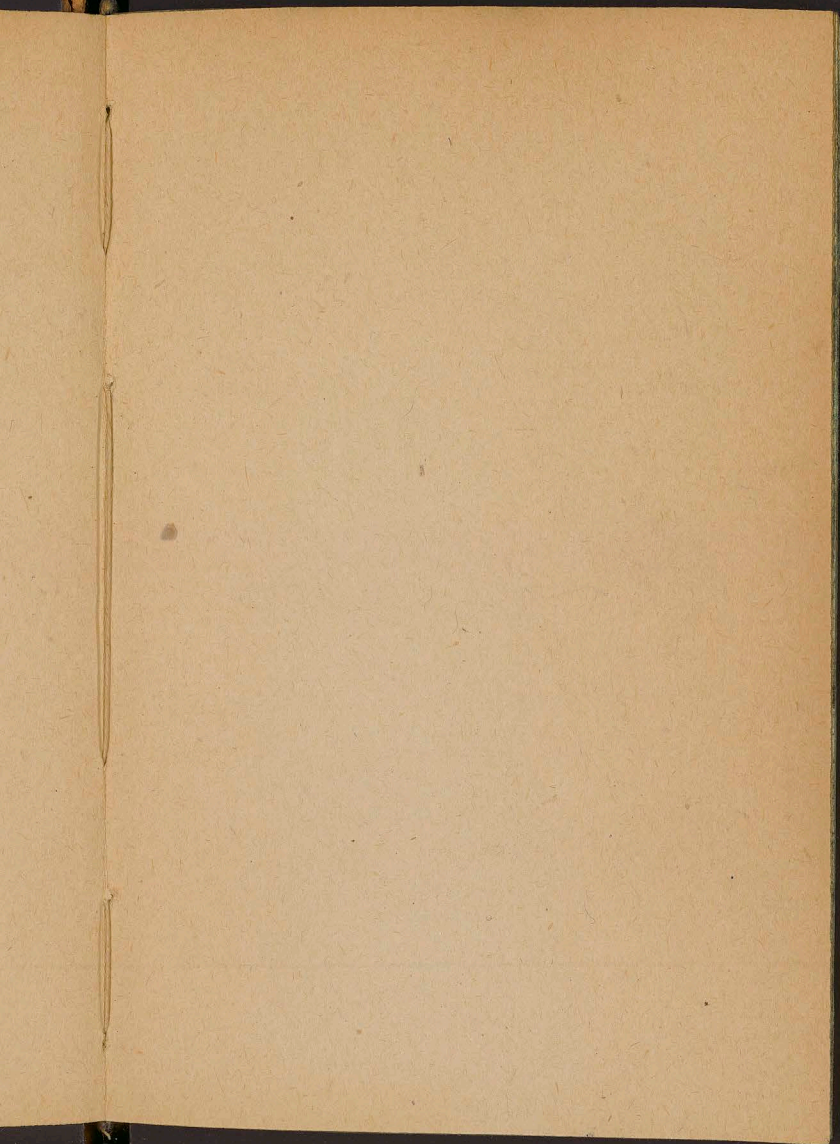
439

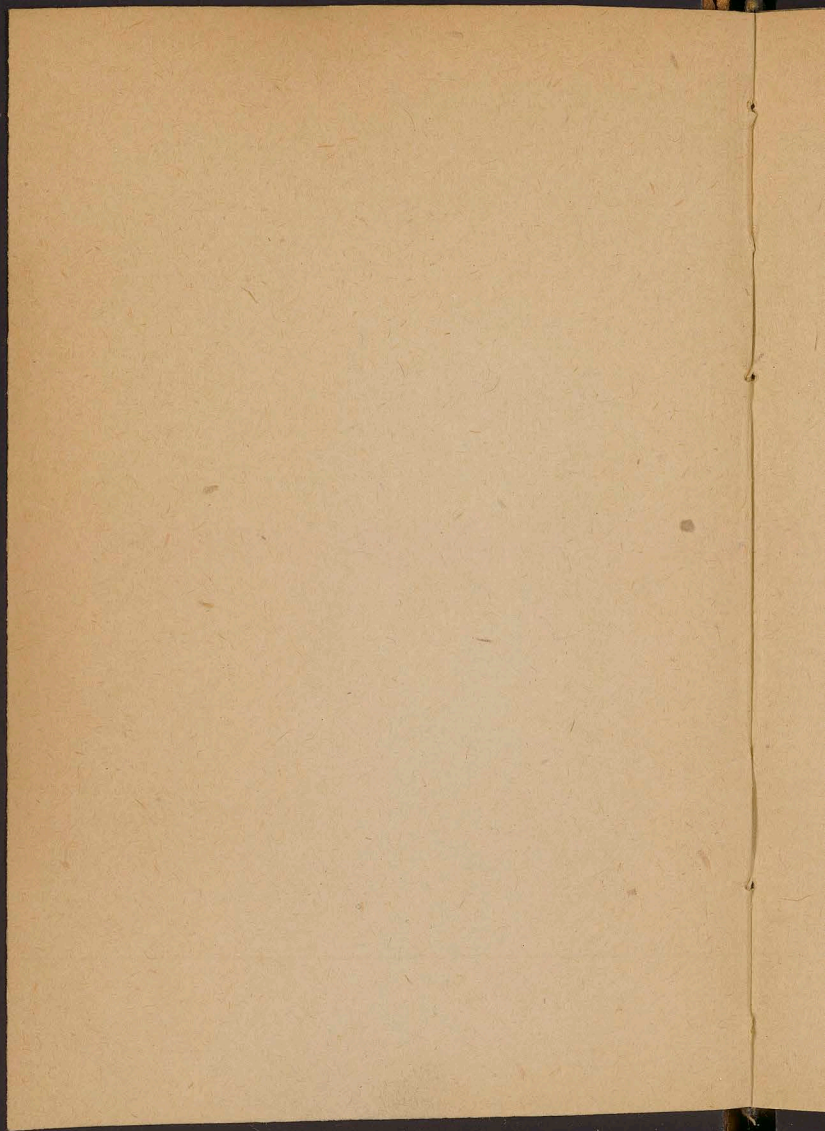
CIMELIA

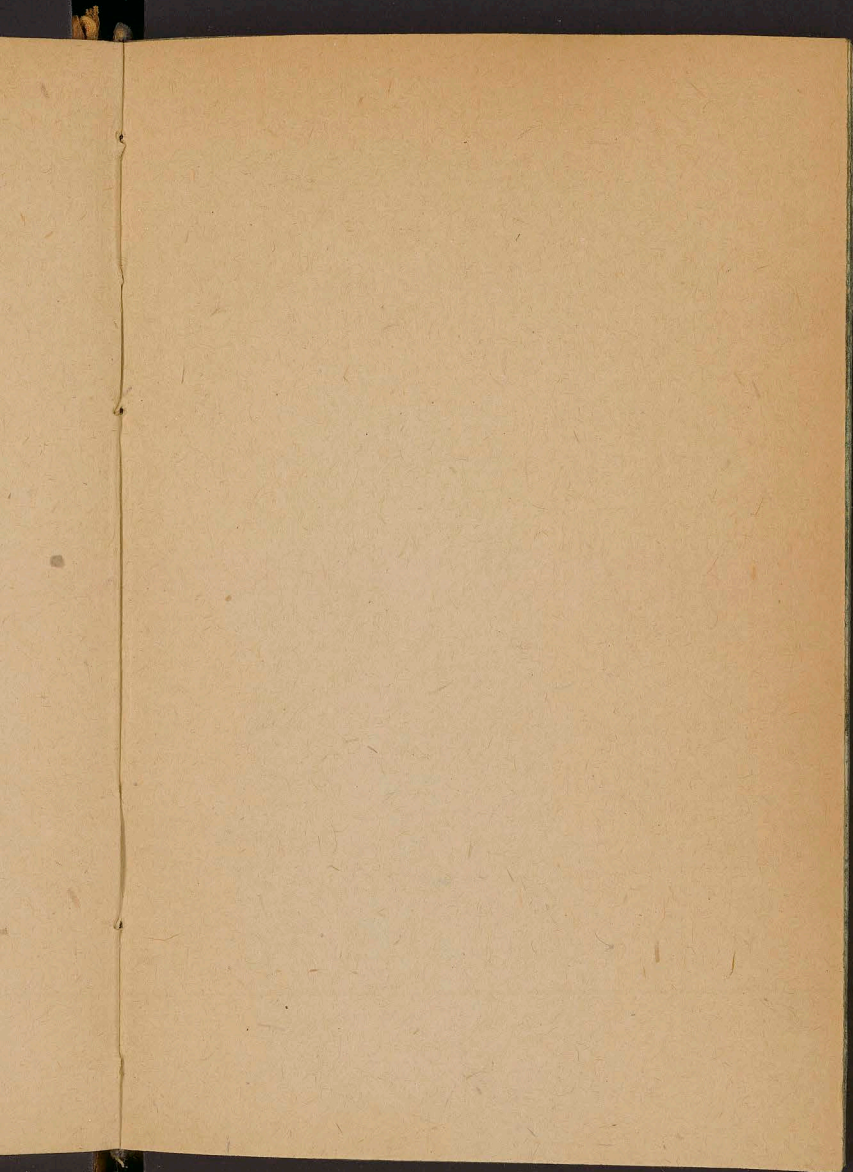
S. W. 788

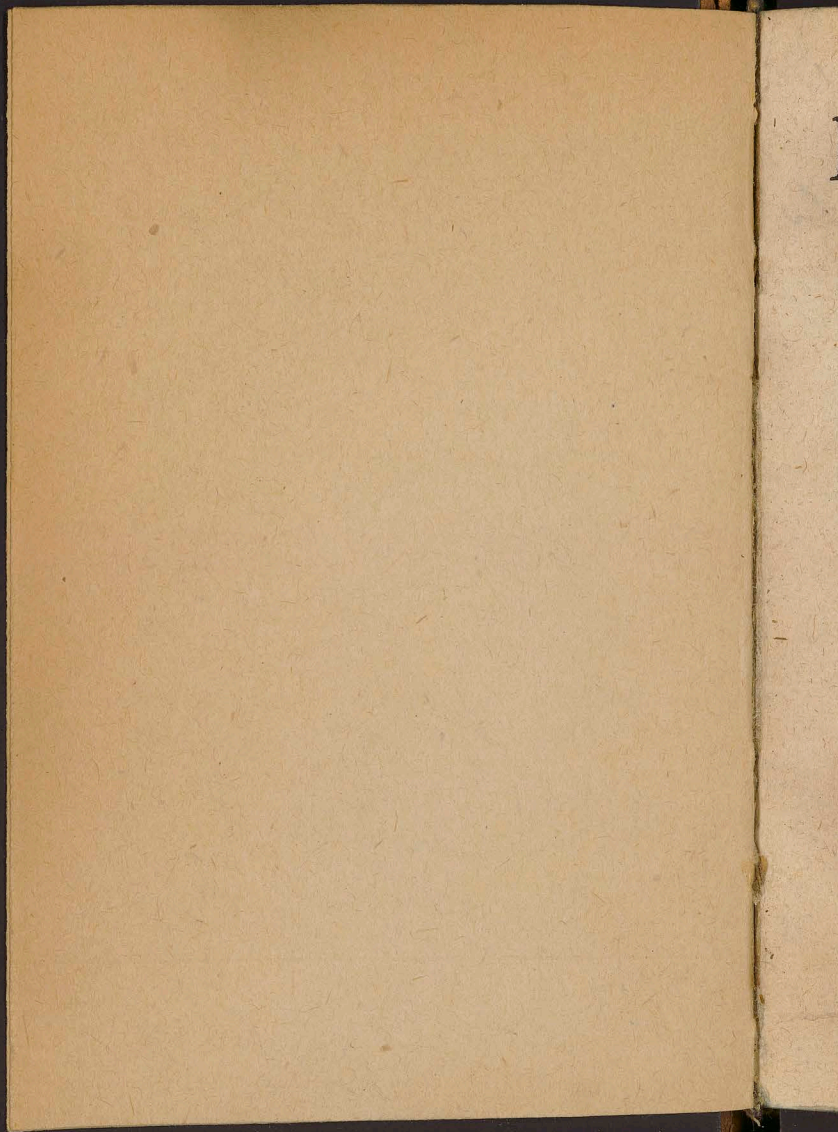

j

IUDICIUM
ROBERTI

BELLARMINI
POLITIANI,

Societatis Iesu Theologi,

De Libro, quem Lutherani
vocant,

Concordiæ.

INGOLSTADII
Apud Davidem Sartorium.

Et CRACOVIAE in Officina
Lazari, Anno D. 1586.

Ex libris Joannis Fraglu
m'c Propti S Leonardi
38

Cim. O. 439

TYPOGRAPHVS Lectori.

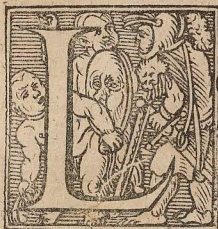
VDICIVM R. P.
Roberti Bellarmini
de libro illo factionis
cuiusdam Sectariorū,
quem vocant Concor-
diæ, iampridem ab eo-
dem Patre conscriptum, nec hæcenus
tamen in lucem editum; nūc primū,
Candide Lector, à quodam amico, vt
meis typis excuderem, de consensu eti-
am auctoris, communicatum est. Ego
verò, vt in hac re meam operam liben-
ter præstarem, non solūm utilitate li-
belli, & commodè, & breuiter scripti,
meoq; in rem Catholicam propenso stu-
dio; sed etiam ipso nomine auctoris cõ-
motus sum: cuius cūm opus aliud Con-
trouersiarum magnum & accuratum,
à virisq; doctissimis hæcenus desidera-

um, sub prælo meo nunc habeam; cõ-
uenire mihi videbatur, ut antequam
editio illa maior à me absoluat, spe-
cimen aliquod in hoc breui libello tibi
daretur eius facilitatis perspicuitatisq;
cum insigni eruditione cõiunctæ, qua
solet hic auctor de rebus grauisimis di-
sputare. Vale, optime Lector, &
studium hoc nostrum favore
tuo prosequere.

IVDICI

IVDICIVM DE
LIBRO CONCORDIÆ
LVTHERANORVM.

UBER CONCORDIÆ, nuper editus à Lutheranis, tria mihi continere videtur, præter cōmunes & notos Lutheranorum errores: insignem videlicet vanitatem: grauiſſimas hæreſes contra Symbolum Apoſtolicum: & mendacia innumerabilia, apertiffima, atque inter ſe pugnantia. De ſingulis ordine dicemus.

DE VANITATE

Concordiæ.

INSignis igitur vanitas in ſubſcriptione perſpicitur. Quorſum enim attinebat, vt omnes miniſtri, concionatores, ludimagiſtri, hypodidaſcali, ſubſcriberent? Certè non poteſt exemplum vllũ, cuiusmodi ſubſcriptionum, in negotio fidei, ab antiquitate peti. Siquidẽ ab Apoſtolicis tẽporibus per annos mille quin-

gentos, in omnibus Conciliis, tam generalibus, quàm nationalibus, aut provincialibus, soli Prælati, qui iurisdictionem aliquam habent, subscribere consueverunt. Sunt etiam interdum addita nomina Imperatorum, aut Regum, aut Principum aliquorum; sed Iudimagistorum & hypodidascalorum, nulla usquã inuenitur mētio. Deinde ista subscriptio ad librum Concordiæ, ingentis discordiæ signum est. Qualem enim vnionem inter LVtheranos esse existimabimus, quando non solùm Principes ad Concordiam redigi; sed etiam priuati homines, ad subscribendum cogi debuerunt? Et quamuis numerosa subscriptio esse videatur; est tamen ipsa quoque argumentũ paucitatis. Nam si Catholica Ecclesia eiusmodi subscriptionem requireret; in puncto temporis, haberet non octo millia, sed plusquàm octingēta millia subscribentium: neque ex sola Italia libentissimè subscriberent innumerabiles Presbyteri & Diaconi, atque Scholarum & Gymnasiorũ Præfecti; sed etiam ex Híspania, Germania, Gallia, America,

rica, Brasilia, India, Iaponia, nec deesset etiam ex Britania, & Palæstina. Denique tam numerosa subscriptio, inexcusabilia reddit tam multa, & tam crassa mendacia, quæ nos infra annotabimus. Si enim vnus tantum aut alter librum istum, antequam ederetur, vidisset; ignosci posset fortasse humanæ imbecillitati, si aliquid erroris obrepisset: at, quod sedecim millia oculorum crassissima illa mendacia, deprehendere non potuerint; quis ferat? Alterum profectò necessariū est: aut cæcos omnes fuisse: aut etiam cum mendaciis Concordiam facere voluisse.

DE ERRORIBVS CON-
cordiæ, discordantibus à Sym-
bolis, in ipsa Concordia
receptis.

I. ERROR.

Primus error est, quòd Christus non solum vt homo, sed etiam vt Deus, Patri fuerit obediens. Qui error destruit penitus, veram diuinitatē Christi, quam SYMBOLUM Nicænum contra Arianos

asseruit. Nam si Christus vt Deus Patri obediuit; certè vt Deus à Patre distinguitur: aliùs igitur Deus est Pater: aliùs Deus est filius. sed vnus tantùm est verus Deus, & constat Patrem esse verum Deum: non igitur filius est verus Deus, nec *ὁμοῖος* Patri, vt in Nicæno Symbolo confitemur. Rursum qui obedit; minor est illo cui obedit: nam imperare superioris, obedire inferioris est: Ergo si Christus vt Deus Patri obedit; vt Deus minor est Patre, & mentitur Symbolum Athanasii, cùm ait: *Æqualis Patri secundùm diuinitatē, minor Patre secundùm humanitatem.* Adhæc, secundùm illam naturam Christus obediuit, secundùm quam mortuus est: nam ipsa mors, obedientia fuit summa, & absolutissima: at non est mortuus Christus secundùm diuinitatem, sed solùm secundùm carnem. *1. Petri 4.* Christo igitur in carne passo, &c. Denique cur Apostolus Paulus, ad Philipenses secundo dicturus: *Humiliavit semetipsum, factus obediēs ad mortē, præmisit: Exinaniuit semetipsum formam serui accipiens; nisi vt nos admoneret,*

neret, non secundum formam Dei, qua æqualis est Patri; sed secundum formam serui, qua minor est Patre, Christum obedientiam vsque ad mortem Deo Patri præstitisse?

SED fortasse non habet Concordia hunc errorem. Inspiciamus igitur, an ita sit. In Epitome articulorum controuersorum, art. 3. pag. 556. *Credimus, inquit, docemus, & confitemur magno consensu, quod Christus quidem verè sit nostra iustitia; sed tamen neque secundum solam diuinam naturam, neque secundum solam humanam naturam: Credimus autem Christum totum, secundum vtramque naturam, esse nostram iustitiam: in sola videlicet obedientia sua, quam ille Patri ad mortem vsque, absolutissimam præstitit: hæc illi. Si igitur iustitia nostra, id est, nobis imputata, totus Christus est secundum vtramque naturam, & iustitia illa in obedientia consistit, quam Christus Patri vsque ad mortem exhibuit; certè sequitur, Christum totum secundum vtramque naturam, Deo Patri obedientiam præstitisse. Et infra, pag. 664. *Ac sentiendum est, inquit, quod iustitia nostra, neque in diuina, neque in humana**

natura, sed in tota ipsius persona consistat: quippe, qui ut DEVS, & homo, in sola sua tota, & perfectissima obedientia, est nostra iustitia. Quid est, qui ut Deus & homo in sua obedientia est nostra iustitia; nisi Christus ut Deus, & homo, Patri obediuit, & ea obedientia, nostra obediētia reputatur? Nec est idem, Deus & homo Patri obediuit; &, Christus, ut Deus & homo, Patri obediuit; illud enim personæ diuinæ obedientiam tribuit. sed in natura humana, & catholicum est: hoc verò vtrique naturæ tribuit obedientiam: & Arianum est. Et pag. 663. *Tota totius personæ Christi obedientia, quam ille Patri vsq; ad ignominiosam crucis mortem, nostri causa, prestuit, nobis imputatur. Et infra. Cū autem obedientia Christi, non sit vnius duntaxat naturæ, sed totius personæ, &c.* Et in his locis, quare dicunt totius personæ obedientiam illam fuisse? Nō satis erat dicere, fuisse personæ? Sed vtrique naturæ obedientiam non tribuissent; nisi totius personæ dixissent; per totam enim personā duas naturas, pag: 727. significare se dicūt, Nec mirum est, Professores Augustanæ Confessionis &
Apo-

Apologiæ ita sentire: quando quidē ipse primarius, tam Confessionis quàm Apologiæ architectus Philippus Melanchtō, in locis communibus anni 1558. loco de Filio, Pag. 40. ita scripsit: *Natura diuina, non est quidem lacerata, aut mortua; sed fuit obediens Patri, quieuit, cessit iræ æterni Patris.* Et Martinus Lutherus in libro de Conciliis, & ecclesia, non solùm obedientiam, sed etiã passionem diuinitati tribui posse contendit.

II. ERROR.

ALTER error est, quòd Christus fuerit perfunctus munere mediatoris, & Pontificis, non solùm per humanam naturam, sed etiã per diuinam. Sic enim habent verba Concordiæ, pag. 736. in articulo de persona Christi. *Itaque Christus est noster mediator, redemptor, Rex, summus Pontifex, &c. Non secundum vnã tantum naturam, siue diuinam, siue humanam; sed secundum vtramq; naturam.* At, quòd Christus sit mediator, & pontifex secundum vtramq; naturam, & eatenus non solùm vt homo, sed etiam vt Deus; error est, qui

qui apertè pugnat, cum Christi vera diuinitate, & proinde cum Symbolo fidei, vbi dicitur Christus, Deus ver⁹, de Deo vero. Nam mediator per id quo munus mediatoris exercet, necessariò distinguitur ab eo cuius est mediator. Est autem Christus mediator Dei & hominum. Ergo, si vt Deus mediator est; vt Deus à Deo distinguitur: erunt igitur, duo dii, vnus maior, alius minor, vt Ariani volebant.

Quocirca D. Paulus, 1. Tim. 2. cùm dixisset, *Vnus est mediator Dei & hominum*, mox adiūxit, *homo Christus Iesus*. Et B. Augustinus lib. 2. de peccato Originali, cap. 28. *Non per hoc, inquit, mediator est, quod æqualis Patri: per hoc enim quantum pater, tantum & ipse à nobis distat: & quomodo erit medietas, vbi eadem distantia est? Ideo Apostolus non ait, Christus IESVS, sed homo Christus IESVS. Per hoc ergo mediator, per quod homo: inferior patre, per quod nobis propinquior: superior nobis, per quod patri propinquior. Quod apertius ita dicitur: Inferior Patri, quia in forma serui: superior nobis, quia sine labe peccati.* Et Tract. 82. in Ioan. *Mediator Dei & hominum,*

num, non in quantum Deus, sed in quantum homo est Christus IESVS.

Deinde si Christus, vt Deus mediator est; sequitur vnum è duobus, aut totam Trinitatem esse mediatricẽ, aut Christum non esse vnum Deum cum Patre & Spiritu sancto; sed alium quendã Deum. Nam quod vni personæ cõuenit ratione Deitatis; id etiam aliis omnibus personis conuenit, quæ habent eandem Deitatem. Igitur esse mediatorẽ, quod Filio conuenit ratione Deitatis, quando quidem vt Deus mediator est; conuenit etiam Patri & Spiritui sancto; si vnã & eandem cum Filio Deitatem habent; vel si non conuenit, certè non habent.

Denique esse Pontificem & Sacerdotem, intrinsicè, & essentialiter includit esse creaturã, & longè minorem eò, cui sacrificium offerri debet. Omnis enim Pontifex & Sacerdos minister Dei est, & cultu latriæ Deum summum colit, dũ ei sacrificium offert. Ergo si Christus, vt Deus est, Pontifex etiam est, & Patri suo sacrificium defert; profectò vt Deus, Patre suo longè minor, atque adeò verè & propriè creatura est. Hinc

Hinc videlicet Ariani inter propositiones suas, quæ leguntur apud Augustinum tomo 6 in sermone Arianorum, etiam istam numerabant, quòd Filius Dei minister & Sacerdos sit Patris sui. Ipse verò B. Augustinus libr. 1. de consensu Euangelistarum, cap. 3. *Secundum hominē, inquit, Christus, & Rex, & Sacerdos effectus est; vt esset ad interpellandum pro nobis mediator Dei & hominum, homo Christus IESVS.* Et lib. 10. de Ciuit. Dei. cap. 20. *Vnde, inquit, verus ille mediator, in quantum formam serui accipiens, mediator effectus est Dei & hominum, cum in forma Dei sacrificium cum Patre sumat, cum quo est vnus Deus.* Et S. Cyrillus in Apologia pro capitulis suis aduersus Orientales, in defensione decimi capituli: *Quando, inquit, factus est homo, vocatus est & Pontifex: non quòd maiori Deo offerret sacrificium; sed sibi ipsi & Patri.* Et infra, *Dictus est, inquit, Sacerdos propter humanitatem.* Et lib. 11. in Ioan. Cap. 7. *In quantum, inquit, Filius & Deus est; vnà cum Patre bona nobis largitur: in quantum verò mediator est, & Pontifex; nostras preces ad Deum adducit.*

III. ERROR.

Tertius error est, quòd natura humana Christi sit vbique verè, & realiter. Sic enim loquitur liber Concordiæ, in articulo de Cœna Domini, pag. 572. *Dextera Dei ubiq; est: ad eam autem Christus, ratione humanitatis suæ, verè & re ipsa collocatus est: ideoq; presens gubernat, in manu sua, & sub pedibus suis, vt Scriptura loquitur, habet omnia quæ in cælo sunt & in terra. Et infra pag. 731. Reuera omnia implet, & ubiq; non tantum vt Deus, verum etiam vt homo, presens dominatur, à mari ad mare. Et similia leguntur pag. 745.*

Porro hic error repugnat primò Scripturis, quæ passim asserunt, Christum ratione humanitatis, alicubi non fuisse. Ioan. 6. *Cum vidisset turba, quia Iesus non esset ibi. Ioan. 11. Lazarus mortuus est, & gaudeo propter vos, vt credatis, quoniam non eram ibi. Matth. vlt. non est hic, surrexit.*

Secundò, repugnat articulis Symboli, de Christi cōceptione, natiuitate, passione, morte, descensu ad inferos, resurrectione à mortuis, ascensione ad cælos,

los, & descensu ad iudicandū. Nam articulus de Conceptione, docet, in solius Mariæ vtero corpus Christi fuisse. At si vbique fuit statim ab incarnatione, vt aduersarii docent; fuit in vteris omnium foëminarum, imò etiam omnium virorum.

Articulus de Natiuitate docet: Christi corpus post nonum mensem ex vtero prodiisse, & sic verè esse natū. At secundum Vbiquistas, ante nonum mensem, imò primo die conceptionis fuit extra vterum, & post nonū mensem adhuc erat in vtero, nec inde vnquã exiit.

Nec valet responsio quam adferunt, cum dicunt, Christum verè esse natum: quia cum fuisset in vtero localiter spatio nouem mensium, & nō alibi, postea esse cœpit localiter extra vterum, & non in vtero. Hæc inquam solutio nihil valet: nam quod verè est vbique, siue localiter, siue alio modo sit; non potest verè & propriè moueri de loco ad locum; sed solum potest metaphoricè moueri: id est, apparere, vbi non apparebat, licet ibi esset. Quemadmodum Deus, qui v-
bique

bique verè est, tametsi non localiter, moueri non potest, sed solùm apparere, & ostendere se, vbi antea non videbatur esse, quamuis ibi esset.

Eodem igitur modo, si corpus Christi ab ipsa conceptione vbiq; fuit, licet non localiter fuerit vbique; tamen nūquam verè moueri potuit de loco ad locum; & proinde Natiuitas ex vtero, non verus ex vtero egressus, nec vera natiuitas; sed tantùm apparens, & metaphorica fuit. Pari ratione destruuntur cæteri articuli. Qui enim semper vbique fuit, non verè potuit in passione transire de loco cænæ ad hortum, nec de hortu ad domum Capiphæ, nec inde ad prætorium Pilati, nec inde ad montem Caluarix; nec potuit in morte separari anima à corpore; ita vt corpus sine anima in sepulcro iaceret, & anima sine corpore ad inferos descenderet: nec potuit verè anima in resurrectione ad corpus redire: nec corpus illud rediituum de clauso sepulcro egredi: nec intrare ad discipulos ianuæ clausis; nec denique verè potuit in cælum conscendere: nec poterit verè in nouissimo die

de cælo descendere. Sed hæc omnia metaphoricè exponi debent; quemadmodum cùm de Deo legimus eiusmodi mutationes.

TER TIÒ, repugnat hic error veritati corporis Domini in cœna: &, quod admirabile est, confirmat Zwinglii sententiam, ad quam destruendam excogitatus est. Nam si corpus Christi, ab ipsa cõceptione est vbique; non egemus Sacramento Cœnæ, vt præsentiam habeamus corporis Domini. Quid igitur Sacramentum Cœnæ facit? non exhibet certè præsentiam corporis Domini; nam hæc antea quoq; aderat. quid igitur facit? nisi hoc quod significat Christi corpus adesse? At hoc volunt Zwingliani, ex vi Sacramenti Cœnæ nihil nos habere, nisi signum. Et hoc idem videtur liber Cõcordiæ agnoscere, pag. 745. cùm ait: *Quare eum præsentem habemus, non tantùm secundùm diuinam, verùm etiam secundùm humanam naturam: iuxta quam ipse frater noster est, & nos caro sumus de carne eius, & os de osibus eius. Et sanè in huius etiam rei confirmationem, sacram suam Cœnam instituit; vt testetur,*

retur, se etiam secundum eam naturam, qua carnem & sanguinem habet, nobiscum esse, in nobis habitare, & efficaciter operari velle.

Præterea, si Christi corpus ubiq; est, non potest verè cum pane, quantumlibet consecrato, sumi, nec sanguis eius cum vino, quantumlibet etiam consecrato, bibi. Nam panis & vinum ideò sumi verè possunt; quia non sunt ubique: & proinde verè transeunt de mensa ad manum, de manu ad os, de ore ad stomachum: quæ de Christi corpore & sanguine dici non possunt, si ubiq; sunt: quæ admodum, licet Deus ubique sit; nemo tamen cū pane Deum comedit, nec cum vino Deum bibit. Quorsum igitur Eucharistia: vt habeatur Christi corpus fructuosè, dicit aliquis Brentianus: Ergo solus fructus, sola efficacia, sola virtus corporis Domini sumitur in Cæna: at hoc ipsum docent Calvinistæ.

Quartò, repugnat hæc ubiquitas decreto Dresdensi, quod in eadem Saxonia, ab iisdem Confessionis Augustanæ Theologis, ante annos circiter decē promulgatum est, id est, anno 1571. vbi præ-

ter alia, hæc verba leguntur: *Commentitia ista communicatio physica, quæ nostro primum tempore cum vbiuitate corporis Christi introduci cœpta est, vniuersæ Orthodoxæ Ecclesiæ, & toti orbi Christiano, inde vsque ab initio incognita fuit, atque etiamnum à Pontificiis ipsis reuicitur, & taxatur acerrimè. Et infra: Commentitia illa vbiuitas, horrendum in modum corrumpit omnes penè articulos fidei de Christo; ac discrimen diuinæ & humanæ naturæ in Christo in primis delet atq; euertit. Hæc ibi tunc. Nunc autem Sacrosanctæ fidei dogmata esse debent, quæ ante annos decem pestilentissimæ hæreses erant. Ista videlicet est constantia Theologorum Saxoniorum.*

Quintò, repugnat sententiæ primarij auctoris Confessionis, & Apologiæ, qui duo libri primum locum in Concordia obtinent. Philippus siquidem Melancthon in Episto. ad Fridericum Comitem Palatinum, quam scripsit anno 1551. ita loquitur: *Alii vbiuitatē excogitarunt. Et addit: Hæc sunt portentosa omnia, ignota eruditæ vetustati. Denique repugnat S. Augustino, & omnibus Patribus. Ac, vt cætera omittamus, Augustinus in Epist. 57. ad Darda-*

Dardanū, non solum docet, Christi humanitatem non esse ubiq;, sed etiam soluit primarium argumentum aduersariorum. Illi enim existimant, necessario sequi, vt Christi humanitas sit ubique, si coniuncta est personaliter Verbo, quod sine dubio est ubique.

At, S. Augustinus: *Homo, inquit, Christus, illo die secundum carnem in sepulcro, secundum animam in inferno futurus, Deus vero idē ipse Christus, ubique semper est. Et infra: Non est autem consequens, vt quod in Deo est, ita sit ubiq; vt Deus. Nam & de nobis verissima Scriptura dicit, quod in illo viuimus, mouemur & sumus; nec tamen sicut ille, ubique sumus. Sed aliter homo ille in Deo, quoniam aliter & Deus ille in homine, proprio quodam & singulari modo. Vna enim persona Deus & homo est, & vtrūque est vnus Christus Iesus, ubique per id, quod Deus est, in cœlo autem per id quod homo. hæc ille.*

Neque hîc locum habent distinctiones de variis modis essendi in loco. Nam sanctus Augustinus negat in forma idipsum, quod aduersarii docent. Ibi enim volunt, propter vnionem hypostaticam,

Christi humanitatem necessariò esse debere, vbicunq; est Verbum, modo quodam supernaturali, & diuino. At hoc idẽ Augustinus negat. Et præter exemplum ab eo adductum, habemus etiã insigne exemplum in anima rationali: nam caput vnitum est animæ: & tamen non vbicunq; est anima; ibi continuò est caput; cum anima sit etiam in pedibus, vbi certè non est caput.

IV. ERROR.

QVARTUS error est, quòd Christi humanitati sint collata verè & realiter, multa attributa diuina, vt omnipotentia, omniscientia, omnipræsencia, atq; adeò ipsa diuina maiestas. Qui error destruit veritatem humanitatis Christi, renouat hæresim Euty chetis, & pugnat cū Symbolo fidei. Nam si Christi humanitas, verè & realiter non solùm est vbicunq;, quia est in toto mundo: Sed quia habet omnipræsenciam & immensitatẽ, quam habet verbum, & proinde est in infinitis spatiis imaginariis extra mundũ, vel certè esse potest; profectò est formaliter

ter infinita & immensa: & cùm non sit infinita magnitudine molis, vt aduersarii concedunt; nam dicunt eam non esse diffusam vbiq; localiter; infinita erit magnitudine virtutis. Infinita autē virtus, infinitam essentiam requirit. Est igitur CHRİSTI humanitas essentia infinita: & proinde vel est conuersa in Deitatē, vel duo sunt entia infinita.

Idem Argumentū de omnipotentia, & aliis Dei attributis, fieri potest. Sed verba Concordiæ audiamus, pagina 731. *Adeptus autem est Christus, secundum humanam naturam, plenam possessionem, & diuine maiestatis usurpationem.* hæc ibi. Iam si Christus secundum humanam naturam adeptus est diuinam maiestatem: ergo secundum humanam naturam est Deus: Ergo secundum humanam naturam nō est homo. Nec enim idem secundum idē, duo disparata esse potest, Et pag. 744. *Iam etiam secundum assumptam humanam naturam, omnia nouit, & reuera omnipotens est:* hæc ibi. Ecce quàm apertè dicunt, Christum vt hominem esse omniscientem & omnipotentem: quod, quid est aliud, quàm dicere,

cere, Christum, vt hominem, non esse hominem, sed Deum: Et pag. 745. *Scriptura sacra hanc maiestatem omnipræsentiæ soli Christo, nulli autem alij homini tribuit.* Et paulò antè dixerant, se de Christi humanitate loqui, & non de sola diuinitate, cùm Christo tribuunt omnipræsentiã.

Deniq; pag. 738. prolixè docere conãtur, Christi humanitatem capacem esse infinitorum attributorum, verè & realiter sibi communicatorum per hypostaticam vnionem. Nec satis expediunt se, cùm dicunt, hanc esse idiomaticam communicationem, quam etiam veteres Patres agnouerunt. Nam communicatio idiomatica, secundùm patrum doctrinã, non tribuit vni naturæ ea, quæ sunt alterius; sed tribuit vni supposito vtriusque naturæ proprietates. Vide de communicatione idiomatica, Ambro. lib. 2. de fide, cap. 4. Augustinum lib. 1. de Trinitate cap. 13. Cyrillum in defensione 4. Anathematismi, & Ioann. Damascenum lib. 3. cap. 4.

Præterea communicatio idiomatica, quam patres agnoscunt, mutua est: &
non

non
At a
alem
tribu
real
prop
fertè

It
ius f
Sax
bet:
capu
ris in
& ph
prau
iam c
rum,
anor
chian
nouan

Q
ne d
nim

non minus Deo cōuenit quàm homini : At aduersarij, humanæ naturę tribuūt realem communicationem diuinorum attributorum : Diuinæ autem non tribuūt realem communicationem humanarum proprietatū; vt in hac ipsa concordia disertè docent, pagina 736.

Itaque rectè Dresdense decretum, cuius suprà mentionem fecimus, ab iisdem Saxonicis ministris editū, ita alicubi habet : *Quod præcipuum fidei nostræ, & Ecclesiæ caput est, videlicet articulum de duabus naturis in Christo, id commentitia idiomatum, reali & physica, in ipsis naturis communicatione, deprauari horribiliter : atque econtrariò, hæreses iam olim damnatas, Marcionitarum, Ariano- rum, Manichæorum, Samosatensium, Valentini- anorum, Sabellianorum, Nestorianorum, Euty- chianorum, & Monothelitarum, reduci atque in- nouari, satis euidenter demonstratū est. hæc ibi.*

V. ERROR.

Quintus error est, quòd vnio hypo- statica consistat in communicatio- ne diuinorum attributorum. Tametsi enim, pag. 744. videntur dicere, commu-

nicationem istam esse posteriorem vnione hypostatica; sic enim loquuntur: *Propter vnionem autem hypostaticam, & ex ea consequentem communicationem, &c.* Tamen in pluribus locis apertè indicant, in ista communicatione consistere vnionem hypostaticam, pag. 729. *Propter hanc, inquit, hypostaticam vnionem, quæ sine vera illa communicatione nec cogitari, nec subsistere potest, &c.* At certè id non est posterius, sed est verè de essentia, sine quo alterū nec esse, nec cogitari potest. Et pag. 730. *Et sane, inquit, veteres Ecclesiæ doctores, duæ hæc vocabula, κοινωσία καὶ ἕνωσις, communicationem & vnionem in explicatione huius mysterij coniunxerunt, & alterum per alterum declararunt.* En quàm apertè idem esse volunt vnionem hypostaticam, & suam illam communicationem proprietatū. Cùm ergo dicunt, vnum ex altero sequi, vel manifestè secum pugnant: vel intelligunt de consecutione Logica, non Physica, quomodo dicimus, ex eo, quòd aliquis est homo, sequi, vt sit animal rationale.

Porrò hæc sententia, quòd vnio hypostatica consistat in illa communicatione
 diuino-

diuinorum attributorum, destruit omnino mysterium incarnationis. Nam imprimis, cum diuina attributa, id est, omnipotentia, omniscientia, omnipresentia, & similia, sint communia toti Trinitati: Si in illorum communicatione consistit unio hypostatica; sequitur, omnes tres personas esse incarnatas. Vt enim secundum Catholicam fidem, quam exposuerunt vetera Concilia generalia, III. IV. V. & VI. ideò sola persona filii incarnata est, quia unio facta est per communicationem substantiæ propriæ ipsius filij; ita secundum aduersariorum sententiam, totam Trinitatem incarnatam esse necesse est, cum unio facta sit in eo quod est commune toti Trinitati.

Deinde si unio hypostatica consistit in communicatione attributorum; sequitur, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, unitos esse hypostaticè, atque vnam tantum esse personam. Nam pater gignendo filium, omnia sua attributa illi communicauit: & similiter Pater & Filius producendo Spiritum sanctum, omnia sua attributa illi communicarunt.

Præte-

Præterea, aut volunt hypostaticam unionem consistere in cōmunicatione omnium attributorum, vel aliquorum tantum: si omnium, impossibilis erit unio hypostatica. Nam inter attributa Dei, numeratur vera æternitas, quæ principio & sine caret: at impossibile est rem creatam carere principio: & saltem certum est, Christi humanitatem non fuisse ab æterno. Pariratione, Dei proprium est, carere principio effectiuo: at id nullo modo creaturæ cōmunicari poterit. Si verò aliquorum tantum; quis dicere poterit, quæ sint illa, cū eadem sit ratio omnium? Ut enim esse potest unio hypostatica, sine cōmunicatione æternitatis; cur non poterit esse sine cōmunicatione omni præsentia, vel omnipotentia?

Denique, ista attributa non possunt esse naturæ humanæ essentialia: erunt igitur accidentalia; id quod liber concordia asserere videtur, cum pagi. 741. explicat istam cōmunicationem, per operationem diuinitatis, quam exercet per humanitatem. At hæc ipsa est Nestorij hæresis, qui Verbum cum homine per
opera-

ope
hære
gen

S
I
rit. I
rore
tè aff
credi
sepul
ror c
lis S
tem,
fti. N
infer
mor
nis h
At fi
dit, c
nima
non
quò
quæ
D

operationem coniungebat, est que hæc hæresis expressè damnata in Concilio v. generali, cap. 4. 5.

VI. ERROR.

Sextus error est, quòd totus Christus, Deus & homo, ad inferos descendit. Id quod apertè sequitur ex tertio errore, & præterea in ipsa cõcordia discretè asseritur, pag. 750. *Simpliciter, inquiunt, credimus, quod tota persona Deus & homo post sepulturam ad inferos descenderit.* Atque error cum duobus, imò etiam tribus articulis Symboli pugnat; destruit enim mortem, sepulturã, & resurrectionem Christi. Nam si Christus homo descendit ad inferos; viuus non mortuus descendit; mortuus enim non est homo, cum omnis homo per mortẽ desinat esse homo. At si Christus viuus, & de cruce descendit, & viuus peruenit ad inferos, non anima solùm descendit, sed etiam caro; non enim sola anima homo dici potest: quòd si anima & caro descendit; quid, quæso, iacuit in sepulcro?

Denique, si Christus semper fuit homo,

mo, nec vnquam verè mortuus aut sepul-
tus est; certè nec verè etiam resurrexit;
nō enim resurgit homo, nisi quando per
nouam vitam iterum incipit esse homo,
qui per mortem desiderat esse homo.

Atque hæc pauca de erroribus
contra Symbolum
sufficiant.

MENDACIA CONCORDIÆ.

I. MENDACIUM.

IN PRÆfatione Concordiæ,
atque adeò in ipso principio
præfationis, habetur illustre
mendacium de Confessione
Augustana, quòd videlicet
in totum orbem terrarum sparsa, vbique
percrebuerit, & in ore & sermone om-
nium esse cœperit. Nam ex tribus parti-
bus orbis terræ duæ, Asia atque Africa,
ne nomen quidem Augustanæ Confes-
sionis adhuc audierunt: in Europa, quæ
tertia

tertia pars est, Græcia, Italia, Hispania, aut omnino quid sit Augustana Confessio, ignorant: aut eam ut perniciosam & hæreticam doctrinam execratur. Gallia ac Britannia, partim à Catholicis, partim à Calvinistis habitantur: quorum illi Augustanam Confessionem aperte repudiant; isti solo nomine recipiunt. Quamquam nouam hanc in Confessione concordiam, Calvinistæ, ne quidem nomine amplectuntur.

Solus restat angulus Germaniæ, isq; non totus, in quo sese fama Confessionis dilatet. Nam & in ipsa Germania Zwingliani, & Anabaptistæ inueniuntur, qui Confessionem Augustanam nunquam receperunt. Quid, quòd initio nec in parte Germaniæ Confessio Augustana locum habere potuit! Nam eo ipso anno quo Augustæ nata est, Augustæ quoque extincta quodammodo est. Siquidem à Theologis Catholicis refutata, & ab Imperatore Carolo v. publicè damnata fuit in generali recessu; cui damnationi subscripserunt Electores v. Ecclesiastici Principes xxx, Seculares xxiiij. Ab-

bates

bates xxij. Comites & Barones xxxij.
 Ciuitates liberæ & Imperiales xxxix.
 Cùm ipsi confessioni solùm subscripse-
 rint Elector vnus, Principes vi. Ciuita-
 tes ij.

Quo circa meritò Philippus lib. i. Epist.
 in Epist. ad Ioann. Obernburgerum ita
 scribit: *Non delector*, inquit, *recordatione*
Comitiorum Augustanorum, in quibus tristi ac
atroci sententia damnati sumus. Nec solùm
 Augustæ Confessio vixdum nata, extin-
 cta fuit; sed etiam in duobus archiuis ita
 sepulta; vt per totos annos XL. lucem
 non viderit.

Confessio enim Germanica in Can-
 cellaria Moguntina, Latina verò in Bru-
 xellensi longissimo tempore delituerūt,
 atque interim singulis propè annis ede-
 bantur, aliæ atque aliæ: quæ cùm omnes
 Confessionis Augustanæ titulum præ se
 ferrent; tamen & verbis & sententiis,
 cùm inter se, tum ab illa prima plurimū
 dissentiebant.

Itaque gloriosum illud encomiū Au-
 gustanæ Confessionis, quòd in totum
 orbem terrarum sparsa, vbique percre-
 buerit,

buerit, ita interpretandum esse videtur: Confessio Augustana, id est, Confessio, falsum nomen gerens confessionis Augustanæ: per totum orbem terrarum, id est, in quodam angulo Septentrionis: vbi que sparsa percrebuit, id est, in aliquot oppidis Germaniæ audiri cœpit.

II MENDACIVM.

IN eadem præfatione, ultra medium, protestatur aduersarij, in negotio cœnæ ad nulla alia fundamenta pios homines deducendos esse, quàm verborum institutionis Testamenti Domini nostri Iesu Christi; licet tam ipsi, quàm etiam Lutherus, inuiti pertracti sint ad disputationem de vnione personali duarum in Christo naturarum. At in ipsa cōcordia, pag. 571. & iterum pag. 717. in articulo de Cœna Domini, vnà cum Lutero, quatuor alia fundamenta iaciunt. Primum est, quòd Christus sit Deus & homo, in vna persona, indiuisus, & inseparabilis. Secundum, quòd dextera Dei est vbi que. Tertium, quòd verbum Dei sit ne-
C
que

que falsum, neq; fallax. Quartum, quòd Deus varios modos habet, nouitque, quibus aliquo in loco esse potest. Mendax igitur est huius præfationis protestatio.

III. MENDACIUM.

PRÆfatione confessionis ad Carolum v. pagina 6. ita habetur: *Offerimus in hac religionis causa, nostrorum Concionatorum, & nostram Confessionem; cuiusmodi doctrinã ex scripturis sanctis, & puro verbo Dei, hætenus illi in nostris terris, ducatibus, ditionibus, & urbibus tradiderunt, ac in ecclesiis traetauerunt.*

Hoc insigne mendacium esse, vel ex eo cognosci potest, quòd confessio Lutheri, in multis ab Augustana dissentit; cum tamen eodem anno 1530. edita sit: neque credibile videatur, meliùs Lutheranos, quàm ipsum Lutherum, quæ sit Lutherana doctrina, scire potuisse. Articulus II. Lutheranae confessionis habet: *Quòd confessio priuata debeat esse libera.* Confessio autem Augustana, in cap. de confessione, dicit: *Apud suos non solere porrigi*

Corpus Domini, nisi antea exploratis & absolutis. Et in cap. de Missa sic ait: Nulli admittuntur ad Sacramentum, nisi antea explorati atque auditi. Item arti. 16. Lutheranæ confessionis, vult Missam præ omnibus abominationibus, esse abrogandam. Confessio verò Augustana in capite de Missa: Falsò, inquit, accusantur ecclesiæ nostræ, quòd Missam aboleant; retinetur enim Missa apud nos, & summa reuerentia celebratur. Adhæc nec Augustana confessio à Philippo fabricata, nec Lutherana, quæ Augustanam sine dubio peperit, cum ea doctrina concordat, quam initio Lutherus & Melancton tradiderunt.

Audió Ioannem Cochlæum eodem anno 1530. collegisse articulos ex libris Lutheri & Philippi, contra singulos articulos confessionis Augustanæ: sed eos nondum videre potui. Sed facillè credo illū hoc fecisse, cū ipse quoque id præstare nullo negotio possim; qui tamen multò minus versatus sum in Lutheranorum libris, quàm Cochlæus fuerit. Ac ne sim nimis prolixus, conferam solūm duos, aut tres principales Confessionis

articulos, cum Lutheri & Philippi doctrina.

Articulus primus Cōfessionis Augustanæ sic habet: *Ecclesiæ magno consensu apud nos docent, decretum Nicænæ Synodi, de unitate essentiae diuinæ, & de tribus personis, verum & sine vlla dubitatione credendum esse. Et infra: Et nomine personæ vtuntur ea significatione, qua vsi sunt in hac causa scriptores Ecclesiastici; vt significet non partem aut qualitatem in alio, sed quod propriè subsistit. Et infra: Damnant omnes hæreses contra hunc articulum exortas, vt Manichæos, Valentinianos, Arianos, Eunomianos, &c.*

Huic articulo primo rectè annectitur tertius, qui est de incarnatione filii Dei, in quo duæ naturæ unitæ asseruntur in vna persona, Lutherus autem quàm verum crediderit Nicænum decretum de unitate essentiae; satis ostendit illis verbis, quibus est vsus contra Iacobum Latomum: *Anima mea, inquit, odit hoc verbū ὁμοῦσι*. Quod tamen verbum ignorare non poterat in Concilio Nicæno, (vt D. Augustinus loquitur lib. 3. cōtra Max. cap. 14.) aduersus hæreticos Arianos, veritatis

veritatis auctoritate, & auctoritatis veritate, firmatum esse. Neque verò id Luthero excidit per incogitantiam. Nā rursus id reperit, in libro de Conciliis: *Sanctus*, inquit, *Hieronymus vehementer perturbatus*, lamentabiles literas scribebat ad Episcopum Roman. *Damasum*, & cupiebat expungi vocabulum $\delta\mu\omicron\sigma\sigma\iota\omicron\varsigma$. Vbi scilicet notanda est alia fraus Lutheri. Non enim S. Hieron. vocabulum $\delta\mu\omicron\sigma\sigma\iota\omicron\varsigma$, sed vocabulū $\delta\tau\omega\delta\sigma\alpha\sigma\iota\varsigma$ tacendum arbitrabatur, propter eius vocis ambiguitatem. Notæ sunt Epistolæ duæ S. Hieronymi de hac re ad Damasum, quarum altera ita concluditur: *Obtestor beatitudinem tuam per crucifixum, mundi salutem, per $\delta\mu\omicron\sigma\sigma\iota\omicron\varsigma$ Trinitatem, ut mihi Epistolis tuis siue tacendarum, siue dicendarum hypostaseon detur auctoritas.*

Deinde, si Luthero probatur doctrina Catholica de vnitae essentiae, & Trinitate personarum, cur ex precibus communibus Germanorum, illam precatiunculam sustulit: *Sancta Trinitas vnus Deus, miserere nobis?* Nec nouam esse hanc formam inuocationis, sed ab antiquissimis Patribus, tam Græcis, quàm Latinis, v-

C 3

furpatam,

surpatam, certū est ex Nazianzeno, qui oratione secunda de pace, ad finem, ait: *O Trinitas sancta & longanimis, suscipe etiam istos, &c.* Et ex Augustino lib. vlt. cap. vlt. de Trinitate: *Domine Deus, vnus, inquit, Deus Trinitas: quaecunq; dixi in his libris, de tuo agnoscant & tui: Si qua de meo, & tu ignosce, & tui, Amen.*

Porro, de incarnatione, quā rectē Lutherus senserit; ex tribus eius operibus facillē poterit intelligi. Nam in concione de Natali Domini, qua primum capit Epistolæ ad Hebræos exponit, dum metuit cum Euty chete permiscere naturas, audacter cum Nestorio diuidit personas. Dicit enim: *Imperitos quosdam, facere Christum hominem omnipotentem.* At si ille homo Christus non est omnipotens, eadem ratione non est Deus; nec enim Deus esse potest, qui non sit omnipotens. Duo igitur erunt, Christus Deus, & Christus homo, quæ est apertissimè Nestoriana sententiā. Contrā verò, in libro de Conciliis & Ecclesia, parte 2. dum vitare cupit Nestorium, apertē incidit in Euty chetē. Sic enim loquitur: *Mibi pau-*
lo an-

lò antè negotium fuit cum Nestorianis, qui pertinacissimè contra me disputabant, quòd diuinitas Christi non posset pati. Et infra: Oportet dici, hic homo Christus, hæc caro & sanguis condidit cælum & terram.

Certè nomina diuinitatis & carnis, nomina sunt naturarum, non personarum. Ergo si Luthero diuinitas patitur: si caro cælum ac terram condit; quis non videat, à Luthero Christi naturas confundi? ac vt propensionem animi sui in Nestorium, & Eutychem Lutherus ostenderet, in eodem de Concilijs libro, ita diligenter Nestorium & Eutychem excusat, vt vtrique zelum bonum, animum syncerum, & fidem rectam tribuat, & solum ex inscitia quadam, & in modo loquendi lapsos dicat: totam verò causam tumultuum & perturbationis illius temporis, in Episcopos Catholicos referat. Et eò vsque tandem progreditur, vt dicat: *Vereri se ne in extremo iudicio aliqui, qui dicuntur hæretici, iudices sedeant: & Episcopi, qui illos in Concilijs damnauerunt, in æternum pereant.* Tantum non apertè affirmans, Nestorium & Eutychem cum Christo

judices futuros, sanctos verò Leonem, & Cyrillum, in æternum perituros.

Porrò in libro, qui inscribitur, Cōfessio Martini Lutheri de cœna Domini, nō solūm reprehēdit Zwinglianos, quòd passionem Christi soli tribuant humanitati, non etiam Deitati; sed etiam è contrario ipsam humanitatem in Deitatē euehere videtur, cū ait: *Neceſſe habes, eam Christi eſſentiam, qua est cum Deo vna persona, longiſſimè extra creaturas collocare, adeoque tam longè quàm Deus ipſe, extra creaturas eſt.* Neque vult Lutherus dicere, Christi humanitatem extra creaturas eſſe, quantum ad locum, siue spatium; sed quantū ad ordinem & dignitatem: nam in eodem libro contendit, vbiq̄e eſſe Christi humanitatem. Et in Serm. de Sacramento cœnæ Domini: *Credimus, inquit, quòd Ieſus Chriſtus ſit iuxta humanitatem, ſuper omnes creaturas collocatus, & omnia impleat.* Et infra: *Et habeat omnia in ſua manu, & ſit vbiuis præſens.*

Si igitur Christi humanitas, extra ordinem creaturarum est; non creata natura, sed increata eſſentia est: ac per hoc
non

non ampliùs humanitas, sed diuinitas dici debet. Rursum, Si Christi humanitas tam longè abest à creaturis, quantum ad excellentiam & dignitatem; quàm longè abest ipse Deus? Deus autem infinito interuallo à creaturis omnibus separatur: igitur Christi humanitas infinitæ dignitatis, & excellentiæ est. Ex quo sequitur: aut duas esse infinitas naturas; aut Christi humanitatem in Deitatē esse conuersam; quæ est hæresis Eutychniana. Et fortasse, non sine mysterio, nec in confessione, nec in Apologia, vlla fit mentio Nestorii, & Eutychetis; qui tamen nominatim damnari debuissent, in articulo tertio, vt damnantur in primo, Arius, & Eunomius.

Iam verò Philippus Melancton, in locis anni 39. pag. 9. *Neceſſe eſt, inquit, in filio aliquid eſſe diuinæ naturæ.* Et rursum pag. II. *Neceſſe eſt in Chriſto aliquam eſſe diuinam naturam.* Et in locis anni 45. fol. 53. de Spiritu ſancto loquens: *Teſtatur, inquit, per Ioëlem Deus, non mitti creatam agitationem, ſed aliquid eſſentiæ dei.* Neceſſe eſt autem perſonam eſſe diſtinctam, quæ eſt aliquid

DEI, & tamen non est Pater.

Philippo igitur aut multæ sunt naturæ diuinæ, cum necesse sit in filio aliquam esse diuinam naturam: aut certè multæ sunt partes eiusdem diuinitatis, cum tam in filio, quàm in Spiritu sancto aliquid sit diuinæ naturæ. Quod quàm bene cohæreat cum articulo primo confessionis; nemo non videt. Rursum, idem Philippus in locis anni 45. & 58. pag. 40. *Nō est, inquit, lacerata aut mortua diuina natura; sed fuit obediens patri, quieuit, cessit iræ aeterni patris.* Quid clariùs pro Ariana hæresi dici poterat? Nam si natura diuina filii, patri fuit obediens, & iræ illius cessit: distinguitur igitur diuinitas filii à patre: & pater non habet diuinitatem, vel habet aliam. Vbi est igitur vnitas essentiæ diuinæ, quam prædicat Augustana confessio?

Adhæc in iisdem locis pag. 42. ita exponit illud: *Glorifica me pater: Nunc missus subiectus sum cruci, & seruo meæ vocationi. Deinde verò gloriam mihi restitue, quam ante mundi constitutionem apud te habui, &c.* Certè nō potest restitui quod non fuit amissum: Amisit igitur Christus gloriã, quam habuit

habuit
autem
di conf
sit igitu
est Chr
nec De
ctus &
bant.

Atq
dem lo
sionis non
vt alio te
pag. 22
vult fin
loquen
bolo A
tanquam
enim in
potentes
dici de
nus inte

Ven
bitrio,
id semp
rint, qu
Articul

habuit ante mundi constitutionem: non autem amisit eã vt homo, cùm ante mūdi constitutionem non fuerit homo: amisit igitur vt Deus. Deus igitur mutabilis est Christus: ac per hoc nec Deus verus, nec Deus vnus cum patre; sed Deus factus & creatus à patre, vt Ariani docebant.

Atque huc etiã fortasse alludit in iisdem locis, pag. 45. cùm ait: *Tempore passionis non fuisse in Christo gloriam beatitudinis, vt alio tempore.* Omitto illud, quod ibid. pag. 22. tres personas diuinas, tres esse vult singulares intelligentes. Qui modus loquendi, non satis consentit cum Symbolo Athanasii, quod in hac concordia, tanquam pium, vt verè est, recipitur. Vt enim in Symbolo dicitur: *Non tres omnipotentes, sed vnus omnipotens;* ita sine dubio dici debet: *Nō tres intelligentes, sed vnus intelligens.*

Veniamus ad articulos de libero arbitrio, & causa peccati: & videamus, an id semper Lutherus & Philippus docuerint, quod in confessione nunc docent. Articulus 18. confessionis, sic habet: *De libero*

libero arbitrio docent, quòd humana voluntas, habeat aliquam libertatem, ad efficiendam civilem iustitiam, & deligendas res rationi subiectas, &c. Articulo 19. de causa peccati docent: Quod tamen si Deus creat & conseruat naturam; tamen causa peccati est voluntas malorũ, videlicet diaboli, & impiorum, quæ non adiuuante Deo auertit se à Deo, sicut Christus ait: Cùm loquitur mendacium, ex seipso loquitur.

Audiamus nunc verba Lutheri ex assert. artic. 36. Liberum, inquit, arbitrium, est figmentum in rebus, & titulus sine re: quia nulli est in manu sua quippiam cogitare boni vel mali; sed omnia (vt Wiclephi articulus Constantiæ damnatus, rectè docet) de necessitate absoluta eueniunt, quod & Pòeta voluit, quando dixit: Certa stant omnia lege. Et Christus Matth. 6. Folium arboris non cadet in terram, sine patre vestro. Et infra: Non est dubium, Satana magistro, in ecclesiam venisse hoc nomen, Liberum arbitrium. Ac, vt sibi & suis Lutherus præcluderet aditum ad retractationem, in eadem assertione, ita præfatus fuerat: In cæteris articulis, de Papatu, de Conciliis, de indulgentiis, aliisq; non necessariis nugis, ferenda est leuitas, & stultitia Papæ, & suorum: sed in
hoc

hoc art.
strarum
miseros
Angli
sua doct
ret, qua
bero ar
teret ip
milia l
& 22.
rum si
dicitu
am esse
res tra
in præ
fecisse
ad Pa
ticiniu
os inf
ro dar
No
Saxo
ralis P
riorib
libero
antea

hoc articulo, qui omnium optimus, & rerum nostrarum summa est, dolendum & flendum est, miseros sic insanire. Et in libro contra Regē Angliæ scripserat: Adeò se certum esse de sua doctrina; vt si quis aliter doceret, aut damneret, quæ ipse scripsit de fide, de operibus, de libero arbitrio, &c. is damneret Deum, & oporteret ipsum manere filium inferni. Atq; his similia Philippus docuit in locis, anno 21. & 22. editis. Tantùm abest igitur, vt verum sit, quod in præfatione confessionis dicitur: Hanc ipsam confessionis doctrinam eam esse, quam hæctenus Lutherani concionatores tradiderunt; vt potiùs sit verissimum, in præcipuo articulo & in summa rei defecisse confessionis auctores à Luthero ad Papam. Et (si verum sit Lutheri vaticinium) oportere iam eos manere filios inferni: quippe qui Deum in Luthero damnare ausi fuerint.

Non ignoro Lutherum in visitatione Saxonica, & Philippum in Epitome moralis Philosophiæ, & in locis editis posterioribus annis, longè aliter docuisse de libero arbitrio, & causa peccati, quàm antea docuerant, cùm haberent primitias Spi-

as Spiritus: tamen id neque mendaciū excusat, & arguit inconstantiam.

Et quia non parum conducere videtur ad commendationem architecti huius confessionis, ad memoriam reuocare Philippi egregiam in doctrina constantiam, annotabo breuiter eius sententias de libero arbitrio, & causa peccati.

In locis anni II. Primò, repudiat nomē ipsum liberi arbitrij, & rationis: *Vjūrpata est vox*, inquit, *liberi arbitrij à diuinis literis, à sensu, & iudicio spiritus alienissima: additū est è Platonis Philosophia, vocabulum rationis, æquè perniciosum.* At in locis posterioribus: *Monendi sunt*, inquit, *rudiores, vt à Phisicis sumant distinctiones, & apellationes partium hominis. In homine est pars cognoscens, & iudicās, quæ vocatur mens, vel intellectus, vel ratio: altera pars appetens vocatur voluntas. Vocatur autem liberum arbitrium mens & voluntas coniuncta.*

Secundò, defendit Vallam, contra Ioan. Eckium: *Vallam*, inquit, *ait Eckius, quòd scholarum sententiam de libero arbitrio cōfutauit, plura voluisse scire, quàm didicisset, scilicet egregie festiuus nugator.* At in locis
 poste-

posterioribus: *Valla*, inquit, & pleriq; alij non rectè detrahunt voluntati hominis libertatem. Et in Epitome moralis Philosophiæ: *Stoicas illas*, inquit, de Fato, seu *Vallæ* absurdas imaginationes, quæ propter diuinam gubernationem, adimunt libertatem voluntati, fugiamus.

Tertiò, reprehēdit Philosophiam: *Hoc loco*, inquit, prorsus Christiana doctrina à Philosophia, & humana ratione dissentit. At in Epitome moralis Philosophiæ: *Est*, inquit, prudentissimè ab Aristotele addita rationis descriptio. Et in locis, cap. de viribus hominis: *Hæc est*, inquit, libertas voluntatis, quam Philosophi rectè tribuunt homini.

Quartò, tollit omnem libertatem, & contingentiam: *Quandoquidem*, inquit, omnia quæ eueniunt, necessariò iuxta diuinã prædestinationem eueniunt, nulla est arbitrij nostri libertas. Quid igitur, inquires, nulla ne est in rebus contingentia? nihil casus? nihil fortuna? Omnia necessariò euenire, scriptura docent. Et si videatur tibi in rebus humanis esse contingentiam, iudicio rationis hîc imperandum est. At in locis posterioribus: *Concedendum est*, inquit, quod scriptura Apostolica tribuat homini,

ni, etiam nunc post lapsum, libertatem aliquam deligendi ea, quæ sunt subiecta rationi. Et infra: Hæc Manichæa imaginatio (quæ videlicet libertatem & contingentiam tollit) horribile mendacium est, & ab hoc errore mentes abducendæ sunt, & docendæ agere aliquid liberum arbitriū.

Quintò, in cōmentarijs ad cap. 8. Epistolæ ad Rom. docet, Deum peccatorū causam esse. Sicut, inquit, fatemur, proprium Dei opus fuisse, Pauli vocationem; ita fatemur opera Dei propria esse: siue quæ media vocantur, vt comedere, bibere; &c. siue quæ mala sunt, vt Davidis adulterium, Manlij seueritatē. Constat enim ex cap. 1. Roman. Deum omnia facere, non permissiue sed potenter. Et infra: Ergo non est, cur frigidum glossema admittamus, Deum mala permittere, non etiam facere. At in locis de causa peccati: Est, inquit, hæc vera, & pia sententia, vtraque manu, & veriùs, toto pectore tenenda, Deum non esse causam peccati, nec velle peccatum. Et infra: Nec figura illæ verborum in sermone Hebraico pugnant cum hac sententia: Indurabo cor Pharaonis; & similes. Certum est enim Hebraica phrasi significare permissionem, non efficacem voluntatem.

EX his satis constare puto, & quàm grauem

grauem & constantem auctorem habuerit, illa confessio tantoperè celebrata: & quàm verum sit, quod in eius præfatione asseritur; in hac confessione eam doctrinam contineri, quam vsque ad illud tempus ex diuinis literis Lutherani tradiderant.

IV. MENDACIUM.

IN Cōfessione Augustana, articulo 12. pagina 15. Concordiæ, sic habetur: *Reiiciuntur & isti, qui non docent, remissionē peccatorum, per fidem contingere: Sed docent, remissionem peccatorum contingere propter nostram dilectionem, & opera.* Hæc verba etsi de industria obscurè proposita esse videntur; tamen sine dubio hunc faciunt sensum, vt reiiciēdos esse significant illos, qui docēt homines iustificari à peccatis sine fide, per solam dilectionem, & opera.

Nec dubitari potest, quin his verbis notentur Catholici omnes, & præsertim Theologi Scholastici: Et, si quod dubium esse potuisset, iam est sublatum per

Apologiam, ubi vsque ad nauseam repetitur, & inculcatur hoc mendacium, quòd Scholastici doceant, iustificationem non cōtingere ex fide, sed ex operibus, hoc est, ex operibus sine fide. Quoniam enim versantur ipsi in vno extremo, cūm docent, iustificari homines ex fide sine operibus; cupiunt nos in altero extremo collocare, quasi doceam⁹, iustificari homines ex operibus sine fide.

At non est ista, nec vnquam fuit, doctrina Ecclesiæ Catholicæ, nec etiã Scholasticorum, Theologorū. Semper enim docuimus & docemus, iustificari homines ex fide, & dilectione, ac operibus bonis: ita, vt ad præparationem ac dispositionem ad iustificationem, requirantur actus fidei, spei, & dilectionis, quos ipsos tamen non habemus, nisi Dei gratia nos præueniente, excitante, & adiuuante: Ipsa verò formalis iustificatio consistat in remissione vera omnium peccatorum, & infusione habituum fidei, spei, & caritatis, quos propter Christi meritū, Deus in corda nostra gratis diffundit.

Denique actualis iustitia sit legis diuinæ

na
no
tu
no
do
Diss
exc
ditu
Et
si cr
com
tion
rito
ditu
ipsi
mif
cipi
den
uat
stit
fide
fid
tiu
tio
pra

nã obedientia & obseruatio, ad quam non ex nobis idonei sumus, sed ex spiritu gratiã, id est fidei, spei, & caritatis, nobis à Deo per Christum donato. Ita docet Concil. Trident. Sess. 6. cap. 6. *Disponuntur, inquit, ad ipsam iustitiam, dum excitari diuina gratia, & adiuti, fidem ex auditu concipientes, liberè mouentur in Deum, &c.* Et cap. 7. *Quanquam nemo possit esse iustus, nisi cui merita passionis Domini nostri Iesu Christi communicantur; id tamen in hac impij iustificatione fit, dum eiusdem sanctissimã passionis merito, per spiritum sanctum caritas Dei diffunditur in cordibus eorum, qui iustificantur, atque ipsis inhaeret. Vnde in ipsa iustificatione, cum remissione peccatorum, hæc omnia simul infusa accipit homo, per Iesum Christum, cui inseritur, fidem, spem, & caritatem.* Et cap. 10. *Per obseruationem mandatorũ Dei & ecclesiã in ipsa iustitia, per Christi gratiam accepta, cooperante fide bonis operibus, crescunt, &c.* Vides igitur fidem nunquam excludi, sed contra potius semper requiri; siue de ipsa iustificatione agatur; siue de iis, quã illam aut præcedunt, aut etiam consequuntur.

Ac ne dicant, nouã hanc esse doctrinã,

nam, & nos nunc demum ab ipsis excitatos sapere cœpisse, vt aliquoties Philippus iactat in Apologia; addamus etiã testimonium principis Scholasticorum, quòd fides ad iustificationē requiratur. Sanctus Thomas 1. 2. q. 113. articulo 4. Ad iustificationem impij, requiritur motus mentis, quò conuertitur in Deum. Prima autem conuersio in Deum, fit per fidem, iuxta illud Hebr. 11. *Accedentem ad Deum, oportet credere.* Et ideò, motus fidei requiritur ad iustificationem impij.

V. MENDACIVM.

PA G. 16. in arti. 13. Confess. habentur hæc verba: *Damnant igitur illos, qui docent, quòd Sacramenta ex opere operato iustificent, nec docent fidem requiri in vsu Sacramentorum, quæ credat remitti peccata.* Hoc etiam loco Theologi Scholastici notãtur, quasi doceant, Sacramenta etiam sine fide prodesse. Sed apertum mendacium est: ad quod refellendum, vnus sancti Thomæ testimonium sufficiet, qui 3. parte, q. 68. artic. 8. *Recta fides, inquit, ex necessitate requi-*

requiritur ad Baptismū: quia sicut dicitur Rom. 3. Iustitia Dei est per fidem Iesu Christi. Et infra: Ad primum ergo dicendum, quod Dominus loquitur ibi de baptismo, secundum quod perducit homines ad salutem, per gratiam iustificantem; quod quidem sine recta fide esse non potest: & ideo signanter dicit: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit.

V. MENDACIVM.

P A G. 17. in arti. 16. Confess. ita habetur: *Damnant & illos, qui Euangelicam perfectionē non collocant in timore Dei, & fide; sed in deserendis civilibus officijs.* Mendacium est manifestum contra Catholicos professores ordinum religiosorum: quasi existiment perfectionē propriē consistere in deserendis civilibus officijs, coniugio, militia, magistratibus, & similibus. At neq; veteres, neque recentiores Monachi, vnquam hoc docuerunt. Ioann: Casianus colat. 1. cap. 7. *Ieiunia, vigilia, meditatio Scripturarum, nuditas, ac priuatio omnium facultatum, non perfectio, sed perfectiōnis instrumenta sunt.* B. Thomas ex Scho-

Iasticis, in 2. 2. q. 184. articulo 3. *Per se, inquit, & essentialiter consistit perfectio Christianæ vitæ in caritate: principaliter quidem secundum dilectionem Dei: secundario autem secundum dilectionem proximi. Et infra: Secundario, & instrumentaliter consistit perfectio in conciliis, quæ ordinantur ad remouendum impedimenta actus caritatis, quæ tamen caritati non contrariantur; sicut est matrimonium, occupatio negotiorum secularium, & alia huiusmodi.*

Quòd autem status perfectior sit eorum, qui deserunt omnia propter Christum, nec implicantur negotiis secularibus, quàm aliorum, qui hoc non faciunt: & quòd hic perfectior status, non impetretur sed consulatur; satis apertè colligitur ex verbis Dñi, Matthæi 19. vbi postquam dixerat: *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata*, subiunxit: *Si vis perfectus esse, vende, vende omnia quæ habes, &c.* Nec vsquã legimus: *Si vis perfectus esse, vxorem ducito, capeffe Remp. &c.* Hinc D. Augustinus Epist. 89. quæst. 4. *Viderit, inquit, ille iuuenis, quemadmodum illa legis mandata seruauerit. Veruntamen Magister bonus, mandata legis, ab ista excellentiore perfectione distinxit.*

Ibi

Ibi enim dixit: Si vis venire ad vitam, serua m̄. data. Hic autem: Si vis perfectus esse, vade, v̄s de omnia, &c.

Eusebius lib. i. de demonstrat. Euan-
gel. cap. 8. declarans communem doctri-
nam Ecclesię Catholicę, ex diuinis lite-
ris deriuatam: Quocirca, inquit, in Ecclesia
Dei, duo modi viuendi instituti sunt. Alter qui-
dem naturam nostram, & communem hominum
vitę rationem excedens: non nuptias, non sobo-
lem, non substantiam, non opum facultatem re-
quirens, & soli diuino cultui, ex immenso rerum
caelestium amore, addictus. Et talis quidem exi-
stet in Christianismo vitę perfectę modus. Alter
verò remissior atque humanior: hic & modesto
coniugio, & sobolis procreatione implicatur, &
rei familiaris curam assumit, & iustè militanti-
bus quę sint agenda describit: agros quoque, &
mercaturam, adiuncta religione, non negligit:
Et his quidem secundus pietatis attributus est
gradus.

H O C idem ex pluribus scripturę, &
patrum testimoniis probare possemus,
si refellere errores Confessionis, & non
solùm mendacia indicare, propositum
nobis esset.

VII. MENDACIVM.

PA G. 18. in articulo 20. Confess. *Falsò accusantur nostri, quòd bona opera prohibeant.*

Mendacium hoc esse non dubitabit, quicumque aliquid Scriptorum Lutheri perlegerit. Certè in Serm. de piscatione, Petri sic legimus: *Quantò sceleratior es, tantò citius Deus gratiam infundit.* Ibidem: *Debemus cum solo Isaac venire, id est, cum fide servos & asinos, hoc est, opera deorsum dimittere oportet.* Item in Serm. Sic Deus dilexit mundum: *Ego dico tibi, quia angusta est via: Oportet te fieri tenuè, si vis per eam venire. Cæterùm, qui oneribus onerati sunt (sicut conchilibus onustos videmus Iacobi peregrinos) ij non poterunt penetrare.* Et infra: *Si veneris cum magnis saccis operum plenis, deponere oportebit, alioqui non poteris penetrare.*

Porro, ex his fontibus manarunt illa præ clara dogmata, quæ Lutheri discipuli in Colloquio Altenburgensi stabilire conati sunt. *Opera bona legis, & nova obedientia, non ad regnũ Christi, sed ad mundum pertinent. Ad Satanam spectant Christiani cum omnibus bonis*

bonis operibus. Precari verò oportet, ut in fide sine bonis operibus omnibus, ad finem vsque constantes perseueremus. Adeò necessaria illa non sunt, ut etiam ad salutem incommodent, sint que perniciosæ.

Deinde Catholici non tam Lutheranos accusant, quòd prohibeant opera bona, quàm quòd ea contemnunt, & cum Eunomio antiquo hæresiarcha, imò etiã cum Simone Mago hæreticorum omnium principe, non necessaria ad salutem esse doceant. Ac de Eunomio quidem testis est Augustinus in libro de hæresibus, cap. 54. De Simone, Irenæus lib. 1. cap. 20. De Luthero, liber ipsius de captiuitate Babylonica, cap. de baptismo: Liber de libertate Christiana: Sermo de Moyse: Commentarij in Epist. ad Galat.

VIII. MENDACIUM.

PA G. 19. in articulo 20. Confess. *Iubent* (Catholici doctores) *mereri remissionem peccatorum operibus.* Si de merito operum illorum, quæ fiunt solis naturæ viribus, sermo sit; de quo merito articulum in-

lum intelligendū esse, consequentia verba declarant: insigne est mendaciū Philippi. Non enim id habet Catholica doctrina, vt operibus illis, quæ fiunt sine fide, & auxilio Dei gratuito, mereri possint homines remissionem peccatorum: & contra hæc operum merita, defendit Sanctus Augustinus gratiam & iustitiā fidei: necnon etiā S. Prosper in libris de vocatione gentium, quos libros imperitè Philippus tribuit Ambrosio, cum in iis libris nominatim refellantur Pelagiani, qui post Ambrosii obitu orti sunt. Si verò de illis operibus agatur, quæ ex fide & gratia Dei proficiunt; fatemur quidem nos illis operibus aliquo modo mereri remissionem peccatorum;

Sed idem fatentur Prophetæ, Evangelistæ, Patres. Ezech. 18. *Cum auerterit se impius ab impietate sua, ipse animam suam uiuificabit.* Dan. 4. *Peccata tua eleemosynis redime.* Ionæ 3. *Vidit Deus opera eorum, & misertus est eis.* Lucæ 11. *Date eleemosynā, & ecce omnia munda sunt vobis.* Lucæ 7. *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum.*

Ambrosius lib. 10. in Lucam: *Lacrymæ*

veni-

veniam non postulant, sed merentur. Et infra:
 Et tu si veniam vis mereri, dilue culpam tuam lacrymis, &c. Hieronymus lib. 2. contra Pelagianos: Qui peccata simpliciter confitentur, merentur humilitate clementiam saluatoris.

Augustinus Epistola 105. Nec ipsa remissio peccatorum sine aliquo merito est, si fides hanc impetrat: neque enim nullum est meritum fidei: qua fide ille dicebat: Deus propitius esto mihi peccatori: & descendit iustificatus merito fidelis humiliatus: quoniam qui se humiliat exaltabitur. Restat igitur, ut ipsam fidem, unde omnis iustitia sumit initium, non humano, quo isti extolluntur, tribuamus arbitrio: nec ullis precedentibus meritis; quoniam inde incipiunt bona quæcumque sunt merita; sed gratuitum donum Dei esse fateamur; si gratiam veram, id est, sine meritis, cogitamus. Et Epist. 106. Si quis dixerit, quod gratiam bene operandi fides mereatur, negare non possumus, imò gratissimè confitemur.

Gregorius in lib. 1. Reg. lib. 3. cap. 4. Dum Niniuite, veluti pro difficili reconciliatone, graui poenitentia se deiiciunt, omnipotentis Dei misericordiam facile meruerunt.

Sanctus etiam Thomas, ex Scholasticis, cum prædictis Patribus docet, his operi-

peribus, quæ fiunt ex fide, & auxilio Dei, mereri nos aliquo modo iustificationem à peccatis. 2. Sentent. dist. 27. quæst. 4. in resp. ad 4. Quod tamen constâter negat de illis operibus, quæ fiunt solis naturæ viribus. 1. 2. quæst. 109. articu. 6. & quæst. 114. artic. 5.

Huc accedit, quòd istis etiam operibus, quæ fiunt ex fide, & auxilio Dei, non tale tribuimus meritum, vt ei respõdeat ex iustitia merces: sed meritum solũ impetrationis, vt Augustinus loquit, quòd Scholastici meritum de congruo, non de condigno nominare solent. Neq; in hoc vlla est inter Catholicos dissensio. Et Concilium Tridentinum, Sessione 6. cap. 8. de hoc genere meritì apertè pronuntiat, ideò gratis iustificari homines, quia nec fides, nec opera, quæ iustificationem præcedunt, ipsam merentur.

Sed Paradoxum videtur aduersarijs, quòd homo operetur ex fide, & nondũ sit iustificatus à peccato, cum apud ipsos ita fides sola iustificet; vt separari nequeat fides à iustificatione. At non illis paradoxum videtur, qui ex fide orantes dicunt

dicunt: *Dimitte nobis debita nostra*, Matth. 6. Nec illi paradoxū hoc videbatur, qui ex fide orabat: *Deus propitius esto mihi peccatori*, Lu. 18. Nec denique Augustino paradoxum hoc erat, cū scriberet in Epi. 105. *Nec ipsa remissio peccatorū sine aliquo merito est, si fides hanc impetrat.*

I X. M E N D A C I V M,
ET QUIDEM MULTIPLEX.

P Agin. 18. & 19. in eodem articulo 20. multa simul conglomerantur mendacia, vt, *Quod nostri concionatores olim parum docebant de operibus, quæ Deo placēt: quod tantum vrgerent puerilia, & non necessaria opera; quod nunc à Lutheranis admoniti, hæc dediscant: quod iam incipiant fidei mentionē facere; quod doctrina fidei diu iacuerit ignota.* Scilicet nō legerat Philippus, Sermones sancti Bernardi, Petri Damiani, Innocentiū tertij, Thomæ Aquinatis, Vincentij, Bernardini Laurentij Iustiniani, & aliorū innumera- bilium, in quibus de Symbolo, de Decalogo, de oratione Dominica, de omnibus vitiis, omnibusq; virtutibus gra- uissimæ

uissimæ disputationes continentur. Sed
facilè est dicere, & non probare.

X. MENDACIVM.

PA G. 22. in articulo 21. Confess. *Hæc
ferè summa est doctrina apud nos, in qua
cerni potest nihil inesse, quod discrepet à Scriptu-
ris, vel ab ecclesia Catholica, vel ab ecclesia Ro-
mana, quatenus ex Scriptoribus nota est. Ad
hoc mendacium conuincendum, non e-
rit opus, vt extra articulum istum xxi. e-
grediamur. Hic enim asserunt, non esse
à Sanctis auxilium petendum, eò quòd
vnus sit intercessor Christus.*

In quo quidem articulo manifestè dis-
sentiant à Scripturis, ab Ecclesia Catho-
lica, & ab Ecclesia Romana. Nam et si
*vnus est mediator Dei & hominum, homo Chri-
stus IESVS: & ideò vnus mediator: qui
dedit semetipsum redemptionem pro multis, 1.
Timot. 2. nec vllus Catholicorum docu-
it vnquam Sanctos esse mediatores per
modum redemptionis: tamen vnū esse
tantum intercessorem, vnum aduocatū,
vnum qui interpellet pro nobis, imò eti-
am*

am vnum tantum mediatorum per modum supplicationis, non modò Scriptura non dicit; sed etiam ita dicentibus apertissimè contradicit Iob 5. *Voca, si quis est, qui tibi respondeat, et ad aliquem Sanctorum conuertere: vbi Angeli fiunt intercessores hominum, teste August: in annot. in Iob. Non igitur solus est intercessor Christus. Deute. 5. Ego, inquit Moyse, sequester fui, et medius inter Deum, et vos in illa die, 1. Reg. 7. dicunt filii Israël ad Samuelem: Ne cesses pro nobis clamare ad Dominum. Iob vlt. Ite ad seruum meum, ille orabit pro vobis: suscipiam faciem eius. Roma. 15. Obsecro vos fratres, vt adiuuetis me in orationibus pro me ad Deum. Idem repetit, 2. Cor. 1. Coloss. 4. Ephes. 6. Hebr. 13. Quomodo igitur vnus est tantum intercessor, cum & Iob, & Moyse, & Samuel, & tot Romani, & tot Corinthij, tot Colossenses, tot Ephesij, tot Hebræi adhibeantur intercessores?*

At, inquiunt, de mortuis agimus, nō de viuentibus. Sed si ideò mortui inuocandi non sunt, nec esse possunt intercessores, ne Christo gloria singularis intercesso-

tercessionis detrahatur; eadem de causa ne viuentes inuocandi erunt, nec esse poterunt intercessores.

Deinde si viuentes in terris inuocari possunt, cur non magis viuentes in cælis? An fortassis ideò, quia non valeant, aut non velint illi pro nobis orare, aut certè nesciant quid petamus? Sed nec eorum felicitas patitur, vt non valeant: nec caritas finit, vt non velint: nec possunt ignorare preces ad se porrectas, cum non ignorent pœnitentiam peccatorum *Gaudiũ enim est in celo super vno peccatore pœnitentiam agente, Lucæ 15.*

Iam verò Concilium Chalcedonense, Concilium Ecclesiæ Catholicæ fuisse, & Concilium Orthodoxum, generale plenissimum, aduersarii non negant. Concilium autem istud Act. II. ita clamât: *Flavianus post mortẽ viuuit, Martyr pro nobis oret.*

Eusebius Cæsariensis Catholicæ Ecclesiæ communem doctrinam tradens, lib. 13. Præparat. Euangelicæ, cap. 7. *Hæc nos, inquit, quotidie factitamus, qui vera pietatis milites, vt Dei amicos honorantes, ad monimenta quoque illorum accedimus, votaq; ipsis faci-*

facimus, tanquam viris sanctis, quorum inter-
cessione ad Deum, non parum iuuari profitemur.

Sanctus Basilius ad Catholicam Eccle-
siam verba faciebat, cum diceret, orati-
one in 40. Martyres: *Qui aliqua premitur
angustia, ad hos confugiat; qui rursus letatur,
hos oret: ille, ut à malis liberetur; iste, ut duret
in rebus letis.*

Sanctus Ambrosius, in libro de vidu-
is, Catholicas viduas instituebat, cum
ita scriberet: *Obsecrandi sunt Angeli, qui no-
bis ad præsidium dati sunt: Martyres obsecran-
di, quorum videmur nobis quoddam corporis
pignore patrocinium vindicare: possunt pro pec-
catis rogare nostris, qui proprio sanguine, etiam
se qua habuerunt peccata, lauerunt. Isti enim sunt
Dei martyres, nostri præfules, speculatores vitæ,
actuumque nostrorum. Non erubescamus eos in-
tercessores nostræ infirmitatis adhibere; quia ipsi
infirmitatem corporis, etiam cum vincerent co-
gnouerunt.*

Sanctus Augustinus, tractatu 84. in
Ioannem, tribus penè verbis tria aduer-
sariorum dogmata conuellit: de Sacrifi-
cio altaris: de oratione pro defunctis: de
inuocatione Sanctorum: *Ideo quippe, in-*
E quit,

quit, ad ipsam mensam non sic eos (Martyres) commemoramus; quemadmodū alios, qui in pace requiescunt, vt etiam pro eis oremus, sed magis, vt ipsi pro nobis orent.

Denique Theodosius Imperator, Orthodoxus & pius erat, vt etiam aduersarij confitentur: & tamen de eo sic scribit Ruffinus, lib. 2. Histo. cap. 33. Circumibat cum sacerdotibus & populo, omnia orationū loca, ante Martyrum & Apostolorum thecas iacebat, cilicio prostratus, & auxilia sibi fida sanctorum intercessione poscebat. Et de eodem Chrysostomus, Homilia 66. ad populum Antioch. Nam & ipse, qui purpuram inducus est, accedit, illa cōplexus sepulcra: & fastu deposito, stat sanctis supplicaturus; vt pro se apud Deum intercedant: & scenarum fabrum, & piscatores, vt protectores orat, qui diademate redimitus incedebat. Viderint ergo qui negāt Sanctos esse orādos, an ab Ecclesia Catholica non dissentiant.

Quòd autē ab Ecclesia Romana, quatenus ex antiquis Scriptoribus nota est, pariter dissentiant; ex Leone & Prudentio, vt cæteros omittamus, notissimum est. Leo siquidem, qui Episcopus Romanæ

manæ Ecclesiæ ante mille & centum annos fuit: & propter sanctitatis, & sapientiæ, atquæ etiam eloquentiæ excellentiam, Magnus dici meruit, Romanam Ecclesiam ita instituebat, Sermone quinto de Epiphania: *Confirmate amicitias cum sanctis Angelis, & Patriarchis, Prophetis, Apostolis, Martyribusq; sociamini: horum diuitias concupiscite, & per bonam emulationem ipsorum ambite suffragia.* Et serm. i. de naturali S. S. Petri & Pauli: *Sicut, inquit, & nos experti sumus, & nostri probauere maiores, credimus atque cõfidimus, inter omnes labores istius vitæ, ad obtinendam misericordiam Dei, semper nos specialium patronorum orationibus adiuuandos.*

Prudentius in hymno de sancto Laurentio, de Romana Ecclesia loquens, ita cecinit.

Quod quisq; supplex postulat,

Fert impetratum prosperè:

Et tristis haud ullus redit.

En præstò semper adsies,

Tuosq; alumnos vrbicos

Lactante complexus sinu,

Paterno amore nutrias.

Quale igitur & quàm impudens mendacium

dacium est huius Cōfessionis, quæ in eo ipso articulo affirmat, in nulla parte doctrinæ dissentire se à scripturis, vel Ecclesia Catholica, vel Ecclesia Romana; in quo articulo Sanctorum inuocationē oppugnat, quam & scripturæ, & Ecclesia Catholica, & Ecclesia Romana apertissimè docuerunt. Neque verò hoc vnum est, in quo discrepat Confessio Augustana, à Confessione Catholicæ & Romanæ Ecclesiæ; nam nec de ipsa Ecclesia, nec de peccato Originis, nec de iustificatione, nec de Sacrificio, nec de Sacramento Eucharistiæ, nec de aliis Sacramentis consensus est. Sed vnum sufficiebat, ad mendacium detegendum.

XI. MENDACIVM.

PAG. 22. in articulo 21. Confess. *Apud nos (inquiunt) magna ex parte veteres ritus diligenter obseruatur. Falsa enim calumnia est, quòd omnes cæremonie, omnia vetera instituta, in Ecclesiis nostris aboleatur. Quale sit hoc mendacium, nullo negotio intelliget, qui cōferre voluerit cum præsentis statu Ecclesiarum*

clesiarum protestantium, ea, quæ de ritibus ecclesiæ scripta reliquerunt, Tertullianus, Basilius, Epiphanius, Augustinus, alijq; veteres scriptores. Certè Tertullianus in lib. de corona militis, inter Ecclesiasticas caremonias numerat, ante baptismū renūtiare diabolo, & pōpis eius: termergi in sacro fonte: oblationes anniuersarias pro defunctis facere: ad omnē progressum frontem crucis signaculo terere.

Basilius lib. de Spiritu sancto ad Amphilochiū, cap. 27. inter Ecclesiæ ritus ponit, orare ad Orientem, cruce signare, inuocationis verba, dum ostenditur Eucharistia, benedictionē aquæ baptismatis, benedictionem Olei vnctionis, benedictionem eius qui baptizatur, trinam immersionem, &c.

Epiphanius in compendiaria doctrina Ecclesiæ, primo loco ponit virginitatis professionem, deinde etiam viduitatis, tum solitudinem Anachoretarum: ieiunia quartæ & sextæ feriæ; ieiunium quadragesimæ: arctiorem abstinentiā in sacra hebdomada passionis Dominicæ: memoriam defunctorum in precibus, no-

Et urnas & matutinas Psalmorum, & Hymnorum celebrationes: varia Monachorum instituta, quorum alii à carnibus abstineant, alii etiam ab ouis, alii etiam à piscibus, &c.

Denique Augustinus meminit consecrationis aquæ per signum crucis, lib. 6. contra Iulianum, cap. 8. Exorcismi & exsufflationis, libro de gratia Christi, capite 40. Vnctionis, qua utimur in baptismo, lib. 2. quæst. Euang. cap. 40. Item Chrismatis, quo inungimur post baptismum, libr. 15. de Trinit. capit. 26. Signo crucis, quo benedicatur Chrisma, & quo signamur in fronte; dum Sacramentum Confirmationis accipimus. In psalm. 141. & tractat. 118. in Ioann. Aquæ miscendæ vino in sacro calice, lib. 4. doctrin. Christ. cap. 21. Ieiunij 4. & 6. feriæ, Epist. 86. ad Casulanum Ieiunij quadragesimalis, in Psal. 110. Delectus ciborum in diebus ieiuniorum libr. 3. contra Faustum, cap. 5. Voti continentie etiam post coniugium, Epist. 45. ad Armentarium. Voti virginitalis, libr. de sancta virginitate, cap. 29. Voti paupertatis, lib. 17. de Ciuita. Dei, cap.

cap. 4. Monachorum, & Anachoretarū,
libr. de moribus Ecclesiæ, cap. 31. Voti
Monachorum, in Psal. 75. & 99. Peregrina-
tionū ad loca sancta, Epist. 137. ad cle-
rum & populum suum.

Porro hæc & similia, quæ in veteri Ec-
clesia in vsu erant, & nunc etiam in Ec-
clesia Catholica locum suum retinent; à
Lutheranis non modò non seruantur,
sed etiam irridentur; & tamen in Confes-
sione dicere audent, veteres ritus à se di-
ligēter seruari, & falsam esse calumniā,
quòd omnia veterum instituta atque
omnes fermè cæremonias aboleuerint.

XII. MENDACIVM.

PA G. 22. in præfatione de abusibus
mutatis: *Cùm Ecclesiæ, inquit, apud
nos de nullo articulo fidei dissentiant ab ecclesia
Catholica, tantum paucos quosdam abusos omit-
tant, &c.* Hæc verba mendaciæ arguuntur
ab vltima parte huius Concordiæ, vbi
ea de Christo docent, quæ cum Symbo-
lo Apostolico, Nicæno, & Athanasii, a-
pertè pugnant, vt supra iam ostēdimus.

Illud autem nō est prætereundum, quod cū dicunt, se ab Ecclesia Catholica nō dissentire, nisi propter paucos eosq; no- uos abusus: si per Ecclesiam Catholicā intelligunt eam, quæ nunc paret Rom. Pontifici, fatentur se extra Catholicam esse. Et sanè viderint ipsi, an propter pau- cos abusus ab Ecclesia Catholica separa- ri licuerit. Si verò per Catholicam intel- ligunt antiquam aliquam Ecclesiam, mē- tiuntur, cū dicunt, hos abusus esse no- uos: fuerunt enim in antiqua Ecclesia si illa est ea Catholica, à qua non dissenti- unt, nisi ratione abusuū.

XIII. MENDACIVM.

PAG. 24. In articulo de coniugio Sa- cerdotum: *In Germania, inquiūt, pri- mum ante annos 400. sacerdotes vi coacti sunt, ad celibatum.* Quod idem repetit Philip- pus in Apologia. At extat Conciliū Mo- guntinum, celebratum in Germania tē- pore Arnulphi Imperatoris, ante annos DC. cuius decimus canō statuit, vt nul- la penitus mulier, ne soror quidem aut mater

mater, cum Ecclesiasticis habitare permittatur. Extat Concilium WORMATIENSE, in Germania ante annos DCC. celebratum, cuius nonus canon ita habet: *Placuit, ut Episcopi, presbyteri, diaconi, & subdiaconi abstineant se ab vxoribus, & non generent filios: quòd si hoc decretum violauerint, ab honore clericatus pellantur.* Extat Conciliū AQUISGRANENSE, tēpore Ludouici Pij celebratum, Anno Domini. DCCCXVI. id est, annis DCCXIV. ante confessionem Augustanam, in cuius Cōciliū, Can. 6. indicitur Subdiaconis perpetua continentia: & quod de Subdiaconis dicitur, sine dubio de altioribus gradibus intelligitur. Extat denique epistola Zachariæ Romani Pontificis, ad Bonifacium Episcopum & Apostolum Germanorū, scripta ante annos DCCC. vbi sic legimus: *A die suscepti sacerdotij, etiam ab ipso proprio coniugio prohibendi sunt.* Cuius legis meminerunt etiam MAGDEBURGENSES, Cēt. 8. cap. 10. colum. 704. Mendacium igitur Confessionis tot testibus refutatur, quot Episcopi in tribus suprā citatis CONCILIIS confederunt, addito etiam

ROMANI PONTIFICIS testimonio.

XIV. MENDACIVM.

PAG. 24. in eodem articulo de coniugio sacerdotum: *Et res, inquit, gesta est tam incivilliter, ut non solum in posterum coniugia prohiberentur, sed etiam presentia, contra omnia iura divina & humana, contra ipsos etiam canones, factos non solum à Pontificibus, sed à laudatissimis Synodis, distraberentur.* Et hoc numerari potest inter illustria mendacia Confessionis. Duæ sunt enim quæstiones de coniugio sacerdotum: Vna, an liceat post sacros ordines susceptos vxorem ducere: Altera, an liceat ei, qui duxit vxorem ante sacram ordinationem, simul & sacerdotio & coniugio operam dare.

Ac de prima quidem quæstione Lutherani omnes, & verbis & factis respondent, licere. Sed hoc, ex sententia veterum canonum, quos vel Concilia, vel Pontifices ediderunt, velle defendere, nimis aperta impudentia est. Nam etiam Græca ecclesia, quæ tamen in hac parte semper

semper liberior fuit, & damnat, & omni tempore damnauit coniugia post ordinationem.

Exstat Cōcilium Neocæsariense, ante annos M C C. celebratum. In cuius primo Canone sic legimus: *Presbyter si uxorem duxerit, ordine suo moueatur.* Et Synodus Trullana, Canone 6. prohibet, ne Episcopi, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, post ordines susceptos uxorem ducere præsumant. Quam eandem prohibitionem legimus in Synodo Romana sub Syluestro, Can. Can. 8. In Concilio II. Toletano, cap. 1. In Canonibus Apostolorum, Can. 27. In Decreto Calixti I. apud Gratianum dist. 27. Can. Presbyteris. In Epistola 82. Leonis primi ad Anastasium, Thessalonicæ Episcopū, cap. 4. Et in Epistolis Gregorij I. lib. 1. Episto. 42. Nec vlla fuit vnquam de hac re in ecclesia Catholica dissensio.

Adde quòd hoc ipsum affirmat Paphnutius & Vdalricus, quos aduersarij pro sua causa opportunè & importunè adducere solent. Scribunt enim Socrates lib. 1. cap. 8. & Sozomenus lib. 1. cap. 22.

Paphnutiū

Paphnutium in Concilio Nicæno dum sententiam suam de cōiugio clericorum explicaret, inter alia dixisse, oportere iuxta veteres canones, Ecclesiasticis prohibere, vt post sacram ordinationem vxores ducant.

Vdalricus quoque in epistola ad Nicolaum, quam referunt Magdeburgenses, & sæpius inculcant, Gent. 6. cap. 7. col. 388. Et cap. 10. col. 686. Et Gent. 9. cap. 10. col. 540. apertè docet: Non licere Presbyteris & Monachis vxores ducere: & si duxerint, debere seperari. Et quanquam nec historiam Paphnutij, nec epistolam Vdalrici omninò nos probamus; tamen ostendere volui, in quæstione de nouis nuptiis sacerdotum, non solùm à nostris, sed etiam à suis patronis aduersarios refutari.

Iam verò de altera quæstione: *An videlicet liceat sacerdotibus, liberis operam dare:* Philippus affirmat, & quidem ita, vt subtrahere sacerdotibus cōiugium, esse cōtendat contra veteres Canones, quos tã Pontifices, quàm laudatissimæ Synodi condiderunt. Mirũ autem est, cur nec in
Con-

Cōfessione, nec in Apologia, vllū talem protulerit canonem. Nos enim è contrario, omnium ecclesiarū canones proferre possumus, quæ omnē vsum vxorū sacra- tis hominibus interdicut. Ex quib⁹ Phi- lippimendaciū euidentissimè cōfutatur.

Ac primūm ex Orientali ecclesia, pro ferimus Nicænum concilium primum: in cuius Conciliū 3. canone prohibetur Epi- scopis, Presbyteris, Diaconis, ne vllam domi mulierem habeant, præter matrē, aut sororem, aut amitam. Vbi nulla vxoris fit mentio, quæ tamen primo loco nominari debuit, si eius cohabitatio sacer- dotibus licita esset. Ac eam mentem Ni- cæni Conciliū fuisse, duobus testibus fi- de dignissimis comprobabimus.

Epiphanius enim in hæresi 59. quæ est Catharorum, ita scribit: *Sed & adhuc vi- uentem, & liberos gignentem, vnius vxoris virū, non suscipit; sed eum qui se ab vna continuit, aut in viduitate vixit, Diaconum, & Presbyterum, & Episcopum, & Hypodiaconum, maxime vbi synceri sunt Canones Ecclesiastici. At dices mi- hi: in quibusdam locis adhuc liberos gignere Pre- sbyteros, & Diaconos, & Hypodiaconos. at hoc*

non est iuxta Canones, sed iuxta hominum mentem, quæ per tempus elanguit.

Hieronymus in libro cōtra Vigilantium: *Quid facient, inquit, Orientis Ecclesiæ? quid Ægypti, & sedis Apostolicæ, quæ aut virgines clericos accipiūt, aut si uxores habuerint, mariti esse desistunt?*

Ex ecclesia Aḫricana testē habem⁹, Concilium II. Carthaginense, Can. 2. vbi sic legimus: *Omnibus placet, vt Episcopi, Presbyteri, Diaconi, vel qui Sacramēta contredāt, pudicitia custodes, etiam se ab vxoribus abstineant: vt, quod Apostoli docuerunt, & ipsa seruaui antiquitas, nos quoque custodiamus.*

Idem habet Concilium Carthaginense V. Can. 3. & Concilium Aḫricanum, Canone 77. His subscribit Augustinus, qui in libro 2. de adulterinis coniugiis, capite 20. *Solemus, inquit, eis proponere continentiam clericorum, qui plerumq; ad eam sarcinam subeundam capiuntur inuiti, eamq; susceptam vsque ad debitum finem, Domino adiuuante, producant.*

Ex ecclesia Hispanica testē habemus Concilium Elibertinum, antiquissimum, Can. 33. Toletan. II. can. 1. Toletan. IV. Can.

Can. 26. Toletan. VIII. Can. 6. quæ eti-
am Subdiaconis vsum vxorū prohibēt.

Ex ecclesia Gallicana testē habemus
Concil. Arelatense II. ante annos 1200.
celebratum, in cuius II. canone cauetur,
ne vllus coniugatus ad sacerdotiū assu-
matur, nisi continentiam ab vxore pro-
miserit. Item Aurelianense III. Canone
2. *Vt nullus, inquit, clericorum, à Subdiacono
& suprâ, propriæ, si fortè iam habeat, misceatur
vxori.* Quod idem præcipiunt Agathen-
se Concilium, can. 92. Turonense I. can.
1. & 2. Et Turonense II. canone 20.

Ex ecclesia Germanica, iam suprâ ci-
tauimus tria antiqua Concilia, Aquisgra-
nense, Wormaticense, Moguntinum.

Ex ecclesia Anglicana testem habe-
mus Bedam, qui libro 3. de tabernaculo
cap. 9. *Nemo, inquit, potest vel sacerdotium
suscipere, vel ad altaris ministerium consecrari,
nisi aut virgo permanserit, aut contrãcta cum v-
xore matrimonium fœdera soluerit.*

Ex ecclesia denique Italica, testem ha-
bemus D. Ambrosium, qui lib. 1. de offi-
ciis, cap. vlt. *Inoffensum, inquit, exhibendū,
& immaculatum mysterium, nec vllò coniugali
coitu*

coitu violandum cognoscitis. Item Siriciū Pam in episto. ad Himericum, cap. 7. Innocentium I. in epist. ad Victriciū, cap. 9. & ad Exuperium, cap. 1. Leonem I. in epist. 90. ad Rust. cap. 3. Et Gregorium I. libr. 3. epist. 34. Sed verba Leonis audiamus in epist. ad Anastasium Thessalonicensem Episc. Omnium, inquit, sacerdotum tam excellens est electio, vt hæc, quæ in aliis Ecclesiæ membris vacant à culpa, in illis tamen habeantur illicita. Cùm enim extra clericorum ordinem constitutis, nuptiarum societati, & procreationi filiorum studere sit liberum; ad exhibendam tamen perfectæ continentie puritatē, nec Subdiaconis quidem carnale connubium cõceditur; vt & qui habent, sint tanquam non habentes, & qui non habent, permancant singulares & inuupti.

His accedunt exempla totius antiquitatis: quotquot enim ab Apostolicis temporibus Episcopi, & Presbyteri celebres & laudati fuerūt, omnes omninò aut uxorem nunquam duxerunt, vt Athanasius, Basilus, vterque Gregorius, Chrysostomus, Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, Leo, & alii innumerabiles: aut

vxores

Vxores quidem habuerunt; sed illis post susceptum sacerdotium operam nō dederūt, vt Gregorius pater Gregorii Theologi, Hilarius, Paulinus, & alii non pauci. Certè vnū aliquem laudatum Episcopum, Presbyterum, Diaconum, Subdiaconum aut Monachum, qui duxerit vxorem, aut ex vxore antea ducta, filios procreauerit, adhuc aduersarii inuenire in tota antiquitate minimè potuerūt. Viderit igitur Confessio contra quos canones Pontifices agant, cūm sacerdotes non patiuntur nuptijs & procreationi operam dare.

XV. MENDACIVM.

P Agi. 25, in eodem articulo: *Hinc, inquirunt, capitalibus poenis excruciantur sacerdotes, contra canonum voluntatem, nullam aliam ob causam, nisi propter coniugiū.* Si hoc non est mendacium, proferant aduersarii, vel vnum canonem, vbi prohibitum fit, ne sacerdotes excrucientur, si vxorem ducere tentauerint. Nos enim iam canones multos produximus, in quibus

F indi-

indicitur continentia sacerdotibus; & sanè cōtra canones esse non potest, si pœna statuatur in canonum violatores.

At, inquit Philippus in Apologia, Canones tantum suspendunt ab officio, vos autem suspenditis ab arboribus. Ergo fatetur in primis Philippus, Lutherum præceptorem suum, & omnes alios noui Euangelii ministros, qui vxoribus carere noluerūt, ex canonum sentētia suspensos ab officio fuisse: & cū nihilominus officio fungi voluerint, cōtumaces, & rebelles, contra leges omnium ecclesiarum existisse; propter quod crīmen, iure sanè, ab arboribus suspendi potuissent.

Deinde, neque est verum, antiquos canones solūm ab officio suspēdisse. Exstat enim canon I. II. Concilii Toletani, vbi statuitur, vt qui post sacros ordines vxorem ducunt, aut ad eam redeunt, à cuius cōtubernio iam recesserant, vt sacrilegii rei ab ecclesia habeantur extranei. Et in Concilio Toletano VIII. can. 6. qui post sacros ordines vxoribus copulantur; iubentur sub pœnitentiæ oneribus vsque ad extremum vitæ ad Monaste-

nal
ron
cān
chi
Oc
Si q
bean
eoru
rit;
conf
infe
per
defe
rat,
Ecc
Mon
præ
fatis
S
hist
dar
mu
init
stig
rat,
sen

nasteria relegari. In Concilio verò Turonensi II. ante 1000. annos celebrato, can. 16. habentur hæc verba de Monachis (qualis Lutherus, Bucerus, Martyr, Ochinus, & alii fuerunt ex Euangelicis) *Si qui in monasterio cõuersi sunt; nullatenus habeant licentiam euagandi, nec, quod absit, ullus eorum coniugem ducere. Nam si uxorem duxerit; excommunicetur: & de vxoris malè sociatæ consortio; etiam iudicis auxilio, separetur. qui infelix Monachus, tali coniunctione fœdatus, si per cuiuscunque patrociniũ se conatus fuerit defensare; & is qui in hac pertinacitate perdurat, & illi qui eum susceperint defensandum, ab Ecclesia segregentur; donec reuertatur ad septa Monasterij, & indictam ab Abbate, quàm diu præceptum ei fuerit, agat pœnitentiam, & post satisfactionem reuertatur ad gratiam.*

Scribit Gregorius Turonicus, libr. 4. hist. Francorum, cap. 4. Insignem quendam comitem, qui dimisso, ex consensu mutuo, vxoris thoro, sacris ordinibus initiatus fuerat, ac deinde à diabolo instigatus, ad eandem redire præsumpsit, mox fuisse vna omnium Episcoporum sententia excommunicatum. Et multa si-

milia, vel exempla, vel decreta, proferri possent, si necessitas postulare.

Accedit postremò, quòd nunquã ecclesia sacerdotes puniuit, propter coniugia (vt mentitur Philippus) sed propter sacrilegia. Sicut enim (vt Augustinus dicit, in lib. de bono viduitatis, cap. 9.) non damnantur viduæ, quæ nubunt post votum, quia coniugalem fidem posterius inierunt; sed quia cõtinentiæ primam fidem irritam fecerunt; sic etiam non punit ecclesia sacerdotes, quia coniugium inire volunt; sed quia coniugium post solemne votum contrahendo, non verum coniugium contrahunt, sed sacrilegium committunt.

Et si Augustinus in eodem lib. cap. ii. lapsus viduarum, quæ post simplex votum continentiæ nubunt, adulteriis peiores esse dicit; quid de lapsu sacerdotũ diceret, qui post solemne votum, vxorum nomine concubinas ducendo, coniugium simul & sacerdotium violant?

Quòd si contendant, vt faciunt, vota continentiæ non esse seruanda; iam non sacrilegi solùm, sed etiam hæretici sunt,
& meri-

& meritò ab arboribus suspēdi possunt, cūm Apostolo contradicant, dicenti 1. Thimot. 5. *Adolescentiores viduas deuita: cūm enim luxuriata fuerint, in Christo nubere volūt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt: quem locum de voti continentia violatiōe esse intelligendum, docent duo antiqua concilia Carthaginense IV. can. 104. Et Toletanum IV. can. 55. Duo Antiqui Pontifices, Innocentius I. in epist. 2. cap. 23. Et Gelasius I. in episto. 1. cap. 23. Omnes interpretes huius loci, Chrysostomus, Theodoretus, Theophylactus, Oecumenius, Ambrosius, Sedulius, Primasius, Beda, Haymo, & cæteri denique patres, Tertullianus de Monogamia, Basilius de virginitate, Epiphanius hæres. 48. Hieron. lib. 1. in Iouinianum, Augustinus de bono viduitatis, cap. 8. & 9.*

XVI. MENDACIVM.

PA G. 25. in eodem articulo: *Cyprianus, inquit, suadet vt mulieres nubant, quæ non seruant promissam castitatem. Verba eius hæc sunt, lib. 1. epist. 11. Si autem perseuera-*

re nolunt, aut non possunt; melius est vt nubant, quàm vt in ignem deliciis suis cadant. Mendacium hoc esse, & Cyprianum nõ de iis loqui, quæ continentiam vouerunt; sed de iis, quæ adhuc deliberant, quid sint facturæ, & interim extra matrimonium impudicè viuunt, multis modis idem Cyprianus docet.

Primo, quia non agit, si perseuerare nolunt, aut non possunt, quæ promiserunt Christo continentiam; sed simpliciter, si perseuerare nolunt, aut non possunt, melius est vt nubant, quàm vt in ignem deliciis suis cadant: id est, si perseuerare nolunt; meliùs est, vt non voueant, quàm vt voueant, & votum non impleant.

Secundo, quia in sequentibus verbis idem Cyprianus coniugia detestatur earum, quæ se Christo dicauerant: Christus, inquit, Dominus, & iudex noster, cum virginem suam sibi dicatam iacere cum altero cernit; quàm indignatur, & irascitur, & quas pœnas in cœstis eiusmodi coniunctionibus comminatur?

Tertio, quia cum Cyprianus sub disiuncti-

functione loquatur, & dicat: Si persecurare nolunt, aut non possunt: si de iis loqueretur, qui continentiam promiserunt; videretur velle dicere, licitum esse iis, pro arbitrio vota violare, si tantum nolunt persecurare, etiamsi possint: quod certe nemo sanus admittet.

Accedit, quod non est villo modo credibile, aliud sensisse Cyprianum de isto loco Apostoli: *Melius est nubere quam vri*: quam quod postea sensit Augustinus, qui tractans eundem locum libr. 1. de adulterinis coniugiis, capi. 15. *Illis, inquit, que se non continent, expedit nubere, et quod licet expedit.* Multo vero minus credibile est, aliud Cyprianum Carthag. Episc. de voto continentia docuisse, quam ante eum Tertullianus docuerit, & post eum omnes Patres, ac precipue CCXIV. Episcopi Africani, qui in IV. Carthag. concilio conuenerunt, quorum testimonia paulo ante citauimus.

XVII. MENDACIVM.

PAg. 25. in articulo de Missa: *Falso, in-*
 quiunt,

quiunt, accusantur ecclesiæ nostræ, quòd Missam aboleant; retinetur enim Missa apud nos, & summa reuerentia celebratur. Concordēt, si possunt, huius cōcordiæ auctores hæc sua verba, cum illis aliis verbis suis, quæ habentur pag. 279. inter articulos Smalcaldicos: Curetur, vt publicè hominibus ostēdatur, Missam vt rem commentitiam, seu humanum figmentum, posse sine peccato omitti. Et pagina 280. Abroganda meritò Missa est. Et pag. 281. Certum Draconis cauda ista (Missam intelligo) peperit multiplies abominatio-nes, & idololatrias. Si igitur Missa res est vobis commentitia, & hominum figmētum, & cauda draconis, & meritò abroganda; cur eam non abrogatis? aut si eam iam dudum abrogāstis, nec vllus ei apud vos locus conceditur; cur tā splendē mentimini?

Dicent fortasse, Pontificiam Missam, id est, oblationē corporis Dominici pro viuuis & mortuis, à se abrogatam: Lutherana autem, id est Eucharistiæ distributionem, retineri, & summa reuerētia celebrari. At non accusantur ecclesiæ vestre, quòd eucharistiæ distributionem aboleant;

boleant; sed quòd sacrificium è medio tollant, quod omnibus seculis in ecclesia fuit. Itaque, si per missam intelligitis cœnam Dominicã; mendaciũ est quòd accusemini: Si verò sacrificium; mendaciũ est quòd falsò accusemini.

XVIII. MENDACIVM.

P Ag. 27. in eodem articulo: *Accessit, inquit, opinio, quòd Christus satisfecerit sua passione pro peccato originis: & instituerit Missam, in qua fieret oblatio pro quotidianis delictis mortalibus & venialibus. Hinc manavit, quòd Missa sit opus tollens peccata viuorũ & mortuorum ex opere operato.* Multa sunt in his paucis verbis, vel absurda, vel mendacia, vel pugnantia cum superioribus partibus huius libri. Primum enim, quis ante hoc tempus audiuit, peccata mortalia vocari delicta quotidiana? Sanè D. Augustinus in Enchyrid. cap. 71. distinguit peccata quotidiana, à sceleribus, & illa læuia, breuia, & minima vocat.

Deinde impudenti mendacio tribuitur catholicis doctorib⁹ illa diuisio, quòd

Christus passione sua satisfecerit solùm pro peccato originis: pro actualibus autem instituerit Missam. Nemo enim catholicorum vnquam sic docuit; sed credimus, & profitemur, Christum in cruce pro omnibus omninò peccatis satisfecisse, tam originalibus, quàm actualibus: quia tamen meritum passionis eius non prodest, nisi certa aliqua ratione applicetur, (si enim nulla requiritur applicatio, cur non omnes homines saluantur, cùm sanguis Christi fuerit propitiatio pro peccatis totius mundi, 1. Ioan. 2. Neque verò sola fide applicari potest, aliqui mentiretur, qui dixit: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest intrare in regnum Dei.* Ioan. 3.) propterea docet ecclesia catholica, ad peccata expianda, siue ad meritum passionis Christi hominibus applicandũ, instituta esse varia Sacramenta, & ipsum etiam corporis Domini sacrificium, quæ omnia ex opere operato vtilia sint, & ad peccatorum purgationem conducant, licet non æqualiter nec eodem modo.

Quod verò hîc negat Philippus Missã
valere

valere ex opere operato, & apertius Lutherus in articulis Smalcaldicis, qui huic ipsi operi inserti sunt, repugnat articulo Confessionis 8. & hæresim Donatistarū renouat. Nā cum in hoc articulo de Missa, Missam à se retineri, & summa reuerentia celebrari dicunt; certè Missam vtilem esse credunt. Non autem volunt vtilem esse ex opere operato: Ergo ex opere operantis vim illius pendere existimant. At hæc hæresis est Donatistarū, quam nominatim articulo 8. damnauit Augustana Cōfessio, vbi etiam asseruit: *Verbum, & Sacramenta, vtilia & efficacia esse ex institutione Dei; siue per bonos, siue per malos ministros exhibeantur.* Et hoc ipsum est, quod Theologi nostri per opus operatū intelligunt, & ab opere operantis distinguunt.

Sed video vnde Philippus occasionē arripuerit mentiendi, & calumniandi: quia videlicet S. Thomas in opusculo, de Sacramento altaris, capi. i. docet: corpus Domini semel oblatū in cruce pro debito originali, iugiter offerri in altari pro debitis quotidianis. At S. Thomas
non

non dicit, in cruce pro solo debito originali oblatum Christi corpus, imò etiam pro actualibus oblatum docet, 3. p. q. 1. art. 4. & q. 49. arti. 1. ad 4. Id ergo in eo opusculo sibi voluit S. Thomas, quia peccatum originale semel dimissum nunquam repetitur, ideò ad illud expiandum non esse necessaria quotidiana sacrificia; sed sufficere sacrificium crucis semel peractum, & semel per baptismum applicatum: At pro peccatis actualibus, quæ sæpius committuntur, instituta esse, præter baptismum, quotidiana remedia, in quibus sacrificium altaris merito numeratur. Non quòd statim peccatores iustificet, vt aduersarij nos dicere mentiuntur) sed quòd iuuet ad placandum Deum, & ab eo impetrandum, vt super peccatores clementer respiciat, eisque desiderium conuersionis inspiret, atque ad iustificationem quærendam, & obtinendam disponat.

XIX. MENDACIVM.

PA G. 28. in eodẽ articulo: *Veteres, in-*
quiunt, ante Gregoriũ, non faciunt mentionẽ
private

privata Missa. Quod idē repetit̃ in Apologia pag. 225. Si per Missam privatā intelligatur Missa, quæ privato nomine fiat, siue ab vno tantum fiat, & vni soli proficit: Mendaciū est, quod post Gregoriū, eiusmodi Missæ in Ecclesia esse cœperint. Nulla est enim, nec vnquam fuit in ecclesia Missa privata; sed omnis Missa publica est, cum omnis Missa fiat à sacerdote, qui publicus minister est, & pro cōmuni & publica vtilitate totius ecclesiæ.

Si verò per Missam privatam intelligant eam, quæ non fit in loco publico, vel ad quam non convenit populi multitudo, vel in qua non distribuitur populo Sacramentum; falsum est apud veteres nō extare memoriam eiusmodi Missarū, antè tempora Gregorii. Certè Augustinus Gregorium, ducentis ferè annis antecessit, & tamen lib. 22. de Ciuit. Dei, cap. 8. scribit hæc verba: *Vir tribunicius Hesperius, qui apud nos est, habet in territorio Fusalensi fundum Cupedi appellatum, vbi cum afflictione animalium & seruorum suorum, domum suam spirituum malignorum vim noxiā perpeti comperisset; rogauit nostros, me absente,*

sente, Presbyteros, vt aliquis eorum illò pergeret, cuius orationibus cederent. Perrexit vnus, obtulit ibi sacrificium corporis Christi, orans quantum potuit, vt cessaret illa vexatio, Deoque protinus miserante cessauit. Habet hìc Missā in loco priuato, ab vno celebratam, sine distributione eucharistiæ populo factā, & tamen vtilem, & Deo gratam, vt miraculum subsequens declarauit.

XX. MENDACIUM.

PA G. 29. in articulo de confessione: *Antea, inquit, immodicè extollebantur satisfactiones: fidei verò & meriti Christi, ac iustitiæ fidei, nulla fiebat mentio. Hoc mendacium refellunt omnes libri catholicorum, in quibus & fides passim prædicatur: & virtus Sacramentorum, & ipsarū etiam satisfactionum, ad meritum Christi refertur. Nunc vnus locus S. Thomæ sufficiet, 3. p. q. 62. artic. 5. Christus, inquit S. Thomas, liberauit nos à peccatis nostris, præcipuè per suam passionem, non solum effiçienter, & meritorie, sed etiam satisfactorie. Similiter etiam per suam passionem inìtiauit ritum*
Chri-

Christiana religionis, offerens seipsum oblatione, & hostiam Deo, vt dicitur ad Ephes. 5. Vnde manifestum est, quod Sacramenta Ecclesia specialiter habent virtutem ex passione Christi, &c. Et infra: Per fidem Christus habitat in nobis, vt dicitur ad Ephes. 3. & ideò virtus Christi copulatur nobis per fidem, &c. Mentitur ergo qui dicit, antè hæc tempora nullam factam esse in ecclesia fidei & meriti CHRISTI mentionem.

X XI. M E N D A C I V M.

P Ag. 34. in articulo de votis monasticis: *Augustini, inquit, tempore, monasteria erant libera collegia: postea corrupta disciplina, vbique addita sunt vota, vt tanquam excogitato carcere, disciplina restitueretur.*

Mendacium est hoc sanè dignissimū, cui non solū octo millia Lutheranorū subscriberent; sed etiam tot illustres ciuitates, totq; illustrissimi Principes, suffragium suum adiungerent. Quid enim? An non vixit Augustinus tempore Augustini? Is igitur scribens in Psalmum 75. ita loquutus est: *Nemo positus in Monasterio frater dicat, recedo de Monasterio, neque*

neque enim soli qui sunt in Monasterio, peruenturi sunt ad regnum cælorū: & illi qui ibi non sunt, ad Deum non pertinent. Respondetur ei: sed illi non vouerunt, tu vouisti. Et in Psal. 99. de Monachis apostatis loquens: Dum non perseuerauerit, inquit, implere quod vouit, fit desertor tam sancti propositi, & reus voti nō redditi.

Sed fortè non sufficit vnus: Nam in ore duorum vel trium testium stabit omne verbum. S. Ioan. Chrysost. qui ætate Augustini ita vixit, vt etiam ante Augustinum mortuus sit, in epist. 6. quæ est ad Theodorum, qui deserto monasterio vxorem ducere voluerat (vt hoc tempore passim faciunt, qui ab ecclesia ad Lutheranos deficiunt:) Honorabiles, inquit, nuptiæ; sed te iam seruare non conuenit priuilegia nuptiarum: quamuis frequenter hoc ipsum nuptias vocet; ego tamen adulterio illud peius existimo, &c. At cur, obsecro, nuptiæ Monachorum, adulterijs sunt peiores, si nullis votis tenentur?

S. Hieronymus, & ipse Augustino senior, in epist. ad Sabinum: Moris est, inquit, in *Ægypti* & *Syriæ* Monasterijs, vt tam virgo, quam vidua, que se Deo vouerint, & seculo

culo renuntiantes, omnes delicias seculi conculcârint, crinem Monasteriorum matribus offerant desecandum.

S. Epiphanius scribens contra hæresim LXI. Tradiderunt, inquit, sancti Apostoli, peccatum esse, post decretam virginitatem, ad nuptias conuerti.

S. Basilius, qui nominatis aliquantò Patribus vetustior fuit, in proëmio Monasticarum constitutionum: Itaquæ inquit, qui à mundi vinculis liber esse cupit; nuptias veluti pedicas quasdam fugit: his autem relictis, vitam suam Deo consecrat, & castitatem profitetur; vt neque facultas ipsi sit conuersionis ad nuptias. Et infra, cap. 22. Constitut: meminit voti obedientiæ, & cap. vlti. voti paupertatis. Idem in lib. de virginitate, parum à medio: Cùm, inquit, Domino virginitatem professæ sint, carnali postmodum voluptate malè blanda delinitæ ac deuictæ, stupri scelus honesto coniugij nomine obtegere cupiunt.

Hæc dicta putentur Catharinæ coniugi Lutheri: ipsi autem Luthero conuenit, quod paulò antè habet: Horrèdo, inquit Basilius, sacrilegio Christi sponsæ adulter efficitur.

G

Denique

Denique idem Basilius in epistola vltima, quæ est ad virginẽ lapsam: *Et quia inquit, impius in profundum collapsus, mala de cætero contemnit: etiam ipsa abnegas ad verum sponsum pacta, neque esse virgo, neque vnquam promississe clamans. Reuoca in memoriam honestam professionem, quam professa es coram Deo, & Angelis, & hominibus, &c.*

XXII. MENDACIVM.

I Bidem sic aiunt: *Docebant, vota paria esse Baptismo: docebant, se hoc vitæ genere mereri remissionem peccatorum, & iustificationem coram Deo. Et infrà: Ita persuadebant vitam monasticã esse meliorem Baptismo. Et addit Philippus in Apologia, pag. 250. Docebant, applicata alijs, alios saluare. At quis catholicorum vnquam ita docuit? Dicimus, quidem opera religionis, id est, castè viuere, nihil proprij possidere, obedire maioribus, opera esse bona, & meritoria vitæ æternæ, si à iustis fiant, & cõducere, ad satisfaciendum pro peccatis, sicut cætera omnia opera bona; at mereri iustificationem illã, qua ex impijs effici-*
cimur

cimur iusti, nullus catholicorum docet. Scimus enim non ex operibus iustitiæ, quæ fecimus nos, sed propter magnam Dei misericordiã iustos fieri, quotquot verè iustificantur.

Addimus verò, posse Monachos facere alios homines operum suorum bonorum participes, vt possunt omnes alij fideles, cùm sit communicatio inter mēbra eiusdem corporis. At, quòd possit Monachus suis operibus alios saluos facere, merendo eis gratiam & gloriam, mera calumnia est, nemo nostrum dicit.

Denique non negamus, inter baptismum & monachatum esse quandam similitudinem; quod sicut in baptismo remittitur omnis pœna peccatis debita; ita quoque in susceptione vitæ monasticæ fieri credibile est. At non continuò anteponimus, vel æquamus Monachatum baptismò. Baptismus enim, & culpam, & pœnam remittit, & hominem de impiò facit pium, & de filio diaboli, filium Dei: Professio verò monastica, solam pœnam remittit, quæ post remissam culpam aliquando remanet. Neque hæc est

solius S. Thomæ doctrina (vt Philippus existimat) sed etiam veterum SS. Patrū.

Scribit S. Athanasius, in vita B. Antonij, Angelicam vocem aliquando auditam, quæ testaretur, D. Antonio omnia peccata dimissa, cum per vitam monasticā seculo renuntiavit. Sanctus quoque Hieronymus in episto. 25. de obitu Blefillæ: *Cum, inquit, propitio Christo ante quatuor ferme menses, secundo quodam modo se propositi baptismo lauerit, & ita deinceps vixerit, vt calcato mundo semper Monasterium cogitauerit, &c.*

Sanctus BERNARDUS libro de præcepto & dispensatione, non procul à fine: *Audire, inquit, & hoc vultis à me, vnde præter cetera pœnitentiæ instituta, monasterialis disciplina meruerit hanc prærogatiuam, vt secundum baptisma nuncupetur? Arbitror, ob perfectam mundi renuntiationem, ac singularem excellentiam vitæ spiritualis, qua præeminēs vniuersis vitæ humanæ generibus huiuscemodi conuersatio, Professores & amatores suos Angelis similes, dissimiles hominibus facit, imò diuinā in homine reformat imaginem, configurans nos Christo instar Baptismi: & quasi denique secun-*
dò ba-

dò b
men
ind
tis e
niū
in
ros
gra
nor
dur
licc
tep
licia

P
rum
scri
tion
chi
ter
chi
cle
de

dò baptizamus; dum per id, quòd mortificamus membra nostra, quæ sunt super terram, Christũ induimus, complantati denuò similitudini mortis eius. Hæc S. Bernardus: cuius testimonium Philippus reuicere non deberet, cum in Apologia eum, tum inter sanctos viros numerat, tum eius testimonia tanquã grauissîma, pro se adducat. Illud tamen non est prætereundum, nec S. Bernardum, nec S. Thomam, nec vllum catholicorũ vitam monasticam baptismo anteposuisse, quod tamen Philippus catholicis attribuit.

XXIII. MENDACIVM.

P Ag. 34. *Quid fiebat, inq̃uiunt, in Monasteriis? olim erant scholæ sacrarum literarum, & aliarum disciplinarum.* At non ita describunt nobis Monasteriorum exercitationes: Hieronymus in epistola ad Eustochium, de seruanda virginitate: & in altera ad Rusticum de institutione Monachi: Augustinus in libro de moribus ecclesiæ Catholicæ: Ioan. Cassianus in libro de institutis cœnobiorum: Benedictus

in Regula : & ante hos omnes Basilius, in monasticis constitutionibus. Hi, si quidem meminerunt obedientiæ, continentiæ, paupertatis, ieiuniorum, vigiliariū, silentii, psalmodiæ, solitudinis, ciliciorū, & similiarum rerum ; at humanarum disciplinarum, Physicæ, Dialecticæ, Oratoriæ, ac Poëticæ artis, ne verbo quidem meminerunt. Viderit ergo Philippus, vbi scholastica & politica Monasteria somniarūt.

XXIV. MENDACIVM.

P Ag. 45. in articulo de potestate ecclesiastica : Facile, inquit, possent Episcopi legitimam obedientiam retinere, si non vrgerent seruire traditiones, quæ bona conscientia seruari non possunt. Nunc imperant calibatum: nullos recipiunt nisi iurent se puram Evangelij doctrinam nolle docere. Ostendant si possunt, quis vnquam Episcopus exegerit iuramentum de non docenda pura Evangelij doctrina? Nisi fortè nomine puræ doctrinæ, hæreses intelligi velint. Praxis enim Ecclesiæ habet, vt exigatur
à pa-

à pastoribus iuramentum, de non docēdis hæresibus, & de Scriptura non explicanda nisi iuxta consensum sanctorum Patrum, & hoc, vt erroribus, & impuritati doctrinæ aditus præcludat. Neque verum est, cælibatum imperari, sed tantum exigi vt conditionem ad sacerdotium necessariam. Quemadmodum enim liberum est vnicuique sacros ordines non suscipere; ita quoque liberum est cælibatum non seruare.

XXV. MENDACIVM.

Pagina 51. in præfatione: *Et nūc scripsi, quam moderatissimè potui. Ac si quid videtur dictum asperius, hoc mihi præfandum est, me cum Theologis, ac Monachis, qui scripserunt confutationē, litigare, non cum Cesare, aut Principibus, quos, vt deo, veneror, &c.* Si vera sunt hæc verba, contra Theologos, & Monachos, aliosq; Catholicos, qui cōfutationem non scripserunt, nihil scripsit in Apologia hac Philippus, quod contumeliam sonare possit; contra ipsos etiam, qui confutationē scripserunt, etsi aliquid

asperius dictum sit, seruata tamen est moderatio, quæ tantum Theologū decebat.

At in ista ipsa pag. 51. in verbis, quæ immediatè præcedunt hanc protestationem moderationis, asperrimè flagellantur Theologi Catholici: *Sed aduersarij, inquit, sic agunt causam, vt ostendant se neque veritatem, neque concordiam querere, sed vt sanguinem nostrum exforbeant.* Et infra, eadem pag: *Sophistæ nominantur omnes Theologi.* Et infra, pag. 103. moderatissimè loquitur Philippus, cum ait: *Turpe est autem aduersariis, tantoperè prædicare dilectionem, cum nusquam præstant eam. Quid nunc agunt? dissipant ecclesias: scribunt leges sanguine, & has proponunt Casari, clementissimo principi promulgandas: trucidant sacerdotes, & alios bonos viros, si quis leuiter significarit, se aliquem manifestū abusum non omninò probare.* Et pag. 164. Insignis moderatio cernitur in istis verbis Philippi: *Deus perdat illos impios Sophistas, qui tam sceleratè detorquēt verbū Dei, ad sua somnia vanissima.* Et paulò post: *Quis docuit hos asinos Dialecticam?* Et pag. 200. *Nec vident isti asini apud Hieronymum contra Vigilantium,*

Vigilantium, &c. Et pag. 208. Manifestos abusus noua & inusitata crudelitate defendunt. Nullos patiuntur in ecclesia idoneos doctores. Et pag. 212. Nunc hoc expendat prudens lector, quid frontis habeant isti nihili homines. Et infra, de grauissimis Theologis agit: Quasi verò ecclesiam valdè ornet ista publica infamia, flagitiosarum ac prodigiosarum libidinū, quæ flagrant apud illos sanctos Patres, qui curios simulant, & Bacchanalia viuunt: ac pleræque verecundè quidem nominari queunt, quæ isti summa licentia faciunt. Et pag. 220. Illi Sardanauali consultò abutuntur prætextu religionis. Et pagina 222. Videtis, inquit, extremam impudentiam istorum nebulonum, &c. Sanè prædicanda moderatio est: senes grauissimos, doctissimosque Theologos, nunc asinos, nunc nebulones, nunc Sardanaualos, nunc homines nihili appellari, & sic appellari ab eo, qui vix Grammaticā bene teneat.

XXVI. MENDACIVM.

PA G. 59. in Apologia art. 2. *Ad eundem modum* (inquit Philippus) loquitur

tur & Augustinus qui ait : Peccatum in baptismo remittitur, non vt non sit, sed vt non imputetur. Hic palam fatetur esse, hoc est, manere peccatum, tametsi non imputetur. Et hæc sententia, adeò placuit posterioribus; vt recitata sit & in decretis.

Mirum profectò est, tantopere placere quibusdam mendacia, vt ab eis auelli nulla ratione possint. Scripserat hoc idem Lutherus in assertione arti. 2. & ostensum illi fuit ab Episcopo Roffensi, nusquam dicere Augustinum, peccatū manere, & non imputari; sed concupiscentiā manere, & non imputari in peccatum, sicut verè non est peccatū. Hæc enim verba sunt Augustini: quæ corruptè citantur à Lutheranis, libro 1. de nuptiis & concupiscentia, cap. 25. *Si queritur, quomodo ista cōcupiscentia maneat in regenerato, in quo vniuersorum facta est remissio peccatorum? Respondetur, dimitti concupiscentiam carnis in baptismo; nō vt non sit, sed in peccatum non imputetur.* Libro quoq; 6. in Iulianum, capite 8. Non dicit Augustinus, peccatū actu manere, reatu transire. Nec enim tam stupidus erat Augustinus, vt
non

non intelligeret, ista non coherere, peccatum actu manere, & non manere reatu: cum ipse idem Augustinus peccatū per reatum definire soleat: vt ibidem libro 1. de nuptiis & concupiscentia cap. 25. cum dicit, *hoc est non habere peccatum, reum non esse peccati.* Qui etiam passim asserit, concupiscentiam remanentem malū quoddam & infirmitatem esse, non autem peccatū. Tractatu 41. in Ioannem: *Nunquid, inquit, quia deleta est tota iniquitas, nulla remansit infirmitas?* Et libro 6. contra Iulianum, cap. 5. *Omni peccato carent iustificati, sed non omni malo.* Quid, quod ipse etiam Philippus in colloquio Wormatiensi (vt Ioan. Cochlæus testatur in discussione Confessionis Augustanæ, artic. 2.) ingenuè fassus est, male hunc locum ex Augustino esse citatum, cum id ei Ioan. Eckius obiecisset? Quid, quod multi nostrorū sæpius iam de hoc errore Lutheranos admonuerunt?

Cum igitur mendacium toties patefactum & refutatum, in libro Concordiæ, cui octo millia hominum subscripserunt, adhuc inueniatur; vnum è duobus necessaria-

cessarium est: aut hoc mendacium à sedecim millibus oculorum deprehendi non potuisset: aut voluisse aduersarios, etiam cum mendacijs Concordiam facere. Adde, quod in decreto etiam Gratiani, dist. 4. de consecratione, can. Per baptismum, non habetur peccatum manere (vt Philippus mentitur) sed concupiscentiam.

XXVII. MENDACIVM.

P Ag. 62. in Apologia pro artic. 4. sic ait Philippus: *Damnant auctores confutationis Confessionis Augustanæ, quod affirmamus, homines fide consequi remissionem peccatorum, & fide in Christum iustificari.* At mendacium est. Non enim auctores Confessionis damnant, quòd fide dicamur iustificari, sed quòd fide sola. Illa enim confutatio, de qua Philippus loquitur, exstat in harmonia Confessionis Augustanæ, edita ab Andrea Fabricio Leodio, & in ea sic legimus, art. 5. Quòd fidei mentionem hic faciunt, eatenus approbatur, quatenus de fide non sola, vt aliqui male do-

se docent; sed quæ per dilectionem operatur, vt Apostolus rectè docet, ad Gal. 5. intelligatur. hæc ibi,

XXVIII. MENDACIVM.

I Bidem. *Antonius, Bernardus, Dominicus, Franciscus, & alij sancti Patres, elegerunt certum vitæ genus, &c.* Vel ex animo Philippus loquitur, cum sanctos vocat, Antonium, Bernardum, Dominicum, Franciscum; vel aliud sentit, aliud dicit. Si loquitur ex animo; destruit totam Confessionem Augustanã, & vniuersum prorsus Lutheranismum.

Constat enim hos quatuor Patres Monachos fuisse, & Patres Monachorũ, & omnes certũ vestimenti genus excogitasse: cucullos gestasse: à certis cibis abstinuisse: vota continentię perpetuę, & paupertatis, ac obediëntię, coluisse, atque aliis cõmendasse. Item Antoniũ certum est in solitudinẽ se contulisse, & omnia ciuilia officia deseruisse: Bernardum & Dominicum Missam assiduè dixisse: Papæ Romano adhæsisse, atque adeò Papistas su-
pra

pra modum fuisse : Franciscum denique nemo ignorat , in suo testamento fidem Romanæ ecclesiæ commendasse, ac imperasse; vt si quis ex suis à fide Romanæ ecclesiæ aberraret; is diligentissimè custoditus , in manus iudicum traderetur. Si verò aliud loquitur, aliud sentit, illius imitator, & filius est, qui mendax fuit ab initio, imò & qui pater mendacij, ab ipsa veritate nominatur.

XXIX. MENDACIVM.

P Ag. 105. in Apologia : *Aduersarij, inquit Philippus, docent homines iustificari, dilectione & operibus; de fide, qua apprehendimus propitiatorè Christum, nihil dicunt : imò hanc fidem improbant: neque improbant tantum sententiis, aut scriptis; sed etiam ferro & supplicij conantur in Ecclesia delere.* Iam sæpè diximus, veram fidem in Christū nos maximè requirere in negotio iustificationis, & propterea mentiri Philippū, cum ait, nos de fide aut nihil dicere, aut fidē oppugnare. Specialē tamen illam fidem Lutheranorum, superbam, atque arrogantem

gantem, quæ sola vult iustificare, nec patitur comites, quos illi Deus assignauit, meritò reijcimus, & deletam funditus, atque exterminatam optamus: quãdoquidem & ipsa delet atque exterminat orationem, sacramenta, opera bona, & quidquid Deus ad salutem hominum instituit. Nam si quis non orat ex fide; malè orat, & Deum irritat potiùs, quàm placat, vt aduersarii etiam fatentur. Debet igitur fides orationem præcedere: at vbi est fides; sibi continuò est iustificatio; & certus est Lutheranus ex fide, sibi remissa esse peccata; neque potest ea de re sine grauissimo scelere dubitare: Ergo non potest orare ac dicere: *Dimitte nobis debita nostra*, vel cum publicano: *Deus propitius esto mihi peccatori*. Sed cum Pharisæo dicendum illi est: *Domine, gratias tibi ago, quia non sum sicut ceteri homines*. Quomodo enim petere audebit, quod certò scit ex fide, se iam esse consecutum?

Pari ratione sine fide Sacramenta nõ profunt, sed obsunt: at fides vbi adest, mox iustificat: quorsum igitur baptisimus

smus post fidem adhibetur? Niniuitæ quoq; perdiderunt ieiunium illud suum tam laboriosum. Nam si absque fide ieiunârunt, nihil eis profuit, si fide præcedente, iam Deus ante ieiuniũ placatus erat. Multa hîc dici possent, sed causa ista vsq; ad fastidiũ iam à multis tractata est.

XXX. MENDACIVM.

PA G. 112. in Apologia: *Planè, (inquit Philippus,) surdi sunt aduersarii, toties iam dictum est, legem sine Christo non prodesse, propter quem placent bona opera. Sed illi ubiq;, excluso Christo, docent mereri iustificationem, opera legi. Mentiris, Philippe, & tam impudenter, vt mirum sit, si quem inueneris, qui tibi credat. Profer saltem vnum ex Theologis nostris, qui doceat, opera sine Christo mereri iustificationẽ. Certè ipsa cõfutatio Catholica, aduersus quam potissimùm Apologiam scribis, ita loquitur articulo 4. Attamen omnes Catholici fatentur, opera nostra ex se nullius esse meriti. Vide suprà, Mendacio vigesimo.*

XXXI.

XXXI. MENDACIVM.

PA G. 124. in Apologia, articulo 6. sic ait Philippus. *Nec offendat quenquam, quòd sibi Ecclesiæ nomen vendicant. Nam Ecclesia Christi apud hos est, qui Euangelium Christi rectè docent: non apud illos, qui prauas opiniones contra Euangelium defendunt.* Et passim in hac Apologia negat Philippus, apud nos esse Ecclesiam. At hoc falsum esse, ex eadē Apologia conuinci potest. Nā pagina sequenti, id est, 125. dicit Philippus *Antichristū sedere in templo Dei*, id est, vt ipse exponit, *in Ecclesia dominari & gerere officia.* Et pagina 130. dicit, *Papam esse Antichristum.* Si ergo Papa tanquam Antichristus in ecclesia dominatur, & gerit officia, & tamen nō dominatur, nec gerit officia inter Lutheranos, sed inter Papistas: Ergo non Lutherani, sed papistæ sunt ecclesia. Et præterea pag. 222. Philippus agnoscit aliquam offensionem, eò quòd schisma fecerit, & se cum suis diuulserit ab illis, qui existimantur ordinarij Episcopi: & addit, se cōcordiam summo studio concupiuisse: quod & alibi sæpe repetit. At si apud

H

nos

nos non est ecclesia, sed regnum Antichristi, & ipsi Episcopi membra sunt Antichristi; certè non est crimen, à nobis & Episcopis nostris dissidere; sed è contrario potius crimen grauissimum est, cum Antichristo velle concordare. Concordet igitur secum liber Concordiæ: & aut apud nos ecclesiam esse fateatur; aut nō dicat Antichristum in ecclesia magistratum gerere: neque nobiscum Concordiam desideret.

XXXII. MENDACIVM.

P Ag. 129. in Apologia: *Manifestus, (inquit Philippus) error est, quòd docent aduersarij, mereri homines remissionem peccatorum dilectione erga Deum, ante gratiam.* At profectò ne somniauit quidem vnquam vllus Catholicorum, quod hìc nobis obiicitur, & in confutatione CATHOLICA passim repetitur, opera sine gratia nihil valere.

XXXIII. MENDACIVM.

I Bidem: *Quid opus erit fide, si Sacramenta ex opere*

ex opere operato, sine bono motu utentis iustificant? At nullus Catholicorum dixit vel scripsit vnquam, in adultis non requiri cum Sacramētis motum internum fidei, displicentiæ, vel contritionis, &c. Et nos supra, Mendacio xx. adduximus sanctum THOMAM, asserentem, applicari CHRISTI meritum hominibus per fidem, in Sacramentis.

XXXIV. MENDACIUM.

P Ag. 129. in Apologia, sic ait Philip-
pus: *Sed fortasse aduersarij sic postulant, definiri Ecclesiam, quòd sit Monarchia externa, suprema totius orbis terrarum, in qua oporteat Romanum Pontificem habere potestatem ἀνω-
τατοῦτοῦτον, de qua nemini liceat disputare, aut iudicare, condendi articulos fidei, abolēdi scripturas, quas velit, instituendi cultus & sacrificia, &c. Et infra: Atque hæc definitio non Ecclesie Christi, sed regni Pontificij, habet auctores non solum Canonistas, sed etiam Danielem, cap. ii.*

Profer igitur vnum Canonistam, qui dicat Pontificem Romanum posse scri-
pturas abolere, instituere sacrificia, & si-

milia facere: & cùm non potueris, scito, te & esse & haberi mendacem. At nos facile possumus ostendere, Lutherũ vestrum id sibi auctoritatis arrogasse, vt aboleret plurimos sacrosanctæ scripturæ libros, vt Machabæorum volumina, Epistolam Iacobi, Epistolam ad Hebræos, & alia quædam. Item, vt conderet nouũ articulum, quo videlicet quisque ex fide credere teneatur se esse iustum, licet in omni bono opere peccet.

Quod verò ex Daniele adducitur, ad demonstrandum Romanum Pontificem esse Antichristum; nõ in Pontificem, sed in Lutherum aptissimè quadrat. In eo enim loco Daniel Antichristo tribuit, non instituire sacrificia, quod vos Papæ tribuitis; sed tollere iuge sacrificium, quod Lutherus totis viribus facere conatus est. Addit ibidem Daniel, Antichristum contra omnes Deos pugnaturũ: At Põtifex Romanus, vt vos quidem putatis, Deos innumerabiles colit, omnes videlicet Sanctos, & Sanctas, qui cum Christo regnant, cùm è contrario Lutherus aduersus omnes Sanctos bellum gerat.

XXXV. MENDACIVM.

PA G. 130. in Apologia, articulo de ecclesia, sic de ROMANIS PONTIFICIBUS loquitur Philippus: *Quotus quisque curat Euangelium, aut iudicat dignum lectione? Multi etiam palam irrident religiones omnes.* At cur tam insignis criminis nullum testem citas, nisi quia non crimen Pontificum, sed tuum mendacium, tua blasphemia est? Certè Innocentius III. ex illis est, quos non probatis: & tamen exstant sermones eius, exstant epistolæ, exstant alia opera plena sacris testimoniis. Quod idem de multis aliis dici posset, ut omittam, quod semper Pontifices sacra fecerunt, ubi leguntur Euangelia non latinè solùm, sed etiam Græcè.

XXXVI. MENDACIVM.

PA G. 136. in Apologia, art. 10. sic mentitur Philippus: *Decimus articulus approbatus est, in quo confitemur nos sentire, quod in Coena Domini verè & substantialiter adsint corpus & sanguis Christi, & verè exhibentur*

cum illis rebus, quæ videntur, pane & vino, his qui sacramentum accipiunt. At bone Philippe in artic. 10. Confessionis, quem nostri receperunt, nulla facta est mentio, panis & vini manentis cū corpore & sanguine Christi: Hic enim est articulus decimus, *De Coena Domini docent, quòd corpus & sanguis Christi, verè adsint, & distribuãtur vescentibus in Coena Domini.* In Germanico autem exemplari additum erat, *sub specie panis & vini.* Tantum verò abest, vt Catholici tunc receperint talem articulum, de pane manente cum corpore Domini; vt expressè monuerint, recipiendū esse decretum Generalis Concilij de transubstantiatione panis in Corpus, & vini in Sanguinem Domini.

XXXVII. MENDACIVM.

P Ag. 140. in Apologia, artic. 11. *Nunc de hac fide consequente remissionem peccatorum, nulla est syllaba in tanta mole Constitutionum, Glossarum, Summarum, Confessionalium: nusquam ibi Christus legitur. Si de fide loqueris, quæ sola iustificet, & certos absolutè*

absolutè reddat remissa esse peccata; nõ mireris, si ea fides nõ inueniatur in Glosfis & Summis : nam cum illæ fierent, ista nondũ erat nata. At de fide vera in Christum & de ipso Christo, nihil in tot libris legi, mendacium est nimis crassum. Certè sanctus Antoninus, qui inter Summitas non postremum locum tenet, tam de fide, quàm de Christo, fusissimè disserit. Nec vlli alijs de hisce rebus siluerũt.

XXXVIII. MENDACIVM.

P Ag. 140. in Apologia, art. 12. sic Philippus loquitur : *Quid hic Carole, Cæsar inuidiosissime, faciemus ? Hæc est propria vox Euangelij, quòd fide consequamur remissionem peccatorum. Hanc vocem Euangelij damnãt isti scriptores confutationis.* Sed non ita est, Philippe : non enim confutatio vsquam negat, nos fide consequi remissionem peccatorum : sed negat nos sola fide consequi remissionem peccatorum, quod & Euangelium passim negat, cum & Sacramentis, & dilectioni, & pœnitentiæ tribuat remissionem peccatorum.

XXXIX. MENDACIVM,
SED SEXIES GEMINATVM.

P Ag. 143. in Apologia, arti. 12. numerantur hæc dogmata, tanquam sint Catholicorum Theologorum: *Quòd per bona opera extra gratiam facta, mereamur ex pacto diuino gratiam. Quòd per attritionem mereamur gratiam. Quòd ad deletionem peccati, sola detestatio criminis sufficiat. Quòd per contritionem, non fide in Christum consequamur remissionem peccatorum. Quòd potestas clauium valeat ad remissionem peccatorum, non coram Deo, sed coram Ecclesia. Quòd susceptio sacramenti poenitentiae, ex opere operato, sine bono motu vtentis, hoc est, sine fide in Christum, conferat gratiam.* At hæc omnia non nostra dogmata, sed Philippi mendacia sunt. Nec dubium, quin subscriberent contra ista dogmata, non octo millia, sed plusquam octingenta millia Catholicorum, vt iam periculum sit, ne suffurentur aduersarij Cretensibus illud Encomium Apostolicum, *Cretenses semper mendaces.*

XL. MENDACIVM.

P Ag. 163. in Apologia, art. 12. de satisfactione loquens Philippus, sic ait: *Hæc tota res est commentitia, recens conficta, sine auctoritate scripturæ & veterum scriptorū Ecclesiasticorum. Ac ne Lombardus quidem, de satisfactionibus hoc modo loquitur. Scholastici viderunt in Ecclesia esse satisfactiones, nec animaduenterunt, illa spectacula instituta esse, tum exempli causa, tum ad probandos hos, qui petebant recipi ab Ecclesia. In summa, non viderunt esse disciplinam, & rem prorsus politicam. Ideo superstitiosè finxerunt eas, non ad disciplinam coram Ecclesia, sed ad placandum Deum valere.* Et pagina 164. *Adhuc Lombardi tēpore ignota erat (satisfactio.)* Et pagina 175. *Quòd patres mentionem faciunt satisfactionis, quòd Concilia fecerunt canones, diximus supra, disciplinam Ecclesiasticam fuisse exempli causa constitutam: nec sentiebant, hanc disciplinam necessariam esse, vel ad culpæ, vel ad pœnæ remissionē.*

Hoc esse mendacium, vel vnus Cyprianus abundè declarabit. Is enim auctor, & sanctus, & antiquus, & doctissimus fuit, Nam de sanctitate, martyrium;

de doctrina, volumina quæ reliquit; de antiquitate, historiæ omnes testimoniū præbent: certè plus quàm octingentis annis, Petro Lōbardo vetustior est Cyprianus. Is igitur in Sermonem, qui est de lapsis, prope finem, ita loquitur: *Qui autem poenitentiam criminis tollunt, satisfactionis viam claudunt: ita fit, ut dum temeritate quorūdam promittitur salus falsa, vel creditur spes veræ salutis adimatur. Vos verò fratres dilectissimi, quorum timor in Deum pronus est, & in ruina licet animus constitutus, mali sui memor est: poenitentes ac dolentes peccata vestra perspicite, grauisimum conscientia crimen agnoscite, ad intelligentiam delicti vestri oculos cordis aperite, nec desperantes misericordiam Domini, nec tamen iam veniam vindicantes. Deus quantum patris pietate indulgēs semper & bonus est, tantum iudicis maiestate metuendus est. Quam magna deliquimus, tā granditer defleamus. Alto vulnere, diligens & longa medicina non desit: poenitentia crimine minor non sit.*

Putasne tu Dominum citò posse placari, quæ verbis perfidis abnuisti, cui patrimonium præponere maluisti, cuius templum sacrilega contagione violasti? Putas facile eum misereri tui, quæ tuum non esse dixisti?

Ora-

Orare oportet impensius, & rogare, diem luctu transigere, vigilijs noctes ac fletibus ducere, tempus omne lachrymosis lamentationibus occupare, stratos solo adherere cineri, in cilicio & sordibus volutari: post indumentum Christi perditum, nullum hinc iam velle vestitum: post diaboli cibum, malle ieiunium. Et infra: Sic sub Apostolis fides viguit, sic primus credentium populus Christi mandata seruauit. Et infra: Pœnitenti, operanti, roganti, potest clementer ignoscere, potest in acceptum referre, quidquid pro talibus & petierint martyres, & fecerint sacerdotes: vel si quis plus eum suis satisfactionibus mouerit, si eius iram, si indignantis offensam, iusta deprecatione placauerit: dat ille & arma rursum, quibus victus armetur. Et infra: Qui sic Deo satisfecerit, qui pœnitentia facti sui, qui pudore delicti, plus & virtutis & fidei de ipso lapsus sui dolore conceperit, exauditus & adiutus à Domino, quam contristauerat nuper, lætã faciet Ecclesiam; nec iam solum Dei veniam merebitur, sed coronam. Hæc ille.

Habes hinc imprimis ter nomen satisfactio-^{1.}
nis. Habes deinde, illam consistere ^{2.}
in operibus, luctu, cinere, cilicio, ieiunio, eleemosynis, precibus. Habes tertio, ^{3.}
hæc

- hæc non tantùm expedire, sed necessa-
ria etiã esse: orare oportet, inquit Cy-
4. prianus, & impensius rogare, &c. Habes
quartò, his operibus Deum placari: nam
& hoc aliquoties repetitum est, & pro-
inde non ad solam disciplinam externã,
5. & politicã satisfactionem pertinere. Ha-
bes quintò in vltimis verbis, per eius-
modi opera non solùm nos veniam, sed
6. etiã coronam promereri. Habes sextò,
non sufficere fidem solam, quando tam
7. multa alia necessaria sunt. Habes septi-
mò, non debere nos continuò veniam
vindicare, etiã si iam cœperimus non
solùm credere, sed etiã timere & dolere.
8. Habes postremò sic sub Apostolis fidẽ
viguissẽ: & propterea mendacium esse
Philippi, quòd ista sint noua, & inaudi-
ta ante tempora Petri Lombardi.

XLI. MENDACIVM.

P Ag. 180. in Apologia, arti. 13. *Hic da-
mnamus (inquit Philippus,) totum po-
pulum scholasticorum Doctorum, qui docent,
quòd sacramenta non ponenti obicem conferant
grati-*

*gratiam ex opere operato, sine bono motu vten-
tis. Hæc simpliciter Iudaica opinio est, sentire
quòd per ceremoniã iustificemur, sine bono mo-
tu cordis, hoc est, sine fide. Et tamen hæc impia
& pernitiõsa opinio, magna auctõritate docetur
in toto regno Pontificio. Hæc ille. Ex ore tuo
te iudico serue nequam: Nonnè tu dixi-
sti suprã, pag. 154. & 155. Scholasticos cum
de sacramento pœnitentiæ disputant, requirere
contritionem vel attritionem? & quid aliud
est tam contritio, quàm attritio, nisi mo-
tus cordis? Deinde in ipsa cõfutatione,
artic. 12. vt etiam in omnibus libris scho-
lasticorum, nonnè passim inculcatur, tres
esse partes pœnitentiæ, contritionem,
confessionem, & satisfactionem? Et cer-
tè contritio, sine fide, spe, & dilectione,
id est, sine tribus cordis motibus esse
non potest.*

XLII. MENDACIVM.

PAg. 184. in Apologia, arti. 15. *At isti,
(inquit Philippus) sentiunt Deum esse
placatum, propitium, propter traditiones, non
propter Christum.*

XLIII.

XLIII. MENDACIVM.

Pagina 186. in Apologia, artic. 15. sic rursum mentitur Philippus: *Docent, inquit, quod non propter Christum gratis iustificemur per fidem, sed per tales cultus.* Hæc & similia non egent cōfutatione, cū nec aduersarius vllum pro se testem adducat, & contra eū omnes scholæ, omnia tēpla, omnes libri Catholicorum testent̄.

XLIV. MENDACIVM.

ET QUIDEM TERGEMINVM.

PAg. 186. in Apologia, art. 15. *Has causas habebant patres (inquit Philippus) ricuū seruandorū, vt apertè testatur Epiphan. in disputatione contra Encratitas, quod genus simile fuit Monachorū nostrorū. Fuerunt enim sodalitia, quæ sibi certas traditiones imponebāt, abstinēbāt à vno, & in ipsa Cœna Dñi, nullis carnibus vescēbantur, ne piscium quidem, qua in re fratres Dominici longè superabant: à coniugio verò vel maxime abhorrebant. Et infra: Has obseruationes fingebant esse cultum Dei, & iustitiam,*

tiam, propter quam Deo accepti essent, qua placarent iram Dei: hanc opinionem improbat Epiphanius.

Hic tria sunt apertissima mendacia: PRimum, quòd Monachi nostri similes sint Encratitis, dum abstinent à vino, à carnibus, à coniugio. Nam Encratitæ abstinebāt, vt à rebus natura sua immūdis, & quæ nulli omninò hominum licite essent: & hoc damnat Epiphanius. Sic enim scribit hære. 47, quæ est Encratitarum: *Nuptias palam Diaboli esse decernunt, animata verò abominantes interdicunt. Et infra: Utuntur & ipsi mysterijs, per aquam: vino verò omnino non utuntur, Diabolicum esse dicentes, & bibentes, ac vtentes iniquos esse ac peccatores.*

At quis vnquam Monachorum Catholicorum, nuptias, Diaboli esse dixit, & non potiùs vt à Deo institutas in coniugatis Catholicis honorauit? Quis animatas res abominans interdixit? quis vinum Diabolicum asseruit? quis illud bibentes iniquos iudicauit? Quis non saltem inter mysteria illo vsus est? Quòd verò etiam tempore Epiphani, Catholici

lici, Monachi, ad alios bonos fines, à cōiugio abstinere, & quidam eorū à vino, quidam à carnibus, suprā ostendimus, ex compēdiaria doctrīna eiusdem Epiphaniū.

Alterum Mendaciū est, quòd Encratitæ abstinere à coniugio, carnibus & vino, propter cultum Dei, existimantes se eo modo Deum placaturos. Nam nō meminit Epiphanius eo loco huius finis, id est, cultus Dei: & clarissimè dicit, eos abstinere solitos, nō continentia gratia, sed propter timorem, & imaginatiōē, vt ne condemnarentur propter animatorum esum. Itaque non abstinere, vt Deum placarent; sed ne magis irritarent, cū crederent, res illas immundas esse, & contaminare eos, qui illis vterentur.

Tertium mendacium est, quòd Epiphanius improbet hanc opinionē: quòd abstinencia à cōiugio, carnibus & vino, sit utilis ad colendum Deum. Nam neq; hoc loco talis improbatio cernitur, & alibi apertissimè habetur approbatio. Sic enim Epiphanius scribit hæres. 48. quæ est Montanistarum: *Pleraque enim sectarū*
matri-

matrimonium contrahere prohibent, & à cibis abstinerere præcipiunt, non honestæ vitæ gratia exhortantes, non maioris virtutis gratia & præmiorum ac coronarum; sed abominabilia ea, quæ à Deo facta sunt, putantes. At verò sancta Ecclesia, & virginitatem glorificat, solitudinem, ac castitatem laudat, & nuptias pudicas honorat & suscipit: Scortationem verò & adulterium, ac petulantiam interdicit. Et infra: Etenim cum moderatione quadam, Deus, verbum in Evangelio dixit: Si vis perfectus esse; misericordiam exhibens hominum formationi ac debilitati. Et gaudet quidem his qui approbatum Dei cultum præstare possunt, & virginitatem ac castitatem, & continentiam exercere deligunt. Verùm vnas nuptias honorat, etiamsi maximè sacerdotij dona per eos, qui ab vnis etiam nuptijs se continuerunt, & in virginitate vitam degunt, se ornasse præexpressit: velut etiam Apostoli ipsius, Ecclesiasticam sacerdotij regulam ordinatè ac sanctè constituerunt.

Quid hinc dicis, Philippe? Nonne audis ab Epiphanio continentiam ab uxore, à vino & carnibus debere suscipi, gratia maioris virtutis & præmiorum ac coronarum? Item virginitatem cultum es-

I se à Deo

se à Deo approbatum, & illi grauissimū; Deniq; sacerdotū continentiam, etiā ab vna vxore, sancitam ab Apostolis fuisse;

XLV. MENDACIVM.

P Ag. 188. in Apologia, articulo 15. *Exstant (inquit Philippus) immensi libri, imò bibliothecæ totæ, nullam syllabam de Christo, de fide in Christum, de bonis operibus suæ cuiusque vocationis continentes: sed tantum colligentes traditiones.* Si tu omnes bibliothecas adiisti, & omnes libros legisti; cur non indicas nobis, vel vnum auctorem Ecclesiasticum, qui de Christo & fide non loquatur?

XLVI. MENDACIVM.

P A G. 190. in Apologia, arti. 15. *Apud aduersarios, (inquit Philippus,) nulla prorsus est κατήχησις puerorum.* Quam impudens hoc mendacium sit, testantur innumerabiles Catechismi, qui à nostris editi sunt, nec vnquam defuit in ecclesia puerilis institutio; sed stultum est respō-
dere

dere homini nihil probanti, & ad mentiendum proiectissimo.

XLVII. MENDACIVM.

P Ag. 194. in Apologia, artic. 16. *Vanissimum est, (inquit Philippus,) quod sit perfectio Christiana, non tenere proprium. Et infra: Sed Monachi illam externam hypocrisim offuderunt oculis hominum, ne videri posset, in quibus rebus sit vera perfectio: quibus laudibus vexerunt communionem rerum, quasi Evangelicam. At hæ laudes plurimum habent periculi, præsertim cum longè dissentiant à scripturis.* Bene autem Philippus fecisset, si ad probandum laudes vitæ communis dissentire à scripturis, attulisset in medium verba illa B. Lucæ: (solet enim ipse plerumque, vt est insignis Dialecticus, ita cōnectere argumenta) *Multitudinis autem credentium, erat cor vnum, & anima vna: nec quisquam eorum quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia. Et paulò pòst: Et gratia magna erat in omnibus illis: neque enim quisquam egens erat inter illos. Quotquot enim possessores agrorum aut domorū*

1 2

erant

erant, vendentes afferebant pretia eorum, quae vendebant & ponebant ante pedes Apostolorum. Diuidebatur autem singulis, prout cuique opus erat. Acto. 4.

Potuilset quoque Augustini commētarium adijcere, vt magis communiret sententiam suam. Is enim in sermone 1. de communi clericorum uita, sic habet: *Ecce dico, audite: Qui societatem communis uitae iam susceptam, quae laudatur in actibus Apostolorum, deserit; a voto suo cadit, & à professione sancta cadit. Et infra: Ego scio quantum mali sit, profiteri sanctum aliquid, nec implere: Vouete, inquit, & reddite Domino Deo vestro. Ac breuiter, si quis legat duos illos Augustini sermones, mirum si non videat Philippi vanitatem.*

XLVIII. MENDACIVM.

PAg. 195. in Apologia, articu. 18. *Sed quid interest, (inquit Philippus,) inter Pelagianos, & aduersarios nostros? cum utriusque sentiant homines sine Spiritu sancto posse Deum diligere, & praecepta Dei facere, quoad substantiam actuum, mereri gratiam ac iustificati-*

rationem operibus, quæ ratio per se efficit sine Spiritu sancto? Vis audire, quantum interfit inter nos & Pelagianos? quantum inter Catholicos & hæreticos? Neque Pelagianus error est, posse hominẽ aliqua præcepta, & aliquando facere quoad substantiã actuum, solis naturæ viribus, id est, sine speciali auxilio gratiæ Dei. Nã hoc idem & tu doces: nisi tecũ fortasse pugnas, in eadẽ pagina. Hæc enim sunt verba tua. Habet humana voluntas libertatẽ in operibus, & rebus deligendũ, quas ratio per se comprehendit: potest aliquo modo efficere iustitiam civilem, seu iustitiam operum: potest loqui de DEO: exhibere DEO certum cultum externo opere: obedire magistratibus: parentibus in opere externo eligendo: potest continere manus à cæde, ab adulterio, à furto. Hæc tua, etiam nostra sunt: Et hoc vocamus implere quædam præcepta, quòad substantiam actuum.

Porrò diligere Deum super omnia sine Spiritu sancto, tribuit homini fortasse vnus aut alter Scholasticorum, sed grauiores repugnant, vt S. Thomas, S. Bonauentura, & alij. Quòd autem opera sine Spi-

ne Spiritu sancto facta mereantur gratiam & iustificationem; nullus Theologorum docet: tuum est mendacium, tua calumnia.

XLIX. MENDACIVM.

PA G. 198. in Apologia, articulo 20. *Non est ferenda (inquit Philippus) blasphemia, tribuere honorem Christi nostris operibus. Nihil pudet iam istos Theologos, si talem sententiam in ecclesia audent ferre. At, bone vir, non id habet confutatio Theologorum, quod tu reprehendis. Nec enim vsquam dicunt Theologi illi, opera sine Christo mereri remissionem peccatorum. Sed negant, quod vos docetis, opera nostra, licet ex fide, licet ex gratia, licet ex Christi meritis prodeant, nihil tamen mereri.*

Itaque cum confutatio dicit, opera nostra mereri remissionem peccatorum, hunc habet sensum, quod opera poenitentiae cum fide, & auxilio DEI facta, mereantur ex congruo, siue per modum dispositionis, culpae remissionem, quam esse

esse vocem Scripturarum & Patrum, supra docuimus, Mendacio VIII.

Opera verò hominis iustificati, facta ex gratia, per Christi meritum nobis infusa, mereantur ex condigno remissionem pœnæ, quæ interdum relinquitur, culpa dimissa. Nam vt ait August. Tract. 124. in Ioan. *Productior est pœna, quam culpa, ne parua putaretur culpa; si cum illa finiretur & pœna.* Nec solùm pœnæ remissionem, sed & coronam gloriæ mereri nostras satisfactiones, paulò antè ex Cypriano audiuius, in serm. de lapsis, in postremis verbis.

L. MENDACIVM.

PA G. 200. in Apologia, arti. 21. *Nec vident isti Asini (inquit humanissimus Philippus) apud Hieronymum contra Vigilantium, nullam exstare syllabam de inuocatione. Loquitur de honoribus Sanctorum, non de inuocatione.* At quænam est ista consequentia: Loquitur Hieronymus de honoribus Sanctorum: Ergo non de inuocatione? Videlicet inuocatio non est ho-

nor, sed ignominia. Et idcirco nullum, præter Christum, inuocari vultis, ne dedecus Christo proprium, cum aliis comunicetur.

Audi igitur: Vigilantius nolebat sanctos honorari: & quoniam non ignorabat, præcipuū sanctorum honorem, esse ipsorum inuocationem, duabus rationibus ostendit, non eos debere ab hominibus inuocari: tum quia abditis receptaculis inclusi, non possent ubi vellent esse præsentés, & se inuocantibus per se opẽ ferre: tum etiã, quia nec posset vllus post mortem, pro alio apud Deum aliquid impetrare, & proinde superuacanea esset inuocatio.

Vtramque rationem Hieronymus refellit: *Ais, inquit, vel in sinu Abrahamæ, vel in loco refrigerij, vel subter aram Dei, animas Apostolorum & Martyrum consedisse, nec posse suis tumultis (ubi videlicet à fidelibus præcipuè inuocantur) & ubi voluerint a desse præsentés. Senatoriæ videlicet dignitatis sunt, vt non inter homicidas teterrimo carcere, sed in libera honestaq; custodia recludantur. Tu Deo leges pones? Tu Apostolis vincula iniicies. &c.*

Et

Et infra: Dicit, inquit, quòd dum viuimus, mutuò pro nobis orare possumus: postquam autem mortui fuerimus, nullius sit pro alio exaudienda oratio. Si Apostoli, & Martyres adhuc in corpore constituti, possunt orare pro cæteris: quantò magis post coronas, victorias, & triumphos? Cùm ergo Hieronymus Vigilantiæ argumenta refellat, quibus ille sanctorum honoribus inuidens, inuocationem eorum oppugnabat, verè stupidi, ac fermè asini essemus, si non inde colligeremus, inuocationem sanctorum à Hieronymo approbari.

LI. MENDACIVM.

P Ag. 200. in Apologia, artic. 21. *Neque reliqui veteres scriptores (inquit Philippus) ante Gregorium fecerunt mentionem inuocationis. Non te pudet tantum Magistrum in Israël, aut nihil in veteribus legisse, aut tam impudenter mentiri? Proferam igitur viginti quatuor Patres, Gregorio antiquiores, qui instar viginti quatuor seniorum de Apocalypsi testimonium dicant pro inuocatione sanctorum.*

Vide Dionysium Areopag. libr. de Ecclesiastica hierarchia, cap. 7. Iren. libr. 5. Euseb. libr. 13. de præpar. Euang. cap. 7. Athan. Serm. in Euangelium de S. Deipara. Basilium oratione in quadraginta Martyres: item in Psal. 33. Nazianzenum oratione in Cyprianum: item in Athanasium. Nyssenum oratione in S. Theodorum. Cyrillum Cathedesi 5. Mystagoica. Ephrem serm. de laudibus Martyrum. Chrysostomum hom. 66. ad populum Antiochenum. Item hom. 43. in genesin: hom. 8. in Matthæum: homil. 1. in priorem ad Thessalonicenses. Theodoretum libr. 8. de curandis Græcorum affectionibus. Et in historia religiosa, ad finem singularum vitarum. Hilarium in Psal. 124. & in Psal. 129. Ambrosium lib. 10. in Lucam, cap. 21. Et in libro de viduis. Hierony. in Epitaphio Paulæ. Ruffinum lib. 2. hist. Ecclesiast. cap. 33. Prudentium in Hymno de sancto Casiano: item de sancto Hippolyto: item de sancto Laurentio. Paulinum Nolensem, episto. 12. ad Seuerum. Gaudentium Brixiensem, tractatu in dedicatione Basilic. Concilij Sanctorum, Seuerum

rum Sulpitium, epist. ad Aurelium Diaconum, & epistola ad Bassulam Socrum. Maximum Taurinensem, serm. de sancta Agnete. August. lib. de cura pro mortuis, cap. 4. & serm. 17. de verbis Apostoli. Leonem I. Serm. 5. de Epiphania. Victorem Vticensem, libro 3. de persecut. Wandalica. Fulgentium Ruspensem, ser. de laudibus B. Mariæ. His accedit Concilium Chalcedonense, 630. Patrum, & alia quæ suprâ citauimus, Mendacio x.

LII. MENDACIVM.

P Ag. 201. in Apologia, art. 21. *Triplex honos, (inquit) probandus est. Primus est gratiarum actio. Secundus confirmatio fidei nostræ. Tertius imitatio fidei & cæterarum virtutum. Hos veros honores non requirunt aduersarij. At vbi legisti, vel à quo audiuisti non requirere hos honores?*

LIII. MENDACIVM.

P Ag. 220. in Apologia, pro coniugio sacerdotum. *Vituperabant Monachi, (inquit,)*

quit) coniugium, tanquam vitæ genus, quod vix vnquam Deo placeret, aut certè non placeret, nisi propter procreationē. At omnes Monachi, qui commentaria in Magistrū scripserunt, agnoscūt tria bona, propter quæ Matrimonium Deo placeat, fidem, prolē, & sacramentū. Vide lib. 4. sent. dist. 31.

LIV. MENDACIVM.

P Ag. 223. in Apologia, pro coniugio sacerdotum, Philippus sic argumentatur: *louiniani tempore, nondum nōrat mundus legem de perpetuo calibatu. Impudens igitur mendacium est, coniugium sacerdotum, louiniani heresim esse.*

Vtrū Philippus mentiatur nec ne, iudex sit beatus Hieronymus. Is igitur in libro contra Vigilantium sic ait: *Quomodo Euphorbus in Pythagora renatus esse perhibetur, sic in isto louiniani mens praua surrexit; vt in illo, & in hoc, diaboli respondere cogamur insidijs. Ille Romanæ Ecclesiæ auctoritate damnatus, inter phasides aues & carnes suillas non tam emisit spiritum, quàm eructauit: iste caupo Calagurritanus, & in peruersum propter no-*
men

men viculi mutus Quintilianus, miscet aquam vino : & de artificio pristino, suæ venena perfidiæ Catholicæ fidei sociare conatur, impugnare virginitatem, odisse pudicitiam, in conuiuio secularium contra sanctorum ieiunia proclamare. Pronefas, Episcopos sui sceleris dicitur habere consortes ; Si tamen Episcopi nominandi sunt, qui non ordinant Diaconos, nisi prius uxores duxerint : nulli calibi credentes pudicitiam, imò ostēdentes, quàm sanctè viuant, qui malè de omnibus suspicantur. Et nisi prægnātes uxores viderint clericorum, infantesque de vlnis matrū vagigentes, Christi sacramenta non tribuunt. Quid facient Orientis Ecclesiæ ? Quid Ægypti, & sedis Apostolicæ ? quæ aut virgines clericos accipiunt, aut continentes ; aut, si uxores habuerint, mariti esse desistunt. Hoc docuit Dormitantius, libidini fræna permittens, &c. Si igitur, Hieronymo teste, Vigilanti hæresis ac Iouiniani, vna atque eadem sententia fuit, ad eò vt in Vigilantio Iouinianus reuixisse dicatur ; mentitur Philippus, cùm ait, nō fuisse hæresim Iouiniani oppositam continentix sacerdotum.

Quod verò mendacium etiam sit, Iouiniani tempore, mundo notam non fuisse

ille legem perpetui cælibatus, satis constat ex iis, quæ supra diximus, Mendacio XIV. necnon ex hoc ipso Hieronymi testimonio, & ex Augustino in lib. de hæres. cap. 82. ubi legimus, quasdam sacras virgines, prouectæ iam ætatis, Iouiniano auctore, nuptias contraxisse. Quod certè D. Augustinus non reprehendisset, si virginitas consecrata Deo, votum perpetui cælibatus non completeretur, aut hoc votum illo tempore notum mundo non fuisset.

L V. MENDACIUM.

P Ag. 226. in Apologia, de Missa. *Hic causæ status est, (inquit Philippus,) de quo ita nobis monendi sunt lectores, ut Æschines admonebat iudices, ne sinerent aduersarium extra causam egredi. Nos in Confessione nostra ostendimus, nos sentire quòd cœna Domini non conferat gratiam ex opere operato, nec applicata pro aliis, uiuis aut mortuis, mereatur eis ex opere operato remissionem culpæ aut pœnæ.*

At mira ista peruersitas est, alios arguere eius peccati, quod ipse committit.

Non

Non enim iste est causæ status, an Missa mereatur gratiam, & iustificet ex opere operato. Si enim iste status esset, causa finita esset. Quæstio verò præcipua in eo consistit, an Missa sit verum & propriè dictum sacrificiũ, quod omnes Lutherani negant, & Catholici omnes affirmant.

LVI. MENDACIVM.

P Ag. 233. in Apologia de Missa: *Sed aduersarij (inquit,) vbique sacrificij nomen ad solam caremoniam detorquent: prædicationem Euangelij, fidem, inuocationem, & similia omittunt: cùm caremonia propter hæc instituta sit. Fatemur quidem sacrificium propriè dictum, nec prædicationem Euangelij, nec inuocationem significare, sed oblationem Corporis Christi, cum mystica caremonia à sacerdote factam: sed quòd nõ sit apud nos Euāgelij prædicationis, nec inuocatio, nimis impudens mendaciũ est; cùm in ipsa celebratione sacrificij legatur Euangelium, & sæpe etiam exponatur, & multæ præces fundantur pro*

pro sacerdotibus, pro regibus, pro populo.

LVII. MENDACIVM.

PAg. 236. in Apologia de Missa: *De fide (inquit,) qua gratis cōsequimur remissionem peccatorum, nulla prorsus fiebat ab aduersarijs mentio: De exercitiis fidei luctantis cum desperatione, de gratuita remissione peccatorum propter Christum, omnes libri, omnes conciones aduersariorum mutæ erant. Magnus & mirabilis vir fuit Philippus, qui omnes libros legit, omnes conciones audiuit, etiam si variis in locis eodem tempore, aut variis temporibus eodem loco haberentur: Et quod mirabilius est, etiam illas conciones audiuit, quæ prius factæ sunt, quàm ipse nasceretur; alioqui, vnde nouit, de gratuita remissione peccatorum propter Christum omnes conciones mutas fuisse?*

LVIII. MENDACIVM.

Pagina 239. in Apologia, de Missa: *Transferunt, (inquit,) Missam & ad mortu-*

mortuos, liberant animas applicatione Sacramenti, à pœnis purgatorij: cum sine fide nec viuis Missa proſit. Neque ex ſcripturis, vel vnam ſyllabam afferre poſſunt, ad deſenſionem iſtarum fabularum, quas in Eccleſia magna auctoritate docent: neque Eccleſiæ veteris, neque Patrum teſtimonia habent.

Duo ſunt hîc mendaciâ. Vnum, quod applicatione ſacramenti, liberari dicimus animas à pœnis purgatoriis. Nemo enim Catholicorû hoc docet: ſed quod de ſacrificio dicimus, imperitè aut callidè transfert Philippus ad ſacramentum.

Alterum mendacium eſt, quod non habeamus teſtimonia veteris Eccleſiæ, quod Miſſa proſit etiam deſunctis. Tot enim habemus teſtimonia, vt planè aduerſarios obruere poſſimus. Concilium Carthaginèſe IV. Canone 79. iubet cõmendari deſunctos orationibus, & oblationibus. Concilium Wormatièſe, Canone 10. iubet etiam pro ſuſpenſis orari, & ſacrificari. Similia paſſim in Conciliis leguntur.

Tertullianus libro de monogamia: *Pro anima, inquit, eius oret, & offerat annuis diebus*

K dormiti-

dormitionis eius. Cyprianus libro 1. Epist. 9. Non est, inquit, quod pro dormitione eius apud nos fiat oblatio, aut deprecatio. Ambrosius libro 2. Epist. 8. Ita que, inquit, non tam deplorandam quam prosequendam orationibus reor: nec moestificandam lachrymis tuis; sed magis oblationibus animam eius Domino commendandam. Cyrillus Catechesi 5. Mystagogica. Maximum, inquit, credentes esse animarum iuuamen, pro quibus offertur obsecratio sancti illius & tremendi sacrificij. Chrysostomus homilia 69. ad populum Antiochen. Non temere hæc ab Apostolis sancita fuerunt, ut in tremendis mysterijs defunctorum agatur memoria. Omitto cæteros.

LIX. MENDACIVM.

PAg. 247. in Apologia, de Missa; Fal-
sò, (inquit Philippus,) citant aduersa-
rij contra nos, damnationem Aërij, quem dicunt
propterea damnatum esse, quòd negauerit, in
Missâ oblationem fieri pro uiuis & mortuis.

Quæstio nostra cum Lutheranis est,
an Missâ profit mortuis: nam quòd uiuis
profit, nemo negat. Porrò Augustinus
libro

Epist. 9.
ius apud
rosius
tam de-
ibus re-
ed magis
mendan-
gogica.
imarum
io sancti
stomus
en. Non
nt, vt in
memo-

libro de hæresibus, capite 53. inter dogmata propria Aërii, etiam illud numerat. Orare, vel offerre pro mortuis oblationem, non oportere. At hoc idem omnes Lutherani dicunt.

LX. MENDACIVM.

Ibidem, sic agit Philippus: *Epiphanius testatur Aërium sensisse, quòd orationes pro mortuis sunt inutiles, id reprehendit, neque nos Aërio patrocinamur. Si verum loquitur Philippus, mentitur altera pars Concordiæ, cui ferè concordant omnes Lutherani. Nam pagina 281. Purgatorium animarum, mera diaboli larua esse definitur. At si nullum est purgatorium animarum, inutiles sunt orationes pro mortuis, vt volebat Aërius, nisi fortè velit Philippus, pro animabus beatis, aut damnatis orandum esse.*

Adde, quod Epiphanius, hæresi 75. quæ Aërii est, refert etiam aliū eiusdem errorē, & quidem ipsius verbis: *Sed neq̄ ieiunium, inquit, erit ordinatum: Hæc enim ludæica sunt, & sub iugo seruitutis. Iusto enim lux non est posita, sed patricidis ac matricidis, & re-*

M.

ffa: Fal-
aduersa-
em dicūt
uerit, in
tuis.
nis est,
d viuis
ustinus
libro

liquis. Si verò omnino volo ieiunare, qualemcun-
que eligam diem à me ipso, & ieiunabo propter
libertatem. Et infra: In diebus autem Pascha-
tis (quos nos vocamus maiorem, siue
sanctam hebdomadam) quando apud nos
fiunt humi dormitiones, castitates, afflictiones,
siccorum esus, preces, vigiliæ, ac ieiunia, & om-
nes animarum salutes per sanctas afflictiones;
ipsi à summo mane obsonantur, carnèque ac vino
venas suas explentes, cachinnantur, ridentes ac
subsannantes eos, qui sanctum hunc cultum heb-
domadis Paschatis perficiunt.

Quæso te, Philippe, an non & vos
hoc idem facitis, & docetis? Magis in-
genuè Mathias Illyricus facit, qui Cent.
4. cap. 5. col. 401. agnoscit Aërij dogma
ta fuisse, non orandum, nec offerendū
pro mortuis: nec statuta ieiunia seruanda:
& quia horum similia docuit Lutherus,
mauult Epiphanium & Augustinum hæ-
reticos facere quàm Aërium.

LXI. MENDACIVM.

PAg. 253. in Apologia, de votis mo-
nasticis: *Obediētia, paupertas, & calibat^o*
inquit

(inquit Philippus,) exercitia sunt ἀσκήσεις. Ideoq; sancti vti eis sine impietate possunt, sicut vsi sunt, Bernardus, Franciscus, & alij sancti viri. Et hi vsi sunt propter vtilitatem corporalem, vt expeditiores essent ad docendum. Scilicet magna vtilitas corporalis erat S. Francisco, nudis pedibus ambulare, vna sola tunica, eaq; cilicina, & asperrima cooperiri, humi cubare, pane solo & aqua vt plurimum viuere, totas noctes vigilare.

Deinde quid dicemus de S. Antonio, S. Hilarione, S. Paulo I. Eremita, imò de tot millibus sanctorum Anachoretarum, qui non fungebantur docendi officio, & tamen vitam pauperrimam & seuerissimam, in perpetuo calibatu, & sub obedientiæ iugo ducebant?

Porro S. Bernardus non solum vilissimis pannis, & cibariis aridissimis utebatur; sed etiam Sermone 30. in Cantica diligenter monuit, non esse Monachi, sed Medici, corporis vtilitatem, & bonam valetudinem curare: Monachi verò esse, spiritus vtilitatem quærere, & carnem crucifigere, atque in ea re Dominum & Saluatorem imitari.

LXII. MENDACIVM.

P Ag. 255. in Apologia: *Nemo nescit, (inquit Philippus) monasticam recens excogitatam esse.* Omitto quod Patres ad Apostolos referunt, vt Euseb. lib. 2. histo. cap. 16. Epiphani. hæres. 29. quæ est Nazaræorum. Hierony. 1. libr. de Scriptoribus Ecclesiast. in Philone. Ioan. Cassianus lib. 2. de institutis Cœnobiorũ, cap. 5. & collatione 18. cap. 5. Augustinus ser. 2. de communi vita Clericorum. Possidonius in vita S. Augustini. Sozomenus libro 1. hist. cap. 12. Et Nicephorus libro 2. capito 15.

Certè Magdeburgenses Cent. 4. cap. 6. col. 464. anno CCC. à Saluatoris aduẽtu ponunt initium Monastices. Quod si contendunt, Monachos huius temporis, non esse illis similes qui erant tempore Antonij, Hilarionis, Augustini; tamẽ nõ negant, nec possunt negare, quin saltem Monachatus qui nunc est, à tempore S. Benedicti initiũ sumpserit; id enim Lutherani omnes admittunt, cùm videant adhuc exstare, & seruari regulas ab ipso

ipso cōditas, & habitari monasteria, quæ ille fundauit. S. autem Benedictus ante 1000 annos floruit. Nisi ergo apud Philippum mille anni sint, sicut dies vnus, vt scripturæ loquuntur de tēporibus cum DEI æternitate collatis; viderit ipse, quàm sit verum, vitam monasticam recens excogitatam.

LXIII. MENDACIVM.

P Ag. 158. in Apologia, de votis monasticis: *Desertio facultatum* (inquit Philippus,) *non habet mandatum aut consilium in scripturis. Nam Evangelica paupertas, non est desertio rerum, sed non esse auarum, &c. De hoc mendacio diximus supra, Mendacio VI. Et sanè deberēt sufficere tot Sanctorum exempla. Omnes enim illi veteres Monachi, qui tantoperè celebrantur à Patribus, verba Domini, Matthæi 19. Si vis perfectus esse, vade, vende omnia, &c. de rerum desertione intellexerunt.*

LXIV. MENDACIVM.

PAg. 239. in Apologia, de votis monasticis: *Sancti*, (inquit Philippus,) *in locum Christi subrogantur, & impiè coluntur.* Longè aliud ostendunt litanix, alixque præces Catholicorum. Christo enim, vt Deo ac Domino dicimus, *ΚΥΡΙΕ ΕΛΕΗΣΟΝ*, Christe eleison: Sanctis verò, S. Maria, ora pro nobis. S. Petre ora pro nobis. Sed antiqua ista calumniã est: quod enim Lutherani nunc dicunt, dixerunt olim Ethnici, Iudæi, Hæretici, vt patet ex hist. Eusebii, libro 4. capite 15. & lib. 8. cap. 5. Ex Cyrillo lib. 6. & 10. in Iulianũ. Ex Hieronymo libro contra Vigilantium. Et ex August. lib. 20. contra Faustũ, capite 21.

LXV. MENDACIVM.

PAgina 263. in Apologia, de potestate Ecclesiastica. *Suas traditiones* (inquit Philippus,) *longè accuratius seruari postulant, quàm Euangelium.* Hoc de Episcopis Ecclesiæ generatim dictum, apertissimũ mendacium est.

LXVI.

LXVI. MENDACIVM.

P Ag. 267. Ibidem: *Libri aduersariorum*, inquit, *nusquam fidei mentionem faciunt, cum de remissione peccatorum loquuntur: nusquam docent de dignitate rerum ciuiliū, nusquā docent quomodo Euangelium tradat iustitiam æternam.* Et hæc mendacia toties repetūtur in hac Apologia, vt mirum sit, quomodo non ipsi auctori nauseam fecerint.

LXVII. MENDACIVM.

P Ag. 268. Ibidem: *Cultus sanctorum*, inquit, *plenus est apud eos manifesta idololatria.* At nos corde sentimus & voce asserimus, sanctos non esse Deos, sed creaturas eximias. Nec illis vt Diis sacrificamus, vt etiam D. Augustinus docet lib. 22. Ciuit. Dei, cap. 10. Nec inuocamus, vt gratiam vel gloriam largiantur: Sed vt eam nobis à Deo precibus suis obtineant. Nec denique illabi eos animis, & corda scrutari existimamus, vt aduersarij nos credere mentiuntur: Sed Deo reuelante atque ostendente, quid nos petamus, cognoscere eos posse docemus.

Hic

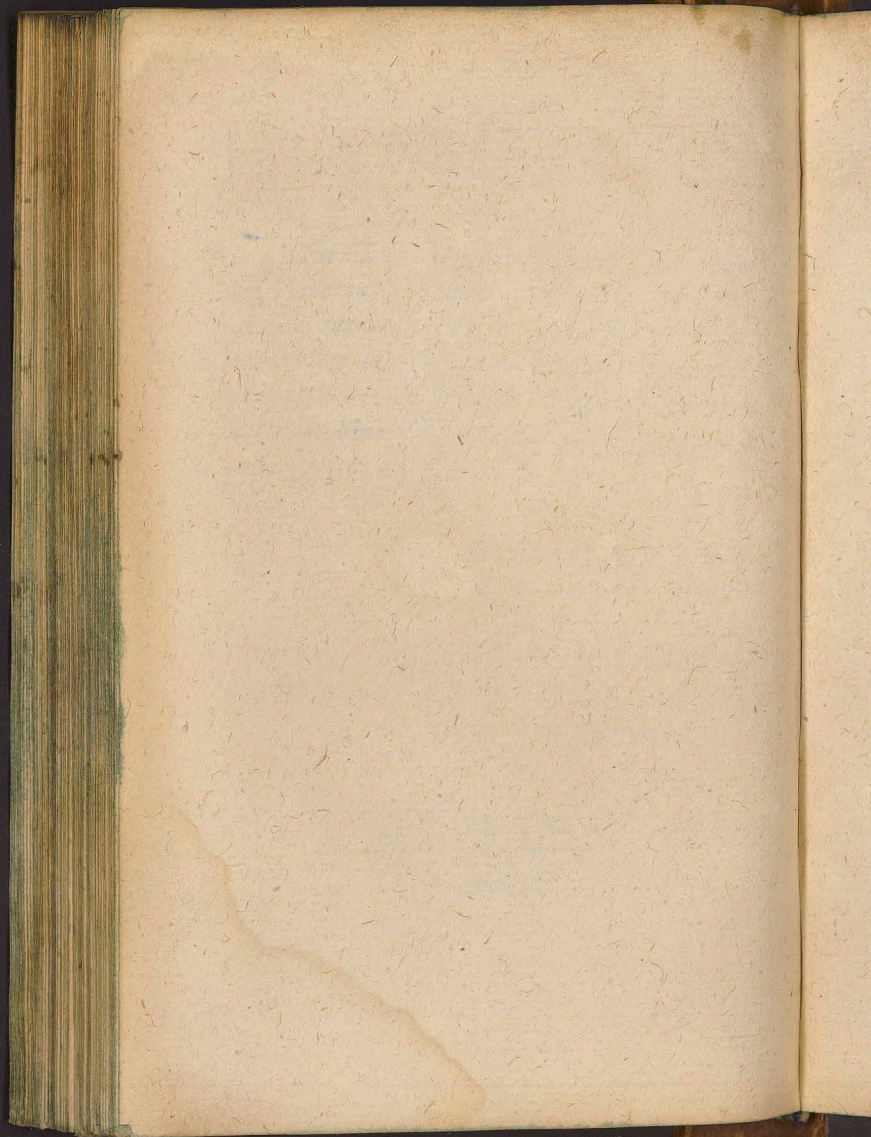
*Hic libellus tam fabrè aperit mēdacia, re-
uellit errores Concordiæ Lutherana; vt nihil pos-
sit esse aut enucleatius aut neruosius in hoc ge-
nere. Nam animus fuit auctori, stringere rem,
non explicare: sed stringere ea arte, vt Luthera-
ni alioqui plumbei faciliè tangant se tangi, aut
potius euerti.*

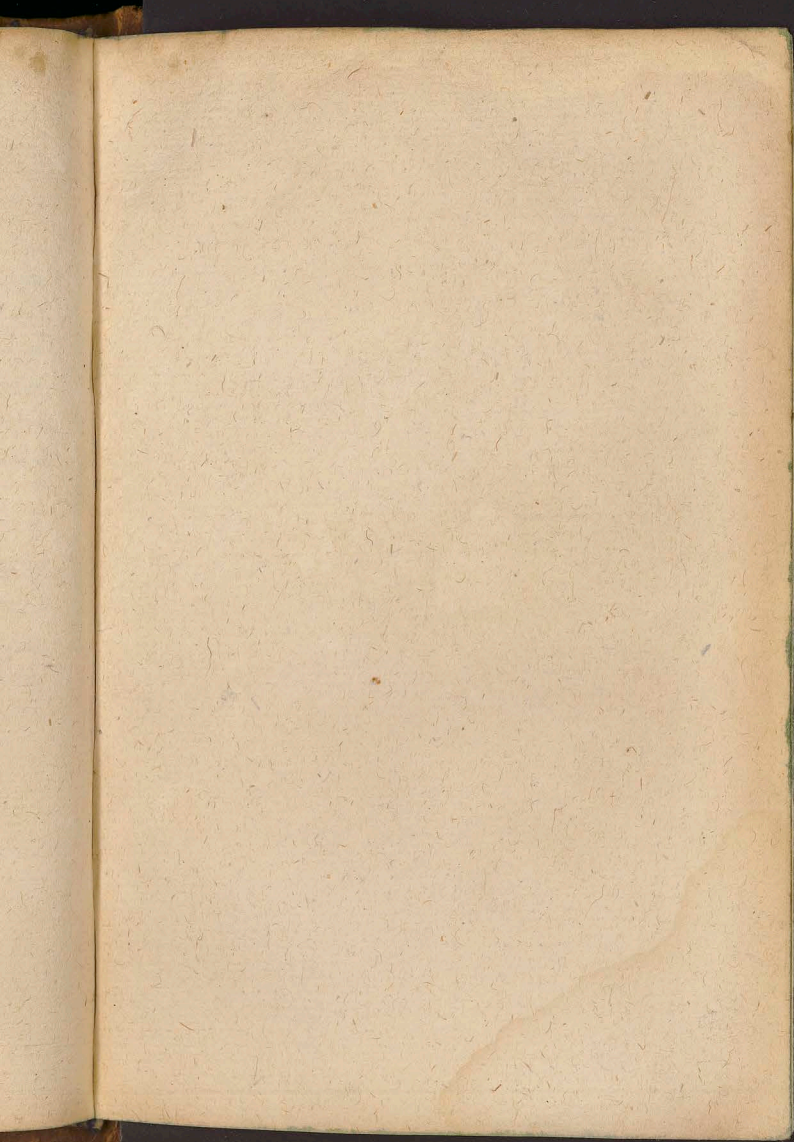
Censui R O B E R T V S
TVrnerus Sacræ The-
ologiæ DOCTOR atque
INGolstadij Professor,
& pro tēpore eiusdem
facultatis Decanus.

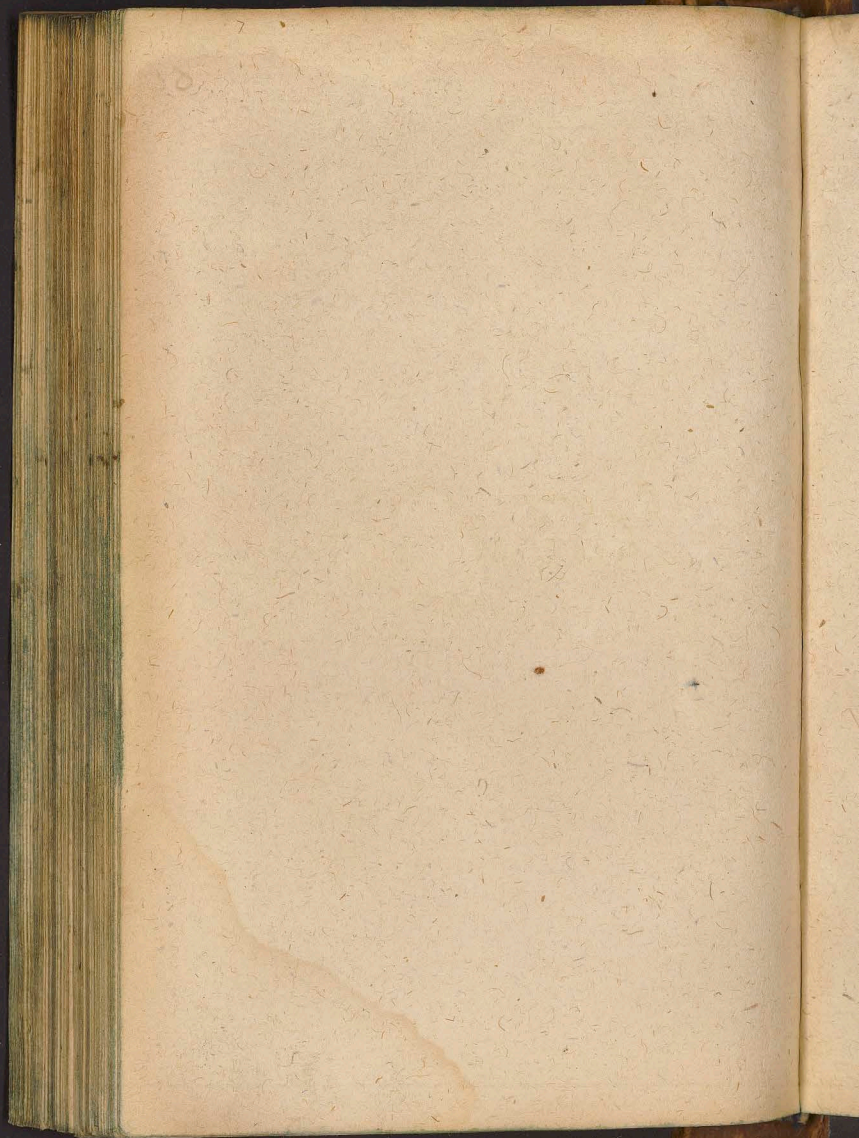

cia, re-
nil pos-
oc ge-
e rem,
thera-
i, aut

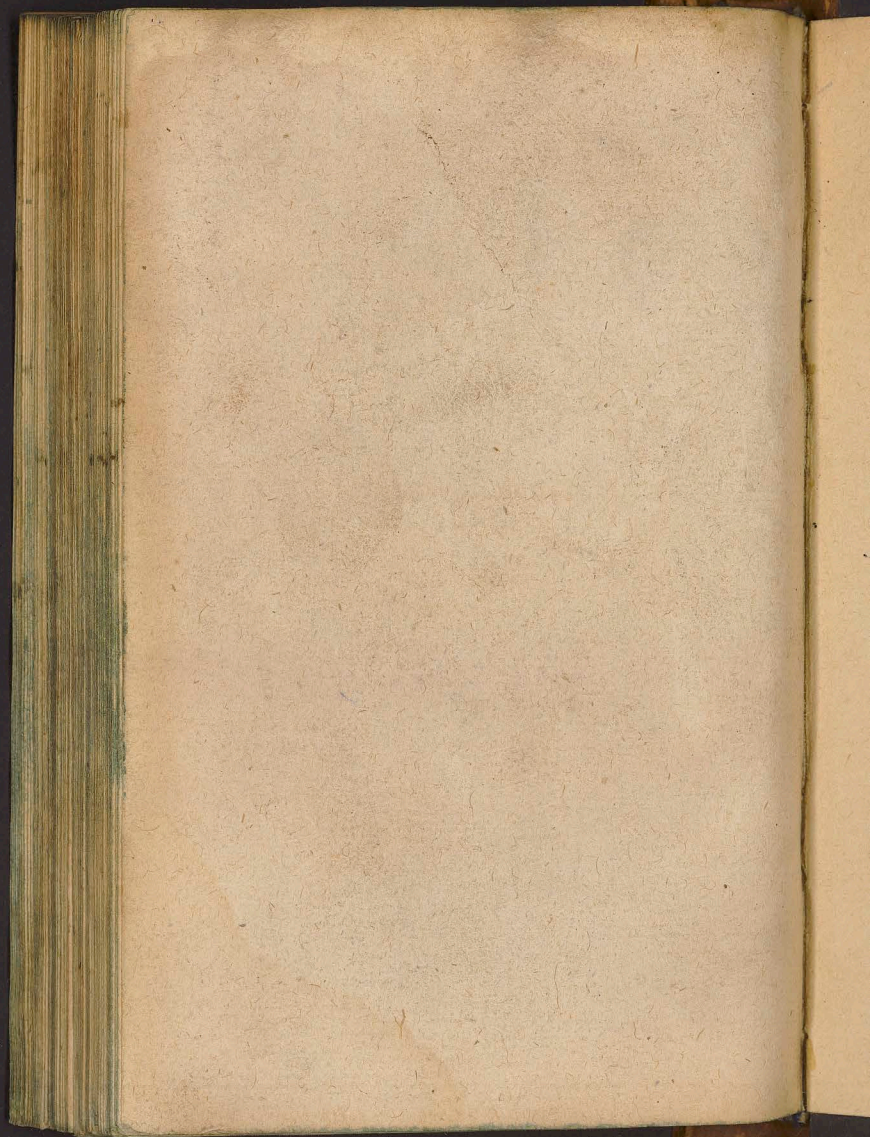
V S
The-
tque
flor,
dem

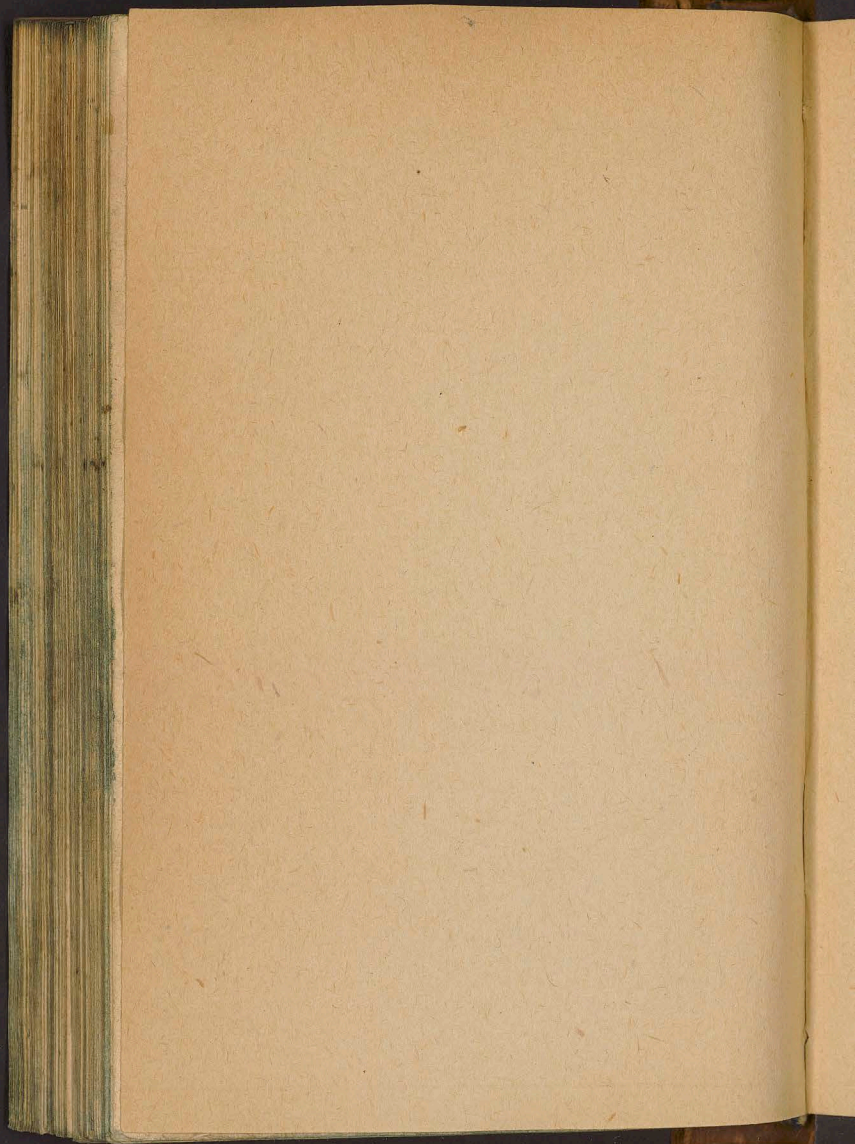

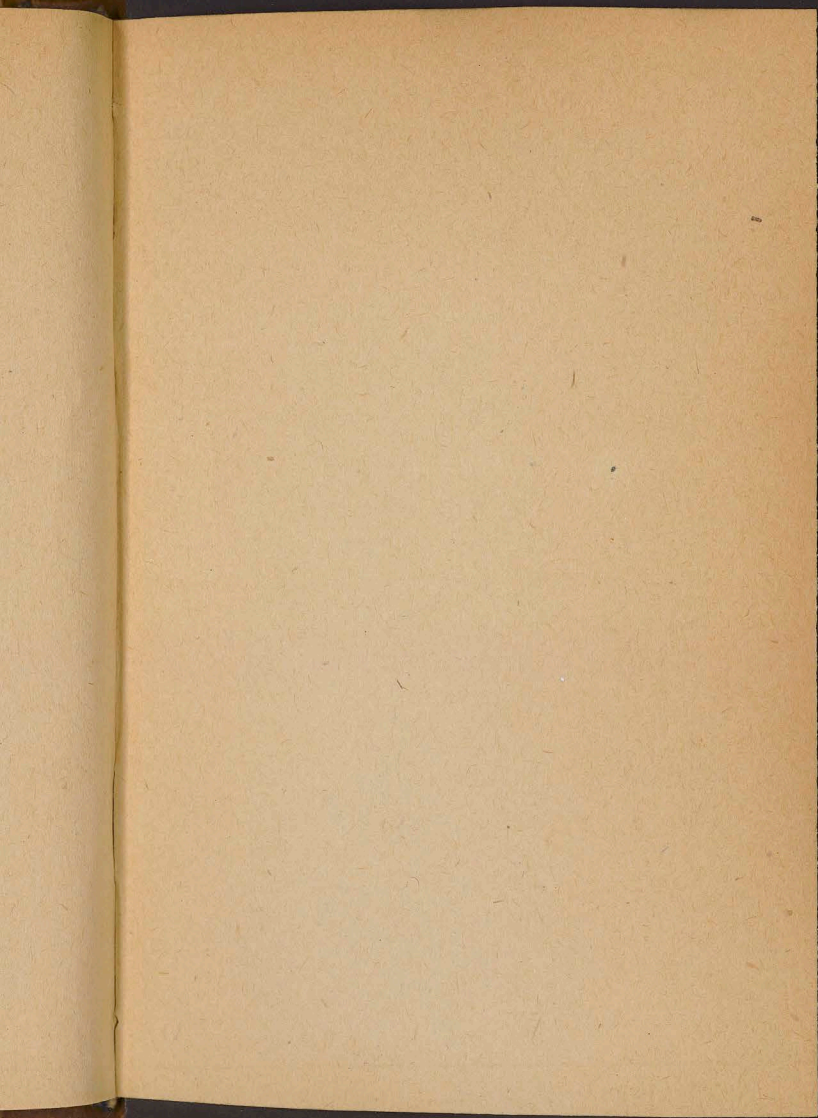

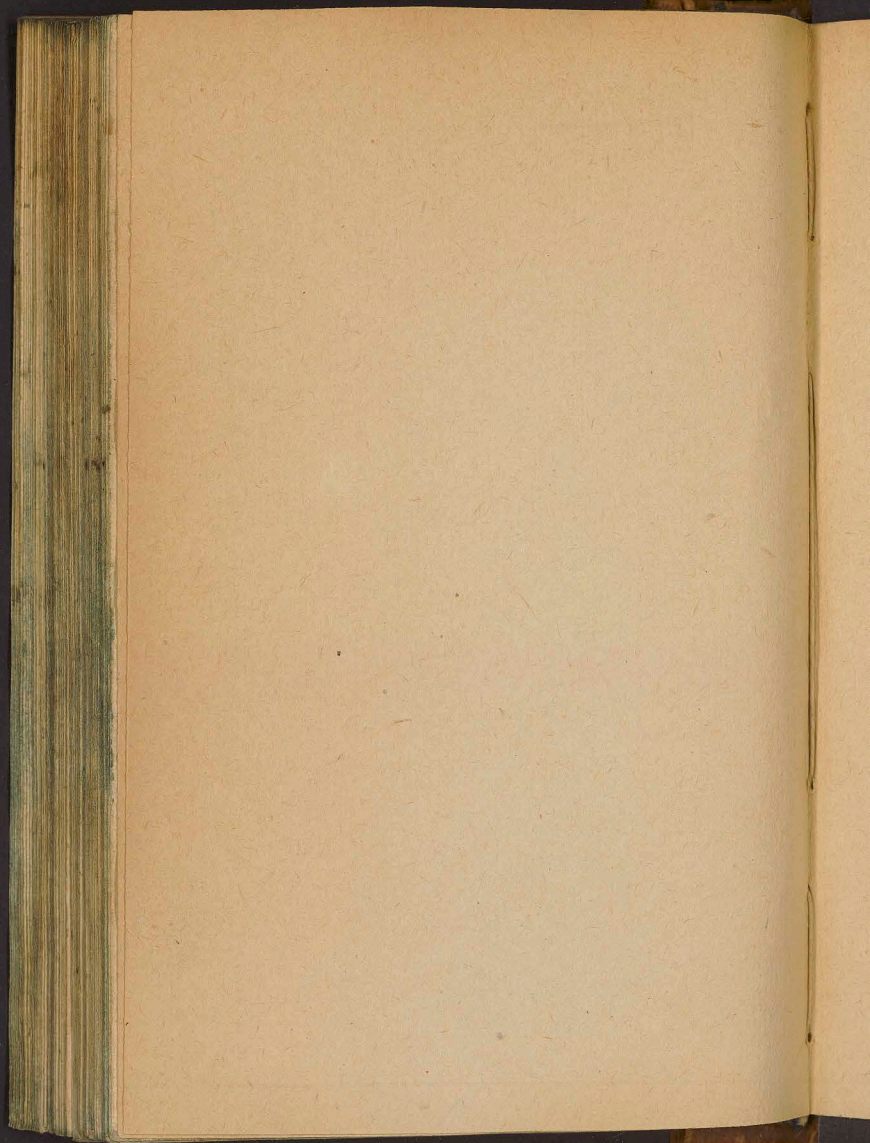
80

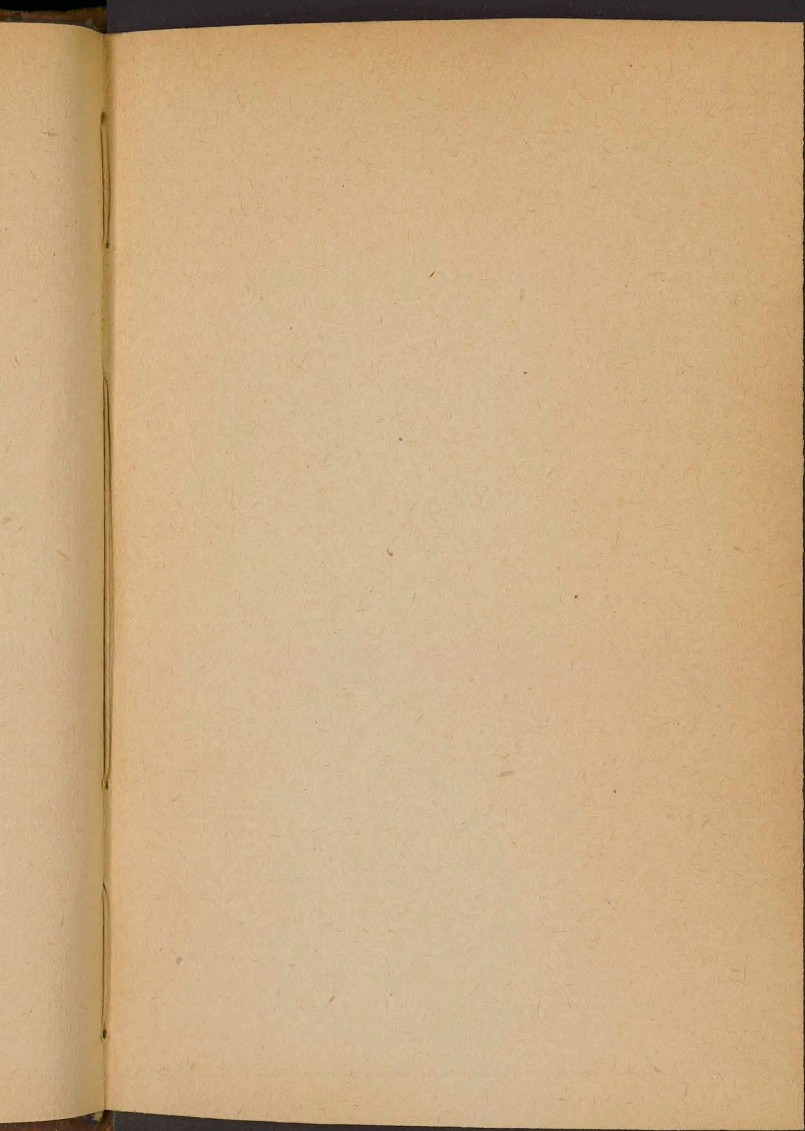

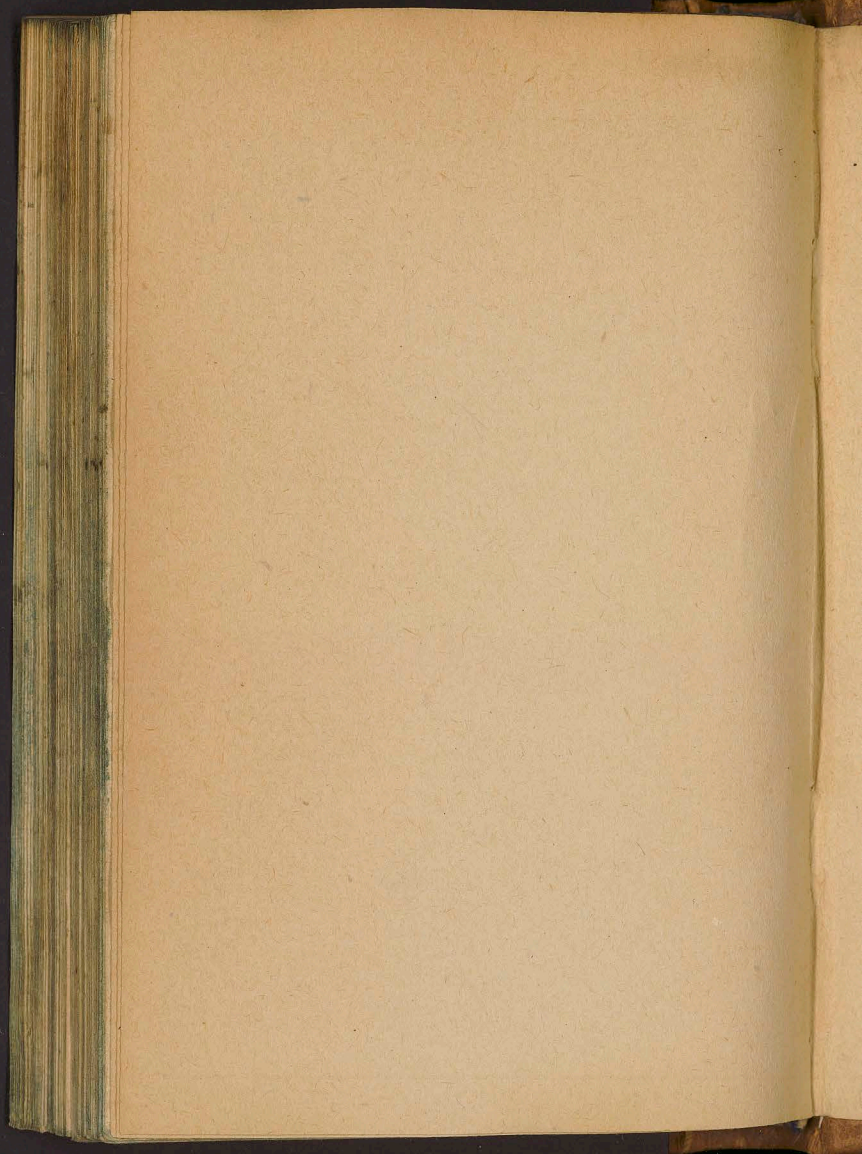
A. DALEWSKI
INTROLIGATOR
KRAKÓW
Zwierzyniecka 10, Lp

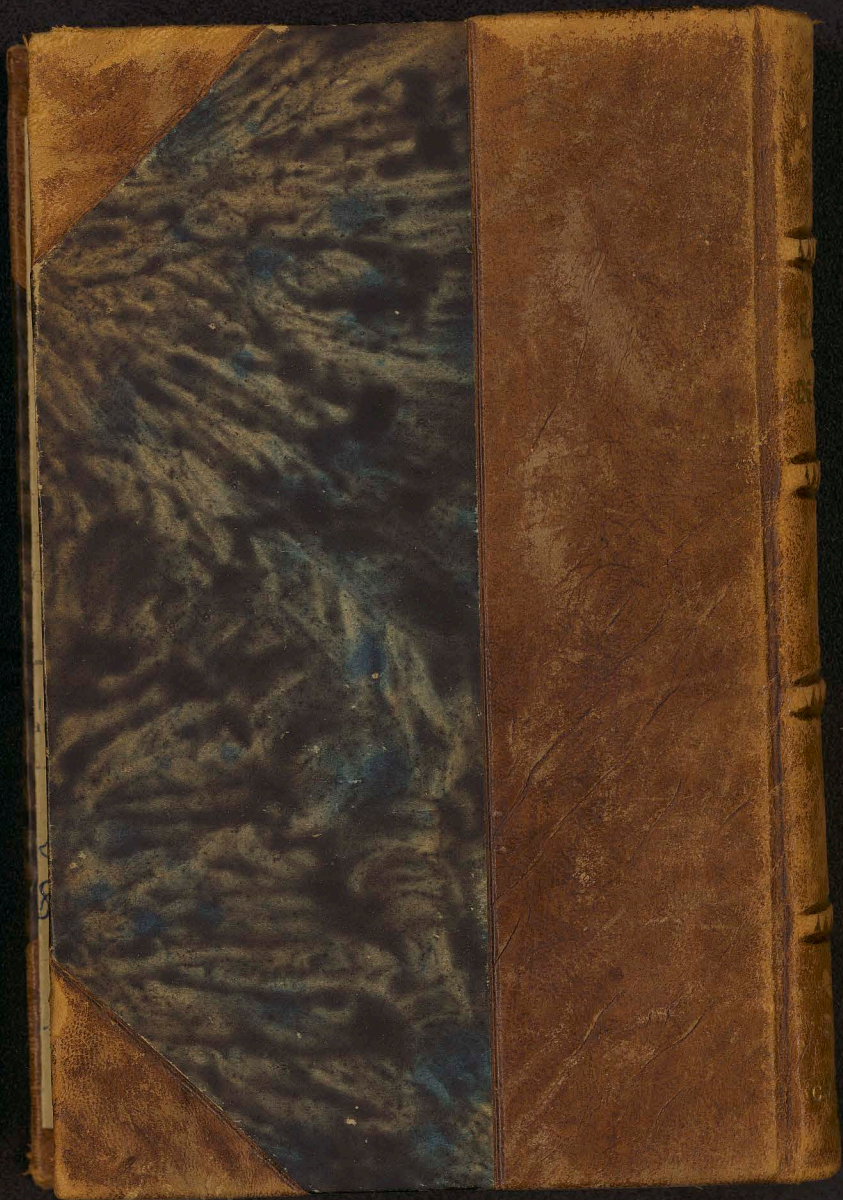

Biblioteka Jagiellońska

stdr0006291

Bellarmii

DE LIBRO

URACOVIA
1586